101 és 102-ik szám. IV. évfolyam. NEW YORK, N. Y., PITTSBURG, Pa. és PASSAIC, N. J., 1907. PÉNTEK, DECZEMBER 20-án. Volume IV. No. 101 & 102.

A BEVÁNDORLÓ

KARÁCSONYI SZÁMA

Szerkeszti: SINGER MIHÁLY

ÖZVEGYASSZONY KARÁCSONYFÁJA.

NEW YORK, 1907.

Karácsony estéjén sir az özvegy asszony.
Gyertyát a fenyőfán kinek gyujtogasson?
Se fia, se lánya, unokája sincsen;
Aki volt, egy szálig elvette az Isten.

Reszkető kezében kapcsos bibliája,
Hulldogál keserves forró könnye rája;
Eszébe jut hat szép, elveszett magzatja,
S a piros gyertyákat sorra gyujtogatja.

Ezt a legelsőnek, a szeme fényének,
Hét országra hires, daliás legénynek,
Kit katonasorba sorozott az osztrák —
S ott magyar szivéért halálra kinozták.

Már a többi három a sort meg se várta.
Keresheti őket a fekete-sárga!
El nem ér odáig, nagy Amerikáig,
Hol a kemény munka szinaranynyá válik.

Gyárba ment az egyik, bányába a másik.
A munka tüzéből csupa pénz szikrázik;
Földjüket az adó csaknem agyonnyomta,
Hát a legkisebb is ment utánuk nyomba'.

Egyszerre két gyertyát gyujt az özvegy asszony;
Van, akit gyászoljon, van, akit sirasson!
Felrobbant a bánya, két derék fiának
Megégett testére rá sem akadának.

A harmadik a pénzt legtovább küldte.
Soh'se duhajkodott, a czéczót kerülte,
Sorvasztó munkában görnyedett sok évig...
Egyszer csak a halál rajta feketéllik.

Mikor a verejték árnyékká csigázta,
Napszámba se kellett, vitték a kórházba;
De bajára orvos nem tud szert kavarni:
Honvágy hervasztotta... hazament meghalni.

De ezzel a mérték haj! még be nem tellett.
Uj két gyertya csillan a négy gyertya mellett;
Szegény özvegy asszony mindhiába várja:
Soha vissza nem tér két hajadon lánya.

Ők is utra keltek, együtt mindaketten;
Őket is elnyelte az a telhetetlen,
Az a néphóditó világ óriása,
Ki annyi magyarnak kora sirját ássa.

Szép volt, mint az álom, lenge, mint a nádszál,
Szemérmes magyar szüz, harmatos virágszál;
A susogó bankó csalogatta, hivta —
S a gonosz gép minden csepp vérét kiszivta.

S a másik? Az özvegy szive nagyot dobban.
A másik... Jaj! ez a sebe fáj legjobban!
A másik leánya, az egyetlen élő,
A silány kavicsnál kevesebbet érő.

A nagy tengeren tul férjhez ment s azóta
Selyem az élete... többet nem tud róla.
Nemzetét, hazáját régen megtagadta;
Kis fiát magyar dal soha nem ringatta.

Búsan néz az özvegy a karácsonyfára...
Egyetlen magyar szót sem tud unokája!
Szeme harmatozik, szive dobban ujra
S a hatodik gyertyát csendesen elfujja.

De hamar megbánja... Koldusok legalja,
Aki szülőföldjét idegennek vallja!
Ez az élő az ő igazi halottja...
És az elfujt gyertyát ujra meggyujtotta.

RUDNYÁNSZKY GYULA.

KÖVETIK A CSILLAGOT...

KARÁCSONYI GONDOLATOK — *Singer Mihálytól.*

A tuloldalon levő kép, mely egy nagynevü festőművésznek a mestermunkája, azt mutatja, hogy férfiak, asszonyok és gyermekek, öregek és fiatalok, gazdagok és koldusok, éptestüek és betegek, irástudók és müveletlenek, mind, mind feltekintenek a magasba, ahol feltünt egy csillag, amelynek fénye elbüvöli, magával ragadja őket. A csillag látására átszellemülnek mindmeganynyian és egy bámulatos igézet alatt szinte akaratlanul követni akarják a csillagot az ő dicső pályafutásában.

Közel kétezer év előtt egy betlehemi szerény kunyhóból felszállt a magasba egy csillag. Fénye kápráztatóan volt. Bevilágitott a szivekbe. Bevilágitott az emberi elmékbe. Az emberiség megbüvölve megállott. Tekintete ott függött a csillagon. És követték a csillagot öregek és ifjak, koldusok és gazdagok...

Még most is, kétezer év multával, ott ragyog az a csillag. Fényéből nem veszitett semmit. És a csillagot követik még most is. Többen követik, mint valaha. Mert szeretik a fényét, amely nem vakit, hanem melegit és világit.

Követik a csillagot, amely világosságot teremtett a sötétségben, amely szelid fényével rámutatott a posványos utakra, nehogy odatévedjen az emberi láb. Követik a csillagot még most is, kétezer év után, de nem követik azzal az átszellemültséggel, amelyet azoknak az arcza mutat, akik elsőknek látták meg a csillagot s akiket ennek tiszta ragyogása megtisztitott és fölemelt. Megszokásból követik most már azt a csábos erejü csillagot.

Bár tenné meg az emberiség a csillag megszületéséhez visszavezető utat! Bár térne vissza a szeretet vallásának bölcsőjéhez, hogy annak lényegét ujból magába szivhatná, ahogy magukba szivták azok, akik mint elsők követték a mennyeknek legragyogóbb csillagát: Jézus Krisztust.

Akkor talán megértené és megszivlelné ez a szenvedélyek által apróra szakgatott emberi társadalom, hogy akkor, amikor Betlehemből egy csillag felszállott a magasba, ez a csillag a fényével azt az utat akarta kijelölni, mely az emberek egyesüléséhez vezet.

Ha visszatérne az emberiség Jézus Krisztus megszületéséhez és életéhez, talán megértené, hogy a nagy próféta csakis azért hirdette tanait, hogy ezek követésével ez a föld a békének, az összhangnak otthonává váljék, hogy szeretet füzze egymáshoz az embereket s hogy tiszta boldogság legyen az osztályrésze mindazoknak, akiket a saját képmására teremtett a Mindenható.

Mert értsük meg, amit sokan megérteni nem akarnak. Értsük meg, hogy Jézus Krisztus szeretetet hirdetett, nem pedig felekezetiséget. A szeretet átölel mindent, a felekezetiség határokat szab. Aki Jézus tanait magáévá teszi és hiven követi, az mindig az embert fogja keresni az emberben, a testvért a szomszédjában.

Azok hazudtolták meg mindig legbotrányosabban Jézus Krisztust, akik az ő szent nevében korlátokat emeltek ember és ember közé, akik a szeretet nevében haragot prédikáltak, gyülöséget gyakoroltak.

Éppen most egy éve felemlitettem karácsonyi czikkemben a *„gályarab“* történetét, amelyet *Hugo Victor „A nyomorultak“* czimü halhatatlan müvében oly elevenen állit elénk.

Nem fog megártani, ha azt a jelenetet, amely e czikkem keretébe beleillik, ismét ideiktatom.

Victor Hugo gályarabja tizenkilencz esztendőt töltött lelketölő rabságban. Mikor kiszabadult, fáradtan és éhesen kóborolt városból-városba, helységből-helységbe, de mindenütt hasztalanul kopogtatott embertársainak ajtóin. Akár a veszett ebet, ugy üzték el mindenünnen. Pihenőt nem engedett neki senki, kiszáradt ajkaira nem adott senki egy frissitő italt.

Kóborlásában eljutott egy szegénységben élő püspöknek szerény lakához. Benyitott. Ételt és alvóhelyet kért. Tartván azonban attól, hogy amugy is elűzik, megkérdezés nélkül is elmondta, hogy ő bizony egy kiszabadult gályarab.

„Nem kérdeztelek, — jegyzé meg nyájasan a püspök. Tudtam a nevedet, még mielőtt megszólaltál.“

„Tudta a nevemet? — álmélkodott a gályarab. És mi a nevem?“

„TESTVÉR!“ — viszonzá a püspök.

Ez a püspök követte a csillagot, a mely kétezer év előtt felszállott a magasba. Ennek a püspöknek a lelkébe, a szivébe behatolt annak a csillagnak csodatevő fénye. Ő megértette Jézusnak nemcsak a tanait, de ezeknek a tanoknak valódi szellemét is.

A szeretet ünnepének szoktuk nevezni a karácsonyi szent napokat. Ha egyebet nem teszünk ezeken a napokon, tünödjünk el legalább azon, vajjon szeretjük-e egymást tényleg? Kérdezzük meg egymást, vajjon ebben a nagy embersokaságban nem-e ridegen és hidegen állunk egymással szemben? Vajjon az egymáshoz való közeledést és az egymástól való távolodást nem-e a számitó érdek irányitja és parancsolja?

Haladtunk kétezer év óta. Nagyot haladtunk, de nem a csillag irányában. A csillagot látjuk ugyan még most is, csodaszépsége előtt önkéntelenül meghajlunk még most is, eszményi jelentőségét azonban már fel nem értjük.

Manap már nem a szivvel érezünk, hanem az érzékekkel. S aki mégis a szivével érez, aki gyermekded kedélylyel még ma is követi a csillagot, azon csakugy nevet a világ, ahogy mosolyogna azon, aki két évszázad előtti ruhában merne végigjárni a new yorki fifth avenuen, vagy a budapesti Váczi-utczán...

Kigyulnak a lángok a karácsonyfákon. És még a karácsonyfa köré is elvisszük a korunkat jellemző hazugságot. **Azt hazudjuk egymásnak, hogy szeretjük egymást; azzal ámitjuk önmagunkat, hogy Jézus megszületett, hogy Jézus él. Nem él, mert kihalt a sziveinkből. Váljunk *emberekké*. A mi ujjászületésünkkel meg fog születni, fel fog támadni Jézus.**

Értsük meg valahára, érezzük meg valahára, hogy az emberi társadalomnak alapját, minden áldásnak, minden boldogságnak, minden vigasznak forrását a *vallásosság* képezi. Az a vallásosság, mely a határt nem ismerő szeretetből ered. Az a vallásosság, amely az emberek egyesitésében, nem pedig széttagolásában talál valódi érvényesülésre.

Emberek vagyunk mindmegannyian. Mindegyikünk Istennek gyermeke. **Jézus ezt akarta velünk megértetni. Ezt mondja nekünk annak a csillagnak fénye, amely Betlehemből felszállott. Ez jusson eszünkbe ma, amikor Jézus születését ünnepeljük.**

Aki Jézust igazán követni akarja, nézze meg a tuloldali képnek minden egyes alakját. Öreget és ifjut, gazdagot és szegényt, beteget és egészségest, egy csoportban látunk azon a képen. A hit egyesiti őket. A biztató remény elfelejteti velük a különbségeket. *Egynek* érezik ők magukat, mert *egy* szivüknek az érzése, *egy* agyuknak gondolata. A magas eszmény előtt kihalt belőlük minden földi. Az a magas eszmény a betlehemi csillag, amelyet átszellemülve követnek.

Kövessük mi is azt a csillagot...

ÉN KÖVETLEK TÉGED...

Irta: ÁBRÁNYI EMIL.

Szólt Jézus: Fiacskám, nem adhatok néked
Se kormányzóságot, se miniszterséget!
Bár Istentől jöttem, Isten fia vagyok:
Hatalom, kincs, pompa, mind másoknál ragyog.
Diplomák, czimerek mind másoknál vannak.
Aki engem követ, rossz dolga van annak.
Amikor hivtalak, mondtál volna nem-et!
Simon, Jóna fia, szeretsz-e engemet?

Másodszor is szólott: Bársonyban, biborban
Nem jársz, ha velem jösz! Lenn marad a porban,
Aki ragaszkodik Isten egy fiához,
S kinok utján eljut a Kalváriához!
Arczon köpnek. Hozzád megvetéssel szólnak.
Lealáznak szörnyen. Ütnek, korbácsolnak.
Széttörik a lábad. Kitolják a szemed!
Simon, Jóna fia, szeretsz-e engemet?

Harmadszor is szólott: Megmondtam a hegyen,
Hogy aki velem tart, az halálba megyen!
Kezedre, lábadra bilincseket raknak,
És leszel lakója bús börtön-falaknak.
Mig más boldog, gazdag s az életnek örül,
Tégedet ezernyi szenvedés vesz körül.
Tégedet a hóhér bitó alá temet!
Simon, Jóna fia, szeretsz-e engemet?

Nem bánom: hadd tépje husomat az ostor!
Hadd legyek félőrült, kergetett apostol!
Butaság, gőg, önzés köpjön engem szembe,
Forgasson a hóhér lángba, gyötrelembe,
S rémitő kinomban, mely velőmig hatott,
Átkozzam el bőgve azt a pillanatot,
Melyben megváltottad az emberiséget —
Názáreti Jézus, én követlek téged!

Felelt Simon Péter: Se csapás, se bánat
El nem térit attól, hogy menjek utánad!
Legyen másé minden: hatalom, dicsőség,
Czimeres méltóság, czifra uri bőség,
Ünneplő lakomán tele rakott asztal,
Ahol a hizelgés nagy urat magasztal.
S hitvány jókedv zaja tölti be a léget —
Názáreti Jézus, én követlek téged!

Nem lát engem Cézár csókra nyujtott lába.
Nem megyek Heródes fényes udvarába.
Árvák, özvegyek közt haladok előre,
Fejemet lehajtom egy-egy puszta köre,
És ha megpihenni még ottan se hagynak:
Leszek vándorlója metsző éji fagynak,
Forró, vad számumnak, mely halálra éget —
Názáreti Jézus, én követlek téged!

Más a koldus-népnek hadd forditson hátat:
Én fölteszem a te tövis-koronádat!
Más hadd emelkedjék a kegyek létráján:
Az én helyem ott lesz a keresztnek fáján.
Más emelkedés nincs s ne legyen számomra!
Nyeljen el a börtön mély, fekete gyomra
Hozzád való édes, nagy hüségem végett —
Názáreti Jézus, én követlek téged!

A BETLEHEMI JÁSZOL.

Irta: PERÉNYI LÁSZLÓ, perth amboyi római kath. plébános.

Gloria in excelsis Deo et pax hominibus in terra bonae voluntatis.

Egy soha meg nem álmodott kép...! Egyszerü s mégis elandalitja a lelket. A próféták merész sastekintete, mely keresztültörve a századok ködén, látá a földre eljövendő Messiás alakját tisztán s világosan, még csak megközelitően sem próbálá tollára venni azt a valót, mi karácsony éjjelén a betlehemi jászolnál történt.

Angyalok serege az égen... soha nem hallott hangon, mely soha nem hallott igéket hallat...

Gloria in excelsis Deo...! Pax in terra hominibus...!

Egyszerü emberek csoportja a földön, mely mint a hajnal balzsamos árját, reszketve szivja magába az édesen csendülő szót, minek szokatlansága az igát vonó népnek oly jól esik... indul megnézni égi biztatásra született Messiást.

Rongyos istálló... barmok tanyája... jászolból a bölcső... szalmából a fekhely... ez a környezete a nevezetes eseménynek, melynek központja az a didergő, édes arczu gyermek, ki, ha az angyalok szavának hinni akarának, a világ Megváltója lenne.

Az egyszerüt a fenségessel, az eget a földdel igy összekeveredni csak ezen az egy éjszakán látták.

Oh, hogy is merészelte volna azt megjövendölni csak egy is a próféták közül, de égbe ragadott lelke lázas álmainak közepette még csak elgondolni is, minő lesz az az éj, mely törli Isten haragját, közli Isten irgalmát, melyen megfordulva a világrend, e kezdetben hasonló következetességgel hajtatott végre ez éjnek titka, az emberi nem megváltása.

Vagy rajzoljunk egy másik képet, talán olyat, minőt a királyát váró zsidó nép eget kérő óhajában magának képzeletében festett.

Hagyjuk meg az angyalokat az égen, ajkukon az igét. Gloria in excelsis...! Pax in terra... csak a pásztorok tanyája helyett Herodes palotájába tegyük a szinteret, amidőn a lakomák s vigalmak mámoritó álmából felriadt kényes emberek hallgatják az égi sereget.

Ez volna rajza az éjnek, melyen a „Szeretet s a béke megesókolják egymást“...? Oh, nem...! ez azt mutatná, hogy az égből jövő hatalmasság megdicsőiti az emberi dölyföt.

És mi volna az a másik kép, ahol nem volna istálló, de helyette palota, nem volna se szalma, se jászol, de bibor, mely a királyok lakában otthonos s fény, mely nem az ég gazdagságából, de az emberi pompának szemkápráztató hiuságából ered. Oh, milyen félelemmel s mily messziről néznék azt a jámbor pásztorok, mint ölelkezik az ég ereje a földi hatalmasságok viselőivel.

Hát nem-e az ég és föld hatalmának egyesülése volna, melyhez nemhogy közelitene, de melytől távolodik a föld egyszerü fia.

Nemcsak fenség, nemcsak szeretet s béke, nemcsak magasztosság s egyszerüség van a betlehemi éjnek olyaténképpeni megtörténtében, ahogy azt maga Isten végtelen szeretetében megrajzolá, de benne van ez éjnek titka is, melyért mindez oly felséges harmoniába egyesitve lett: *az emberi nem megváltása.*

Oh, hogyne! Ha ő az Isten fia, születhetett volna palotában is, s miként az atyánk 10 parancsolata, a mennynek dörgése s villámlása közepett. Születhetett volna ezerszerte nagyobb fényben, oly ragyogóan vakitó dicsőségben, mint mikor Isten szólott választott népének a frigyszekrény tetején, a kiterjesztett szárnyu cherubinok között. A gyarló emberiségnek természetfölötti hatalmát megmutathatta volna ugy, miként az ősök várták is, hogy „vasvesszővel kormányozza népét s összetöri mind, mint a cserepet“, — de akkor alighanem hiába született volna, a megváltás ténye nem sikerülendett az emberek között.

A természetfölötti erőknek oly istenies vonásban való egyesitésében a földnek a népe gyarlóságával — ugy, miként a betlehemi éj s jászol egyszerüségében látjuk — ebben gondolom én sejteni a megváltás titkát.

Nem a fényért s annak csodáiért, nem az angyalok s az ő énekeikért mentek a pásztorok Betlehembe, de mert ebben magukat, mint a föld egyszerü népét megdicsőitve láták.

Csodás dolog... angyalok jelenése... éneke... Ez csoda, melytől a gyarló ember inkább félni s remegni szokott. Mégis a természetfeletti erőnek alkalmazkodása az ember gyarlóságához legyőzi a félénkséget és sietve mennek Betlehem felé.

És lám, ebben rejlik — ugy látom — Jézus születésének nemcsak szépsége, de eljövetelének foganatja is.

Ha ugy születik, ugy él, mint hatalmas s fensőbb erőkkel rendelkező az emberek között, inkább elriasztja, mint magához édesgeti a tömeget. Mert hiába, de ugy van alkotva a mi emberi voltunk, hogy a félelmetes hatalomnak igáját, mely nyomást gyakorol reánk, hordozni nem szeretjük. Inkább szabadulni tőlük, mint viselni kivánjuk azt.

S egész életében tudta ezt Jézus, meg is nyeré sikerét. Nem a csodákban, melyek a természetfeletti erő ragyogványai, de azok alkalmazásában. A csodás dolog magában véve mereven hat, félelmet, reszkető bizonytalanságot, majd kényelmetlen érzést kelt, mitől az

ember szabadulni akar. Péter a csodálatos halfogáskor azt mondá: „Menj ki tőlem, Uram“; a kafarnaiták az előttük lefolyt csoda láttára szikláról akarják letaszitani Jézust; másutt ismét arra kérik szorongva a népek, hogy hagyja el határaikat. Érezték a nyomasztó voltát a természetfeletti erőnek, szabadulni iparkodtak tőle.

De mikor látták, hogy bár születését angyalok jelentik, csillag hirdeti, s mégis csak egy jászol s szalma a fekhely, éppen ugy didereg, mint más... mikor látták, hogy csodás módon ezreknek tud teremteni kenyeret, akár a követ is azzá változtatja, s maga 40 napon át böjtöl s éhezik... mikor látták, hogy bár parancsol a természet erőinek, szavára csend lesz a tengeren s elül a szélvihar, mégis minden birálatot, megtámadást nyugodtan eltür..., mikor látták, hogy királyi hatalma s ereje személyétől elvitázhatatlan, s a nép egyszerü fiait keresi fel s gondozza anynyi szeretettel, akkor nemcsak elismerték természetfeletti hatalmát, s bizalommal közeledtek hozzá, de mert látták, tudták, hogy Jézus az ő felettük birt erejével vissza nem él és soha arra nem használja, hogy valakinek azzal kellemetlenséget szerezzen, vagy kárt okozzon; visszaéltek e tudattal ők, az emberek. Egyszóval elhitték, belátták, hogy az a természetfeletti erő, mely Jézus kezében születésétől haláláig a csodálatos dolgoknak egész seregét teremtette, nem félelmetes reájuk, mert az Istentől neki érettük adatott s ő azt ellenük fel nem használja, még a legválságosabb pillanatban sem, mikor életének megmentéséről volt szó, nekibátorodtak, megfogták, megkinozták, kicsufolták s megölték, vagyis eszközei lettek a megváltás nagy titkának.

Azért hát ugy szép a betlehemi jászol, amint van. Igy felelt meg Isten előre látott végzésének. Angyal az égen,... ének az ajkon... ismeretlen, jámbor pásztor, ki hódolatra a kis Jézuskához siet és talál „egy kisdedet, jászolba fektetve, pólyába takarva“.

Ez az égnek ölelkezése a földdel.

Valóban csak igy nyilhatott meg az ég a földnek s a földnek az ég, mit e kettős ének is mutat, mire angyal tanitotta az embert:

„Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis.“

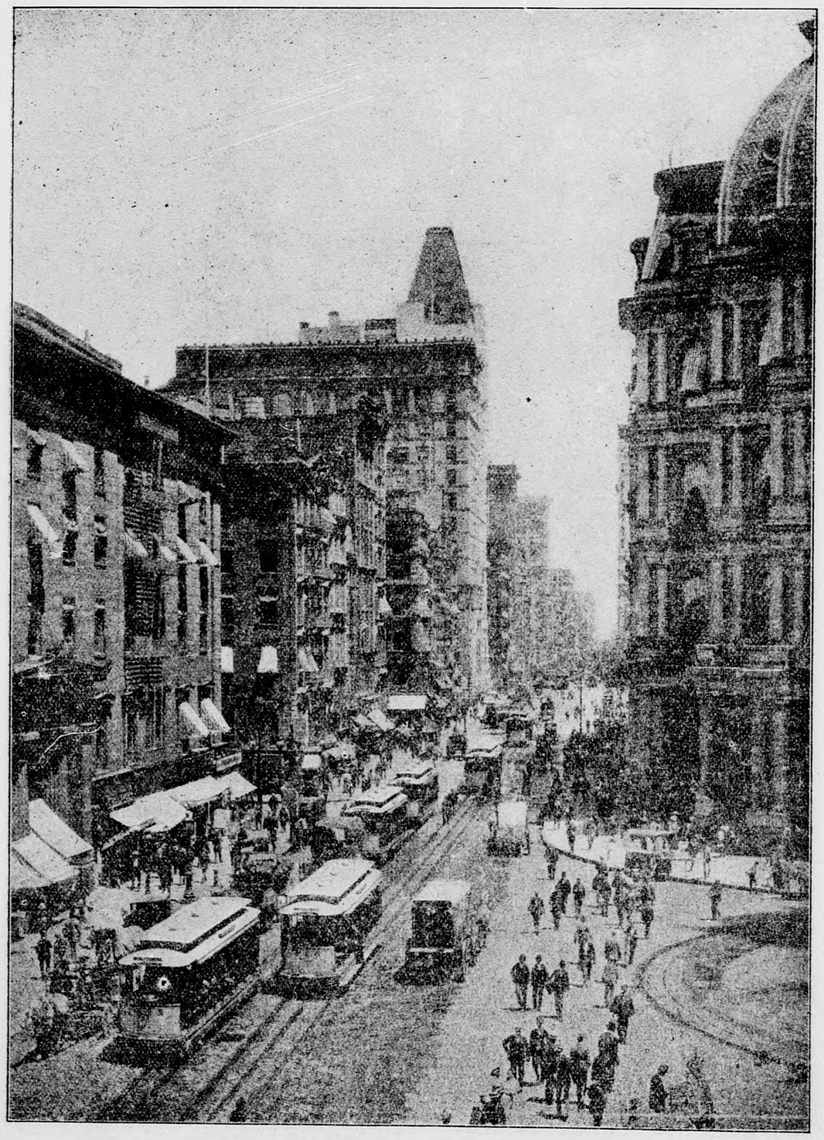

BROADWAY,
A new yorki kereskedelem központja.

KÖZGAZDASÁG ÉS BEVÁNDORLÁS.

A jelenlegi viszonyok között alig remélhető, hogy a tervbevett és a kongresszus elé terjesztendő javaslatok a bevándorlás előnyére és javára irányulnának. A jelenleg uralkodó gazdasági depresszió idejében még az olyanok is készek a bevándorlás megszoritására törekedni, kik máskor a bevándorlásnak minél tágasabb teret voltak hajlandók engedni. Az uralkodó rossz viszonyok közt az Egyesült Államok népének legnagyobb része két kezének keresményére van utalva, miért is cseppet sem kell csodálkoznunk azon, ha a törvényhozó testület hajlandóságot mutat a kivándorlás megszoritására. Ámde az ily törvények hatása nem a jelen pillanatban, hanem a jelenlegi rossz gazdasági viszonyok megszünte után jutna érvényre, és következésképpen elhibázott dolog volna.

A bevándorlásnak a jelen pillanatbani megszoritására törekvő jogosultságot kétségkivül el kell ismernünk. A jelenleg fennálló indok azonban megszünik, mihelyt megszünnek a rossz gazdasági viszonyok és a prosperálás ismét kezdetét veszi. Nincs tehát értelme a bevándorlás megszoritását czélzó törvényjavaslatoknak, mert mire ezen javaslatok törvényerőre emelkednek és érvényre jutnak, bizonyára megszünnek a jelenlegi rossz gazdasági viszonyok is. Határozott ostobaság Latimer szenátornak tervbevett azon esztelen javaslata, hogy a bevándorlásnak, — ha ez valamely külföldi állam részéről az ötvenezer számot eléri, — határvonal huzassék. A képzettségi próba pedig homlokegyenest ellenkezik az ország érdekeivel, mert általa épp a legjobb munkaerő előtt záratnának be az ország kapui. Mindaddig pedig, mig az ország nem rendelkezik elég munkáskézzel, a gazdasági fejlődés a bevándorlótól és az ebben rejlő munkaerőtől függ. Aki pedig bezárja az ország kapuit a bevándorló előtt, megakasztja az ország gazdasági fejlődését.

A bevándorlás állandó és nélkülözhetetlen szükségességet képez az Egyesült Államokra nézve mindaddig, mig az országban nem található elegendő munkaerő a megmérhetetlen gazdasági források megnyitására. Esztelenségnek nevezhető tehát minden kisérlet, mely a bevándorlás megszoritását czélozza. Tagadhatatlan nagy értékkel bir a képzettség, de épp oly értékes az erőteljes, edzett munkás, mert ott, hol a tudomány és képzettség elakad, utat tör magának a csákány, kapa és ásó. Merő képtelenség marad tehát ama törekvés, hogy a bevándorlás a képzettségi alapon szorittassék meg.

Latimer szenátor még erkölcsi bizonyitványt is követel a bevándorlótól. Kézzelfogható ostobaság! Csak olyan ember állhat elő egy ily követeléssel, ki nem ismeri azon országokat, melyek a bevándorlás forrását képezik. Az ilyen követelés tulajdonképpen az európai országokra ruházná az elbirálást, hogy ki alkalmas az Egyesült Államokba való bevándorlásra és ki nem.

Latimernek azon javaslata azonban, mely a szubvenczionált bevándorlásra vonatkozik, figyelmet és megfontolást érdemel. Megvonni kivánja az egyes államoktól a jogot, hogy költségükön bevándorlókat hozassanak az Egyesült Államokba. Az ily szubvencció elfogadása leköti és mintegy rabszolgává teszi a bevándorlót, mert aki az utazási költséget előlegezi, ezért viszontszolgálatot követel, és ennélfogva neki a bevándorló lekötelezett szolgája marad.

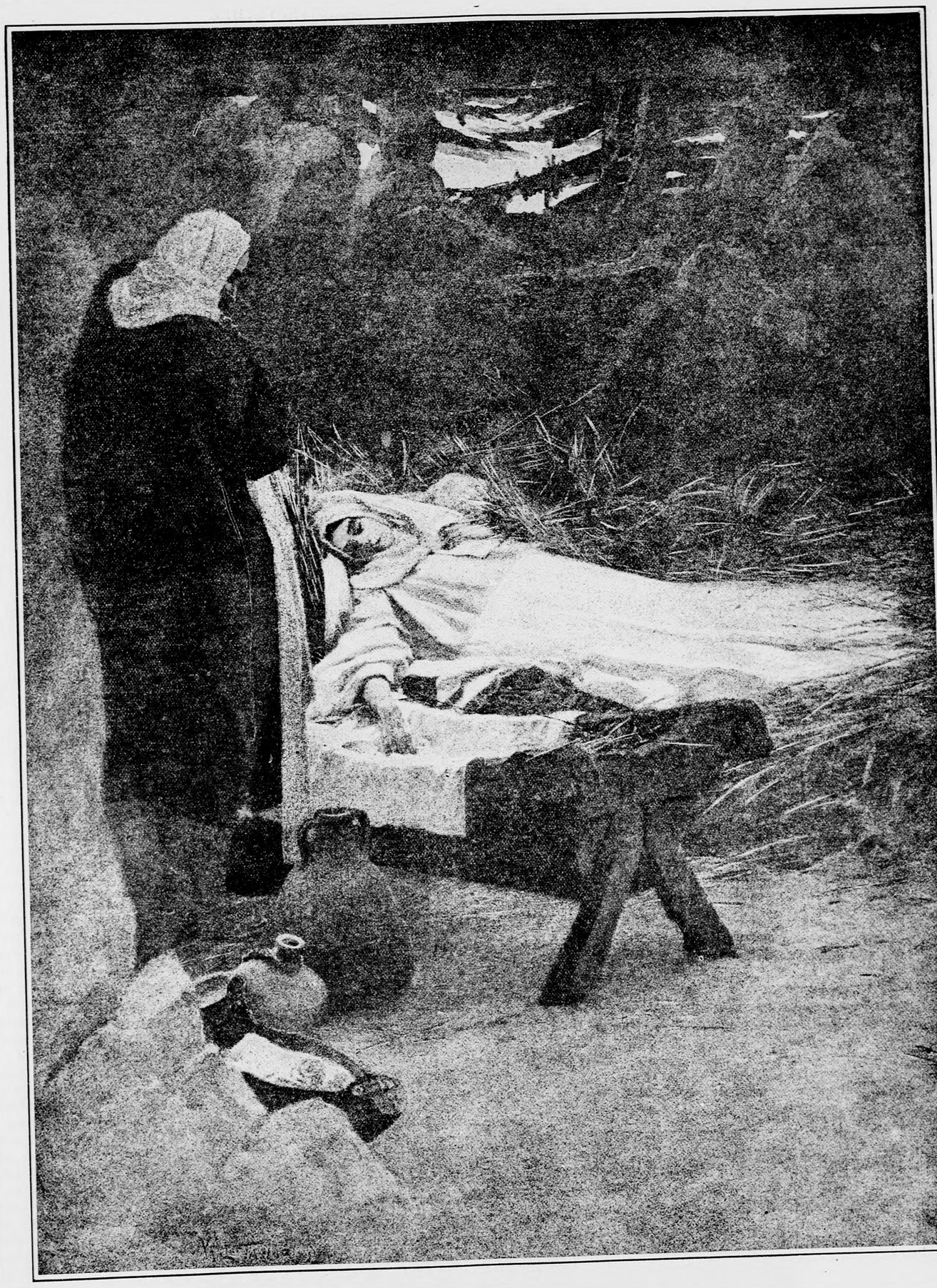

JÉZUS MEGSZÜLETIK?!

Irta: Dr. PÓLYA LÁSZLÓ.

Kevesen fogadták, csak egynehány pásztor,
Bölcsője se ringó, csak egyszerü jászol;
Hogy leszállt egy darab a csillagos égből
Az Isten szivéből.

Ugy termett a hire, mint mező virága,
Ugy terjedt a hire, mint a nap világa.
Ott is megszerették, ahol sohse látták
A legnagyobb árvát.

Ott is megszerették, ahol sohse látták,
A küzködő ember, az özvegyek, árvák.
Az emberi testben földi valót váltott,
Égi igazságot.

S hogy a bünös ember tövis koronája,
Földi glóriát vont égi homlokára,
Égi volt a bére a kálváriának:
Szeretet, bocsánat.

LESZ-E KARÁCSONYUNK?

KÉRDÉS ÉS FELHIVÁS A WASHINGTONI MAGYAR NAGYKÖVETHEZ.

Nem sok ideig voltam bányász. Mindössze hat napig jártam a föld gyomrába tiz és fél esztendővel ezelőtt, Monongahela City-ben.

Láttam hát a föld alatt a Teremtő egyik adományát, a fekete gyémántot, amelyet oly drágán, oly sok embervér árán ád el nekünk az Isten. Nem félelemből hagytam oda a bányát. Otthagytam, mert testi erővel sem igen győztem benne a munkát, otthagytam, mert sokkal jobban szerettem nézni az Isten teremtő erejét a nap világosságánál, mint a sapkámról elibém világító lámpa fényénél a föld mélyén. Otthagytam végül a bányát azért is, mert nagyon szeretem a világosságot minden tekintetben.

De mert nem mulatságból mentem a bánya mélyébe, hanem hogy kenyeret keressek, tudom, mit érez az az ember, aki legelőször megy a föld gyomrába — kenyérért.

Mikor a bányában dolgoztam, ugy tünt fel nekem, hogy annak a pislogó kis mécsesnek a világa a legjobban mutatja az utat az örökkévaló Istenhez. S hogy a bányában dolgozó ember a legközelebb van az Istenhez, azt mi sem mutatja jobban, mint a legutóbb történt két bányarobbanás. Egy szikra is elég ahhoz, hogy egy pillanat alatt akár ezer embert is megöljön s darabokra szakgasson a légnyomás. Szomoruan bizonyit mellettem Naomi és Monongah.

Két rémes és irtózatos szerencsétlenség rövid egymásutánban, melynél majdnem egy egész ezred dült ki a munka katonáiból. Sok ez egyszerre. Nagyon sok, még Amerikában is.

A légnyomástól széttépett és vérbefagyott, a tüztől elszenesedett hullákat ujabb emberélet feláldozásával összeszedik, s felhozzák a földszinére. A jajgató, a mindenüktől megfosztott özvegyeket és árvákat odaállitja a bányavezetőség egy durván összeácsolt, megszámozott koporsó elé. Szép beszédet mond a jajgatóknak a főtisztelendő, vagy a tiszteletes ur, s elföldelik az áldozatokat, az emberek határtalan kapzsiságának vértanuit.

Mikor eltemették mind, megindul a hivatalos vizsgálat, melynek végeredménye mindig az: hogy a magyar, a tót, a horvát, a lengyel és az olasz ujságokban felbukkannak a bányatársulat hirdetései s ismét keresnek burdosgazdákat, a burdosgazdák meg — burdosokat.

Verbuválják ismét a munka katonáit. Regruta? az van itt elég. De meg ha nem volna elég, nem-e ezerszámra ontják a hajók azokat, akiket otthon nem birtak besorozni a munka katonáinak. Itt beválik mind egy szálig.

És mert Amerikában a munka katonája olcsó, s mert sok a hazátlan, az idegen, a bányatársulatok nem sokáig hevertetik tőkéjüket. Biztosak lehetünk abban, hogy ugy a naomi, mint a monongahi bányában rövid idő mulva ismét felveszik a munkát. Üzembe veszik e bányákat ujra, mert hisz ezt igy kivánja az általános érdek, de legkivált az osztalékot, a magas osztalékot váró részvényesek érdeke.

Az igaz, hogy az embereknek munka, a gyáraknak szén, a részvényeseknek pedig osztalék kell. Nagyon helyes az is, hogy a munka megindul. De mindazonáltal szükség van-e arra, hogy továbbra is oly meggondolatlanul dobják oda áldozatul a szegény bányamunkást az emberéletre éhes föld gyomrának? Szükség van-e arra, hogy azért, hogy a részvényes több osztalékot kapjon, takarékoskodjanak a bányász életét védő felszerelésekben? Erre igazán nincsen szükség.

Ne jajgassunk hát soká a már meghalt bányászok koporsója felett. De mert ma is több mint százezer magyar ember, magyar állampolgár jár a föld gyomrába kenyeret keresni, nézzünk körül, mi volna a segitség arra, hogy a jövőben ne pusztuljanak el véreink ezerszámra.

Roosevelt elnök ez évi üzenetében, melyet csak pár hete küldött a kongresszusnak, a többek között egy olyan törvény alkotását is sürgeti, amely törvénynek az volna a czélja, hogy megvédje a munkás életét a munkaadók kapzsiságától. Azt czélozza ez a törvény, hogy a gyárak, a bányák berendezése olyan legyen a jövőben, hogy a munkás élete megvédessék. Czélozza továbbá ez a törvény azt is, hogy ha ezen óvóintézkedések daczára is történnék szerencsétlenség, ugy a meghalt munkás családja kártalanittassék, s ne legyen kénytelen koldulni, — mint eddig.

Törvényt kér az elnök, mert látja, mert tudja, hogy a gyárosok, a bányatulajdonosok nem törődnek azzal, hogy hány embernek a vére, és hány családnak a nyomora árán szerzik meg a pénzt.

Ideje, hogy ez a törvény meghozassék. Nagy szükség van egy ilyen törvényre, mert akkor, midőn ilyen tömeges szerencsétlenség történik, a legnagyobb vakmerőséggel és arczátlansággal játszszák ki a társulatok az eddigi nagyon is laza törvényeket, s még ennél is sokkal nagyobb szemtelenséggel rázzák le magukról az anyagi felelősséget, a szerencsétlenül elpusztult munkások visszamaradt családjával szemben.

Mert figveljük csak meg, hogy mi itt Amerikában az eljárás akkor, midőn egy ilyen nagy bányarobbanás áldozatairól van szó.

Mikor az ujságok hirül veszik a szerencsétlenséget, leküldik tudósitójukat a helyszinére. Hasábok jelennek meg s a szerencsétlenséget legapróbb részleteiben is tárgyalják. A legnagyobb furfanggal rajzolják lelki szemeink elé az ott történt iszonyatosságokat. Mert ilyen képeket festenek a lapokban: Az egyik asszony, midőn meglátja férje alaktalan holttestét, megőrül, s majd rugdalja, majd csókolja azt az alaktalan tetemet. Egy másik özvegy hét félig mezitelen gyerekkel ballag a koporsó után, amelyben a kenyérkereső fekszik, stb.... De minek aprózzam? Minden ujság csupa őrület, csupa kin, csupa nyomor, és csupa vér...

Az ujságot olvasó emberekben szív van. És mikor olvassák azt a sok nyomort, mikor látják azt a sok vért, — megmozdul bennük a szív. S mert az emberek legtöbb része a halálra is gondol, az egyik szánalomból, a másik hiuságból, a harmadik istenfélelemből a zsebébe nyul, s ekkor megered az aranyeső. Megered az aranyzápor, de nem a bányarészvényesek, hanem a nagyközönség zsebéből. Gyüjt egész Amerika. A bányarészvényesek pedig?... ugyan mit csinálhatnának egyebet? A markukba nevetnek, hogy a jótékony emberek ily könnyüszerrel megmentették őket az anyagi felelősségtől, s megfizetnek legfeljebb egypár szemfüles riportert.

Igy végződött itt még minden nagyobb bányaszerencsétlenség. Vagy nem-e a nagyközönség zsebéből a könyerület révén kicsalt aranyesővel mosták le a cheswicki özvegyek és árvák könyeit?

Szép jelenség az, hogy Amerika népének jó szive van. De kérdem, van-e szükség arra, hogy még itt is a munkásemberre szoruljanak a tőkepénzesek? Nincsen. S ha nincsen rá szükség, mi itt az orvosság? Megmondom azt is.

Az előbb emlitettem, hogy a kongresszus előtt nemsokára egy törvényjavaslat fekszik, amely törvényhez az alapot maga Roosevelt elnök adta meg.

Tudjuk mindannyian, hogy az amerikai bányászok egy óriási százaléka magyar *honpolgár*. Tudjuk azt is, hogy az amerikai üzletember éppen azért bánik el oly könnyen a munkásokkal, mert tudja, hogy a munkások vagy az egyik, vagy a másik idegen hatalomnak polgárai. Bezzeg nem igy tesznek a munkaadók azokkal a munkásokkal, a kikről tudják azt, hogy amerikai polgárok. Az amerikai polgárokat kártalanitják.

Az uj és csak nemrég életbeléptetett honossági törvény nagyon megnehezitette azt, hogy az a bevándorolt munkás polgár lehessen. Hol tanuljon meg az a szerencsétlen s néha baromi munkát végző idegen angolul, mikor elég gondot szerez neki, ha a családját eltartja? És mert ez igy van, s mert a bevándorolt munkás nem szerezhet polgárjogot, akkor bizony nem lesz, s nem lehet más belőle, mint fehér rabszolga, olyan, akinek élete nagyon olcsó.

Ha tehát a Magyarországból ideszakadt embereket semmibe se veszik, mert nem polgárok, ugy csak az marad hátra: *Védje meg az Amerikában dolgozó magyar honpolgárok érdekeit az az ember, akit éppen ezért tartanak és fizetnek itt. Védje meg a magyar honpolgárok érdekeit a nagykövet.*

Védjen meg bennünket a nagykövet ur, mert hiszen mi, amerikai magyarok fizetjük őt.

Ez állitásomat tán többen kétségbevonják, de bizonyitom, hogy igaz, valamint azt is bebizonyitom, hogy bár mi, amerikai magyarok mindent megfizetünk, amit érettünk tesznek, nem védi meg itt a mi érdekeinket senki, nem még jó pénzért se.

Azon állitásom, hogy a nagykövetet az amerikai magyarok, még pedig teljesen mi fizetjük, bizonyitja az, hogy a magyar honosok a mai napon hitelesitések révén sokkal többet fizetnek be egy esztendőben a konzulátusi hivatalokba, mint amennyibe az amerikai nagykövetség és az összes konzulátusok fentartása kerül. Az ide kijött magyaroknak nagyon sok ügyes-bajos dolguk akad. A hivatalos iratokat csak ugy öntik az ezzel foglalkozó bankárok a konzulátusokba hitelesités végett. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy minden ügyiratot az aláirások hitelesitéséért két dollárt számitanak, ugy nem kell sokát számitani, s mégis rájöhet mindenki, hogy az amerikai nagykövetségi hivatalát az osztrák és magyar birodalomnak bőségesen megfizetik az Amerikában dolgozó alattvalók.

Az amerikai lapok mindig azért támadnak bennünket, hogy a pénzünket hazaküldjük. Miért küldjük haza a pénzt? Azért, hogy odahaza lefizessék belőle az adót, meg hogy a gyermekeknek meg az otthonmaradt asszonynak legyen mit enni. Dolgozunk azért, hogy az államkincstár, amiből a nagykövet urat is fizetik, üres ne legyen. Hazaküldjük az itt szerzett pénzt az utolsó garasig, hogy azt az osztrákoktól minden oldalról kiszipolyozott országot megmentsük a végpusztulástól. Eljöttünk, ezer mértföldeket megtettünk, hogy a honfoglalás nehéz munkáját megismételjük.

És amikor az amerikai magyarság a verejtékében fürdik azért, hogy a családját eltartva, hazájának hasznára legyen, akkor még annyit se tesznek meg az érdekében, hogy ha valamelyik kidől közülök, annak a családja érdekében közbenjárnának azok, akiket mi fizetünk.

Mikor a nagykövetet e kötelességére figyelmeztetjük, ugyanakkor Magyarország érdeke lebeg szemeink előtt. Mert, ki tartja el azoknak özvegyeit és árváit, akiket szerencsétlenség ér, akkor, ha senkisem törődik vele? Bizony ezeket Magyarországnak kell eltartani. Ha a nagykövet ur teljesitené a kötelességét, akkor fizetnének a társulatok az özvegyeknek meg az árváknak, s akkor azok, a dollárokat koronára váltva, megélnének odahaza ugy, hogy nem szorulnának arra, miszerint odahaza a szegényházakat töltsék meg velük.

Ha a nagykövet ur bálok rendezése helyett minden ilyen szerencsétlenség alkalmával felszólalt volna a magyarok érdekében, akkor már régebben megüzente volna Roosevelt elnök a kongresszusnak, hogy csináljanak olyan törvényt, amely a munkásokat megvédi.

Ma már odahaza is beismerik, hogy a kivándorlást megakadályozni, hogy a népnek munkát adni nem birnak. Elismerik odahaza, hogy az amerikai milliók nélkül az ország válságos helyzetbe jutna. Belátták odahaza, hogy a munkában kifáradt, pénzzel megrakodott és visszatért magyaroknak sem munkát, sem befektetésre alkalmas földet nem tudnak adni.

Mindaddig tehát, mig odahaza a viszonyok nem változnak, Magyarország érdeke éppen ugy megköveteli, mint az Amerikában dolgozó magyar honpolgároké, hogy ahol igaztalanul bánnak el velünk, ott éppen fel hatalmának egész sulyával a nagykövet. Mi, amerikai magyarok, bár szerveztük magunkat félig-meddig, mit sem tehetünk. Nem léphetünk fel annyi tekintélylyel, mint a nagykövet. A nagykövet ma itt két millió magyar polgárnak a nevében beszélhet, — még pedig hivatalból — mig minket csak akkor vesznek tekintetbe, ha nekik tetszik, vagy ha nagyon nagy baj van.

Ne ereszkedjék le mihozzánk a nagykövet. Ne hitesse el a nagykövet velünk, hogy csak akkor tesz, s hogy csak akkor akar tenni valamit az amerikai magyarok érdekében, ha erre megkérik. Az Amerikában élő magyarok legnagyobb részben magyar honpolgárok, olyan honpolgárok, akikből Magyarországnak nagy haszna van. Ha igy áll a dolog, ugy védjen meg bennünket a nagykövet ur, kérés nélkül is, mert őt azért fizetik.

Ne engedje a nagykövet ur, hogy az amerikai bányatulajdonosok, a törvényeket kijátszva, elnézik azt, hogy minden ilyen szerencsétlenség alkalmából végigkoldulhassák egész Amerikát azért, hogy nekünk alamizsnát adjanak, mint a koldusnak. Nem koldulni, de dolgozni jöttünk mi ide. Nem alamizsna kell nekünk, de a megérdemlett bér.

Higyjük, hogy rövid időn belül lesz, aki az amerikai magyarokat megvédje. Higyjük, hogy ez a sok szerencsétlenség s az ebből folyó sok igazságtalanság felrázza majd a tétlenségéből ugy a magyar közvéleményt, mint az egész amerikai magyarságot, s akkor egyhangulag fogjuk követelni, hogy távolitsák el közülünk azt a nagykövetet, akit bár mi is fizetünk, minden erejét abban meritette ki, hogy az osztrák császári házat, meg az osztrák érdekeket szolgálja csupán. Vegyék már egyszer észre odahaza, hogy a kuruczkodó nagykövet az oka annak is, hogy a pánszlávizmus oly hatalmassá fejlődött, hogy a nagykövet baklövései szolgáltatták az okot arra, hogy maholnap az egész amerikai ruténség a schizma karjaiba esik.

Hozzon nekünk amerikai magyaroknak is egyszer karácsonyi ajándékot a kis Jézus, és vigye el közülünk azt, aki bennünket sohasem szeretett, aki bennünket soha megérteni nem tudott, aki a mi érdekeinket soha szivén nem viselte.

Akkor tán nekünk is lesz karácsonyunk.

Adja az Isten, hogy mielőbb teljesedjen a kivánságunk, mivel, ha kivánságunkat meghallgatják, ugy, ha lesz is közöttünk siró özvegy és árva, elhagyatott nem lesz egyetlen egy sem.

Kurucz.

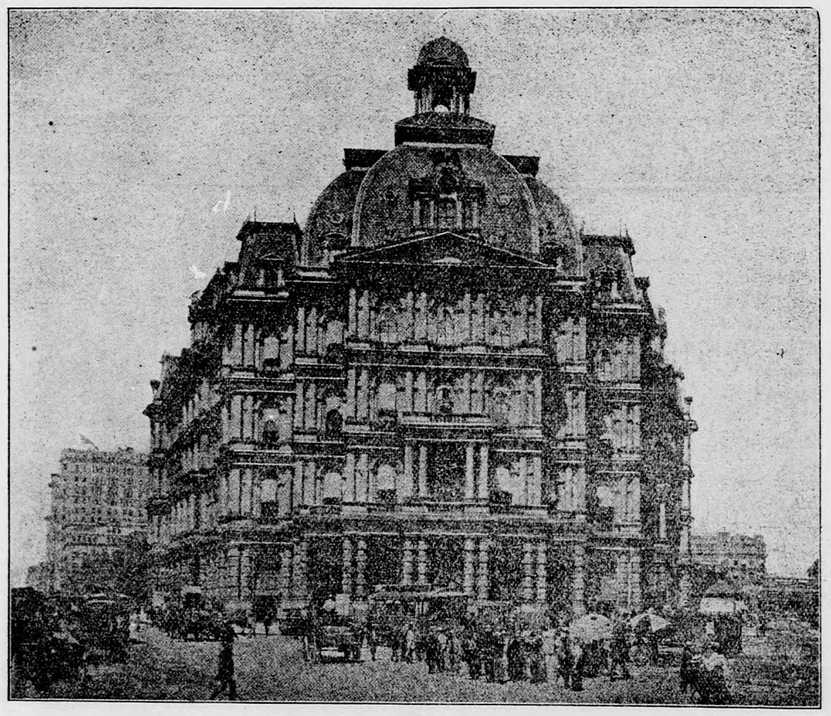

A new yorki főposta.

A KARÁCSONYFA TÖRTÉNETÉBŐL.

Bizonyára alig van ház, alig van család, amelynek tüzhelyénél a szeretet és béke ünnepének előestéjén, szent karácsony napját megelőző este ki ne gyulnának a karácsonyfa gyertyácskái, világosságot, fényt, békét és szeretetet sugározva. A gondolat sebes szárnyain messze-messze röppen az elme s lélekben talán mindenki megáll egy pillanatra a betlehemi istálló jászola előtt, ahol a Megváltó született. Karácsony napja Krisztus születésének örömünnepe. Megszületett az igért Megváltó, hogy vérefolyásával és kereszthalálával letörölje az emberek lelkéről a bünt és megnyissa előttünk a mennyei birodalmak, az örök életnek kapuit. Az ajándékot vivő napkeleti bölcseket egy tündöklő csillag vezette az Üdvözitő bölcsőjéhez s ezt a fényes csillagot jeiképezi a karácsonyfákon lobogó millió és millió kis láng, hogy a mi lelkünket is vezesse azon az uton, amely a szeretet és béke forrása felé vezet.

A krónikások számtalan legendát jegyeztek fel a karácsonyfa történetére és vonatkozásaira vonatkozólag. Igy például egy régi monda azt tartja, hogy az a csillag, amely a napkeleti bölcseket vezette, virágra fakasztotta a jerichói rózsát. És ime, ma sokan összefüggésbe hozzák a jerichói rózsát a hóvirággal, amely némely vidéken már deczember végén kidugja fehér bimbóját a hó alól. Számtalan rege szól azonkivül arról is, hogy a Megváltó születése éjjelén láttak virágozni galagonyacserjéket és egy almafát, amelyről azt mondták, hogy az a tudás és élet fája, amely a paradicsomban állott, ahonnét az Ur vétkei miatt az első emberpárt kiüzte, sőt egy nagyon régi néprege azt is mondja, hogy ebből a fából készült a kereszt, amelyen Krisztust megfeszitették. A germán mythos sokáig fentartotta ezeket a régi mondákat a gyakorlatban s nem csupán karácsony előestéjén, de minden örömünnepen szokásban volt, hogy mesterséges virágokkal feldiszitett fákat állitottak, azokon gyertyácskákat gyujtottak és ajándékokkal kedveskedtek egymásnak. A mesterséges virágokkal a regékben emlitett fákat, a gyertyákkal a csillagot jelképezték, mig az ajándékok adása mintegy megemlékezésül szolgál arra, hogy az Isten egyszülött fiát adta az emberiségnek megváltásul. Később elhagyták a virággal diszitett fákat és azokat fenyőgalylyakkal, cziprussal és más örökzöld cserjékkel pótolták és mint Linné mondja, Szászországban legjobban használták a tiszafenyőt, mert annak csodálatos hatást tulajdonitottak. Ilyen fákról egyébként, amelyek delejes fényt sugároznak ki magukból, már az indogermán mythologia is említést tesz s igy például a Nal és Damayanti mondájában említés van téve a szent Acokafáról, amely állandóan virágzik. Az indusok csoportokban zarándokoltak a szent fához, áldozatokat mutattak be annak, és ha nagy szükségben voltak, attól kértek tanácsot és segitséget. A gyertyákkal diszitett fenyőfa használata a szláv és czigány népeknél is ősrégi használatnak örvend, épp ugy a germánoknál sem hiányzik egy örömünnepről sem.

Mindazonáltal a karácsonyfát, mint olyant, csak a XVI. században kezdték használni általánosan és a középkorban csak egyes vidékeken volt szokásban karácsonykor zöld gallyakkal disziteni fel a szobát. Voltak egyes papok, akik eleinte babonának tartották ezt a szokást és szónoklataikban erősen kikeltek ellene. Igy például a hires Geiler kaiserbergi predikátor a strassburgiakat itélte el és a város tanácsa akkor meg is tiltotta, hogy senki se merészeljen az erdőből egy szál fenyőgallyat sem elvinni. Még 1654-ben is ugy emlitik a karácsonyfa állításának szokását, mint „istentelen“ dolgot, csak amikor a franciák is átvették, terjedt el egész Európában.

Igy tehát a karácsonyfa története nem is olyan régi, mint egyesek állitják s egész bizonyossággal lehet mondani, hogy csak a XIX. században vált bevett szokássá. A német irodalomban legelőször Goethe tesz róla említést a „Werther“ czimü költeményében, és a költő maga is jelenvolt számtalan karácsonyfa-ünnepélyen. Bécsben a legelső karácsonyfát Nassau-Weilburg Henriette herczegnő állittatta, Károly főherczeg felesége, a seilersättei palotájában s Magyarországba Mária Dorottya herczegnő hozta be 1819-ben. A franczia udvarban is egy német herczegnő honositotta meg a szép szokást, s a karácsonyfa Helena orleansi herczegnő menyegzőjén gyult ki legelőször a Tuilleriákban. Lassankint azután mindjobban tért hóditott magának a karácsonyfa kultusza és egyik leglelkesebb kedvelője volt annak Viktória angol királynő, akivel férje, Albert herczeg kedveltette meg.

CSAK A DOLLÁRÉRT?!...

„A Bevándorló“ számára irta: *Lukács Jenő.*

Egészen bizonyos, hogy a kivándorlás problémája mindáddig fog tartani, mig maga a kivándorlás; igy a kivándorlás kérdése is mindig aktuális lesz.

Sőt egészen bizonyos, hogy azok, a kik ezzel a kérdéssel olyan sok igyekezettel, gondossággal foglalkoznak, nagyon öreg emberek lesznek még akkor, mikor Amerika, az uj korszaknak ez a modern hamelni patkányfogója, maga után furulyázza majd még mindig az „ó-hazák“ naiv gyermekeit. Azon persze még vitatkozni sem lehet, hogy miként fognak a gyüjtött tapasztalatok nyomán megváltozni a beözönlés lehetőségeinek körülményei, — kétségtelen azonban az, hogy Amerika varázsa mindig vonzani fog éppen azok sorában, kik a lelki elnyomatás, álszemérem és különböző apró tragédiák áldozataiképpen az uj világ befogadó karjaiba dőlnek.

És bizony nem éppen csak a dollárért.

Az életkörülményeknek, az emberi erőfeszitésnek az a hatványozása, amely itt az arányok végtelenségéhez odasimul, hovatovább bele kell, hogy ütközzék majd egy olyan végállomásba, ahonnan továbbhaladni már istenkisértés is lesz. Aminthogy a felhőkarczolók sem nyulhatnak majd a magasságnak abba a képzelt végtelenségébe, amelyet a sejtés és hagyományok naiv hite „ég“-nek keresztelt el ,ugy az emberi munkának fizikai telhetetlensége is megáll majd egy olyan pontnál, ahol a kényelem és kevesebb munkából való megélhetések és egzisztenczia kevesebb verejtékkel való biztositása is gondolkodás tárgyát képezi. Akkor azután a dollár sem bir majd azzal a varázszsal, amelylyel bir ma. A „nagy“ pénz nem lesz minden és az időnek idegesen lázas gyorsasággal való kihasználása is elveszti mai, kétségtelenül egészségtelen és nemzedékeket megrontó, megőrlő jelentőségét. Hovahamarább aranyigazsággá válik majd az, hogy „for everything you have missed you have gained something else and for everything you gaine, you lose something“. Az emberiség a megfontolt cselekvésnek és munkának előnyt ad a hirtelen elhatározások és munka mai — igen természetesen csakis féleredményt produkálható — tényével szemben. Akkor azután a dollár elveszti azt a varázsát, amelylyel ma bir és igy ez a „glorious country“ is kevesebb csáberővel fog birni. Ha ma még jönnek Amerikából a csábos leirásoktól duzzadó levelek, miket a pénz szagától elszédült — inkább eltompult — agyak befolyásolt gondolkodási képessége vezet és irányait, ugy majd a józan gondolkodásra rátalált levélirók inkább a „slow“ Európának adnak igazat és előnyt.

Máris több a panasz, mint a dicsekvés és, ha például a pennsylvaniai bányák mélyéből az a panasz — hogy ugy fejezzük ki magunkat — nem törhet még ki olyan „intelligenciával“, hogy annak agressive jelentőséget adhatna az otthoniakkal, véreinkkel szemben, annak is a gondolkodási képesség fizikai erejének munkára való váltása az oka.

Nem minden arany, itt sem, ami fénylik. Amikor a prosperitásnak zengünk dicshimnuszokat, és a minden téren való haladást dicsőitjük, nem látjuk másrészről azt a pusztitást, amelyet az az emberi erőben végez évszázadokra kiható érvénynyel. Az a bányamunkás, aki a rövid életnek minden ugynevezett gyönyörét beleizzadja az emberiség fütőanyagába, kétségkivül a leghasznosabb munkása az emberiségnek. De a munkának is meg kell teremteni ennek daczára azt a fokozatát, amely az egyik részről való haszonnak a másik részről való veszteségét lehetőleg csökkentse, vagyis a tulmunkának, a fizikumnak a végtelenségig való kihasználásában nem szabad bizni. Ebben a felfogásban pedig Amerika ma vezet és dollárainak világitó, égető lángja köré csalja mindazokat, akik gyökerestül tépik ki lelküket a hazai földből csak azért, hogy e láng körül való repülésük közben rakásra hulljanak. Nem kell jósló tehetség annak az előre megmondásához, hogy rövid idők folyamán a dollárértékbe azokat a hátrányokat is belekalkulálják, amelyek majd nem teszik olyan csábitóvá ezt a „glorious“ countryt, mint amilyennek lenni látszik és akkor majd a „ha már kinlódni kell, kinlódom otthon“ elve is szépen megfér az annyira agyonsajnált kivándorlóink „megtévedt“ életfelfogásával. Határozottan mindezeknek igy be kell következni.

De ezzel szemben az „ó-hazá“-nak is a böles előrelátás terére kell lépni és kihasználni Amerikának azt a példátlanul nagyjelentőségü kulturvezető erősségét, amely még a dollárnál is jóval nagyobb varázserővel köti ide a kivándorlókat.

Ez az ingyen betü, a dijmentes oktatás varázsa. Ez a fontos. Mert hiába beszélünk azoknak otthon a kivándorlásnak nemzetgazdaságilag stb. káros voltáról, ha még nagyrészt a betüvetés tudományára sem tanitottuk meg őket. Hogyan várhatunk megértésre éppen azoknál, akiket különböző megszoritásokkal kergettünk el még az elemi tudományok szentelt oltárától is. Hogyan képzelhetünk hatni azokra, akiket a butaságra kényszeritettünk, akiknek a felvilágositása körül bünös vétséget követtünk el, már évtizedek óta. Miért nem tanitottuk őket a magyar hazának erősebb szeretetére, a nemzeti munka és polgári kötelesség szent jogaira? Akkor beszélünk már nekik mindezekről, amikor már odakényszeritettük őket az ingyenes oktatás és nevelés hiánya folytán a koldusbot faragásához, akkor beszélünk nekik nemzetgazdasági tételekről, amikor a lelki fogékonyságukat már teljesen elérzékenyitettük, amikor lelkük gyülölettel van tele a mostoha bánásmód folytán. Vezérczikkeket és parlamenti üres szónoklatokat adunk be nekik, akiktől elsikkasztottuk az ingyenes A B C tudományát? Hát, hogy képzelhetjük, hogy ennek foganatja lesz. Hogy várhatjuk, hogy az elhanyagolt talaj jó termést hozzon nekünk?

Neveljük és tanistuk otthon fiainkat szeretettel és tekintet nélkül arra, hogy fizethetnek-e érte, vagy sem. Igy megtudjuk majd tartani őket a magyar hazában végzendő nagy munka számára. Igy beszélhetünk nekik kötelességekről, mert adtunk nekik jogokat is. Igy követelhetjük, hogy hozzanak áldozatot azért a hazáért, amely nekik kulturát és önérzetet adott, amely őket emberekké tette, felvilágositotta és kinevelte az életben való ideális czélokra is. Ha másképp cselekszünk: a kivándorlásra neveljük őket és faragjuk a vándorbotot, amelylyel eltaszitják magukat a hazai rögtől.

Itt, az Egyesült Államokban 609.000 iskolásgyermeknek adnak *ingyenes* oktatást arról, hogy itt „élniök, halniok kell“. Ez a 609.000 iskolásgyermek sohasem fog gondolni arra, hogy más országba vándoroljon.

Ez a 609.000 iskolásgyermek hordja a téglát a nemzeti erősödés védvárához. Ez a 609.000 iskolásgyermek ingyen könyvből tanulja meg, hogy az Egyesült Államok hatalmas ország és, hogy neki alkalma van ebben a nagy országban az Egyesült Államok elnöki tisztje, igy a legmagasabb pozicio elérésére. Uncle Sam $18,597.063-t fizetett a népnevelőknek az utolsó év kimutatásai szerint. Bele lehet szédülni ez adatokba. — És itt még népnevelési probléma sincs; boldog ország!

Azt hiszem, a fején találom a szöget, ha azt mondom: — a kivándorlási kérdést ugy lehet részben ellensulyozni Magyarországon, ha a népnevelést ugy reformáljuk, „hogy magunkhoz engedjük a kisdedeket“. Értve ezalatt, ha a szegénység nem akadály arra, hogy mindenki módot találjon érvényesülésre, lelki kincseinek felhasználására, czéljainak nemes ambiciójához illő elérésére.

Mindez pedig nem akar ünnepi bölcselkedés lenni, csak egy kis utmutatás arra, hogy hogy meszesednek el az erek, amelyek a nagy *„race suicide“* biztos megállóhelyéhez vezetnek.

A nagybeteg ágyához rendesen sok orvost hivnak. Ugy hivják ezt: konzultácziő. Minden orvos beleszólhat — én a kivándorlás politiákájban — képletesen szólva — talán csak „javasasszony“ vagyok. De azért talán meg lehet engem is hallgatni.

Sokszor a javasasszonynak van a legjobb reczipéje. Hogy az enyim az-e, azt azok döntsék el, akiket illet. Nekem egyéb dolgom is van: meg kell keresni a holnapi kenyeremet. — Meg az azutánit.

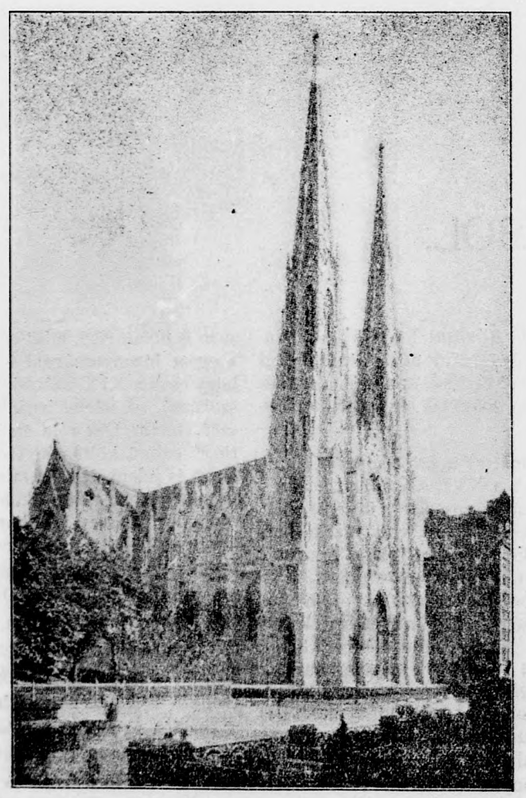

A new yorki róm. kath. székesegyház.

ÜZLETÁTHELYEZÉS.

Van szerencsém tudatni az igen tisztelt üzletfeleimmel, hogy ez ideig So. Bethlehem, Pa., harmadik utcza 744-ik szám alatt létezett fióküzletemet ugyancsak a harmadik utcza 753. szám alatt levő saját házamba helyeztem át. Ez uton is kérem, hogy megtisztelő bizalmukkal továbbra is megajándékozni sziveskedjenek.

Tisztelettel

RIZSÁK JÁNOS,
Passaic, N. J., 127 Second street i pénzszállitó és közjegyző.

HÓDINKA JENŐ ur,

„A Bevándorló“ pittsburgi irodájának megbizottja, fel van hatalmazva a lap számára előfizetéseket felvenni és nyugtázni. Ajánljuk őt honfitársaink jóindulatába.

„A Bevándorló“ kiadóhivatala.

EMLÉKEIMBŐL.

Irta: *dr. Hódinka Tivadar.*

Egy párbaj története.

„Kincses Kolozsvárott“ történt, hogy két fiatal jogászgyerek kártya közben összeveszett s tettleg inzultálták egymást.

Én éppen abban az időben Kolozsváron készültem „kiegészitő“ szigorlatomra, s igy abban a szerencsében részesültem, hogy a haragos felek egyike engem kért fel egyik segédjének. Megbizóm, egy csinos, nógrádi dzsentri-fiu, akinek leányosan rózsás arczával, szelid, álmatag tekintetü kék szemeivel komikus ellentétben állott hirtelen feltámadt vérivó hajlama, meg is adta az instrukcziót:

— Csak semmi pardon! Halva akarom látni a nyomorultat. A párbajtörvények, tettlegesség esetén, különben is pisztolyt irnak elő. Lehetőleg „kendővég“-ről intézzétek el az ügyet...

Valószinü, hogy a másik haragos fél hasonló értelemben instruálta segédeit, mert midőn este a részletek megbeszélése végett egy kávéházban a „négyek“ összejöttenek, komoly gond és megilletődés árnya borongott a homlokokon.

Mint a „négyek“ legidősebbje, és, mint közakarattal megválasztott „vezér-segéd“, én vettem fel a tárgyalás fonalát. Ilyformán:

— Tisztelt uraim! Azzal, azt hiszem, mindnyájan tisztában vagyunk, hogy nekünk, a kezünkbe adott két fiatal életet kimélnünk, védelmeznünk: kötelességünk. Erre, és arra való tekintetből, hogy megbizóink a leggyilkosabb szándékokkal vannak egymás irányában, nekem lenne egy tervem...

— Halljuk! Halljuk!

— Tervemet, tisztelt uraim, egyik segédtársunk, Terhes Samu (azóta tekintélyes rimaszombati prókátor) urnak azon közismert tulajdonságára alapitom, hogy parancsszóra tud „elsápadni“. Egy komédiát fogunk eljátszani, amiről azonban senkinek, a közvetlenül érdekelteknek pedig legkevésbé szabad tudniok. Megállapitjuk a párbaj feltételeit a következőkben: Pisztolypárbaj, vontesövü pisztolyokkal, háromszori golyóváltással, 30 lépésnyi távolságból, 5—5 lépés avanszszal...

— De hisz' — hangzottak a szenvedélyes közbeszólások — ez nem komédia! Ez kész gyilkosság!

— Méltóztassék megengedni, hogy szavaimat befejezzem... A pisztolyokba azonban nem ólom, vagy acél, hanem kenyér-golyót teszünk. Terhes Samu urat kérjük fel aztán arra, hogy a kenyér-golyókat czeruza-porban megfürösztve ólomgolyókhoz hasonlatosakká tegye. Ugyancsak őt kérjük fel arra is, hogy egyik kalapját áldozatul hozva, azon éppen olyan lyukat vágjon, mint amilyen lyukat vágna az ólomgolyóvá avandzsirozott kenyérgolyó. De felkérjük arra is, hogy alkalmas időben és pillanatban megfelelő módon — elsápadjon.

Társaim arcza felderült. Megértettek. A tervet a legaprólékosabb részletekig kidolgoztuk s aztán egyetértő pillantásokat váltva egymással, hazamentünk.

Másnap délután, Kolozsvár határában, megtörtént a párbaj.

A felek elszánt, zordon arczczal állottak fel s a vezér-segéd vezényszava után mindketten igénybe vévén az 5 lépés avance-ot, 20 lépés távolságból küldözgették egymásra a gyilkos golyókat.

A harmadszori golyóváltás után Terhes Samu elsápadt. Pirospozsgás arcza ónszinüvé vált. Majd a kalapjához kapott s levéve fejéről, szemében a halálos rémület kifejezésével, nézegette. Orvosok, segédek, megdöbbenten csoportosultunk körülötte. Ő pedig oly mozdulattal, amely a legnagyobb színésznek is becsületére vált volna, földhöz vágta kalapját s a rémülettől rekedt hangon orditotta:

— De, a kirelejzumát, máskor ne engemet, hanem magatokat lőjétek agyon!...

Aztán felvette a kalapot s méltatlankodva mutatta a lyukat, amit az egyik golyó szakitott.

Az orvosok, akik a titokba nem voltak beavatva, őszinte megdöbbenéssel szemlélték a kalapot. Egyik közülök, felém fordulva, szilárd meggyőződéssel szólt:

— X ur, ha ön áll a Terhes ur helyén, minthogy ön egy félfejjel magasabb, e perczben már halott.

A kenetteljes szavak hallatára minden erőmet össze kellett szednem, hogy komolyságomat megőrizzem.

A történet kiegészitéseül még enynyit:

Arra a fiatal emberre, akinek golyója keresztülfurta a Terhes Samu kalapját, oly leverő hatással volt ez az epizód, hogy még ott, a helyszinén megfogadta, hogy többet az életben nem párbajozik.

Egy csók ára.

Cleveland Perry Hall-jában egyik magyar álarczosbálon már a demaszkirozás után egy csinos, szőke, kivánatos „virágárus leány“ közeledett felém.

— Vegyen, Miszter virágot! — szólt, amikor közelembe ért és kaczér pillantással kinálta virágait.

— Virágot — szóltam — elvből, sohasem veszek; de csókot, ha ad, szivesen.

— Hja, kérem, — felelt a lányka szemérmetes tartózkodással — az én csókomnak nagyon magas az ára.

— Mégis, mennyi? — kiváncsiskodtam és meg voltam győződve, hogy kérdésemre a stereotip válasz következik: „karikagyürü“.

És szendén, szemeit lesütve felelt a lányka:

— Egy csók egy dollár.

Vetélkedő férfiszépségek.

1902 őszén a rozsnyói választókerület függetlenségi érzelmü polgárai azzal tiszteltek meg, hogy képviselőjükül jelöltek.

Mint függetlenségi jelöltnek, kedves kötelességemben állott, hogy a párt érdemes vezérénél és elnökénél, Kossuth Ferenczénél tisztelegjek.

Kossuth Ferencz azzal a szives előzékenységgel fogadott, amely lényének egyik legszeretetreméltóbb vonása. Bemutatott az éppen nála időző uraknak, Thaly Kálmánnak, a Rákóczi-kor hirneves történetirójának, Draskóczy Lászlónak, aki szintén jelölti minőségben kérte a párt támogatását és azon időbeli titkárának, a fiatal Ráth Endrének, a ki azóta a negyvennyolczas képviselők legjelesebbjeinek sorába küzdötte fel magát.

Természetes, hogy a társalgás főtárgyát a képviselőválasztási „kilátások“ képezték.

Egyszer csak hirtelen felnyilik az ajtó s nagy dohogva belép rajta Pichler Győző 48-as képviselő, aki kiváló debatteri és publiczisztikai képességein kivül két tulajdonságáról volt nevezetes. Az egyik tulajdonsága — tudvalevőleg — az volt, hogy „Kossuth apánk halálos ágyán örá bizta Magyarországot“, a másik pedig az, hogy a korabeli Magyarország legcsunyább férfiának tartaték. Szegény, azóta már a holtak birodalmának csendes lakója.

A kölcsönös bemutatkozás után Pichler Thaly Kálmánnal kezdett beszélni, én pedig Kossuth Ferenczhez fordulva, félhalkan szóltam:

— Csak annak örülök, nagyságos uram, hogy látok már egy legényt, aki még nálam is csunyább. (No, mert a lá Pichler, én is szörnyen bájos vagyok.)

Kossuth Ferencz hangos, jóizü kaczajra fakadt.

— Hallod, — szólt Pichlernek, — mit mond itt az öcsénk? Hogy te még nála is csinosabb vagy...

Pichler pedig, miután előbb tetőtőltalpig végigmustrált, mély basszusán, hangjában a gög némi árnyalatával, felelt:

— No, nem mondhatnám.

Furcsa ország.

Az alábbi kis históriát pedig ajánlom a genea- és günealogusok figyelmébe:

— Nézze csak, — szóltam nőismerősömnek, egy csinos, kedves, szellemes asszonykának, akivel Chicago egyik előkelő utczáját róttuk — mily remek ibolyacsokor!

— Valóban, — szólt ő — és megálltunk a kirakat előtt, amelyben az óriási diszes csokor pompázott.

— Van-e ugyan szaga? — kérdeztem az asszonykától.

— Csacsi! Hát nem tudja, hogy Amerikában a virágnak szaga, a gyümölcsnek ize, az asszonynak inge: nincs.

AZ AMERIKAI ŐSERDŐ KIIRTÁSA.

ADALÉK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK GAZDASÁGI ÉLETÉHEZ.

Mikor a kulturának legelső uttöröi fáradságos küzdelemben lassan-lassan tért hódítottak az amerikai őserdőben, amelytől kenyerüket várták, alig sejthették azt a számokban ki sem fejezhető értéket, amelyet ezen hatalmas, évszázadokon által érintetlenül maradt erdőségek a későbbi nemzedékek számára képviseltek.

S az Egyesült Államok gyors felvirágzásukat és jelenlegi jólétüket nem kis mértékben tényleg azoknak a természetes kincseknek köszönik, amelyeket a pazar természet a földnek méhéből engedett kinöni.

A müfákban való végnélküli gazdagság képezte annak az iparnak alapját, amelynek nagyszerü voltáról csak akképp alkothatunk magunknak fogalmat, ha tekintetbe vesszük, hogy az Egyesült Államokban az 1903-ik évben *százmillió* fatörzset dolgoztak fel deszkáknak és gerendáknak. Kiszámitották, hogy ennyi fa nyeréséhez naponta 45 angol négyszögmértföldnyi erdőséget kellett irtani. E számok mellett könnyen elhihetjük, amit a statisztikai kimutatások mondanak, elhihetjük, hogy az Egyesült Államok faiparába *kétszázmillió* dollárt fektettek a vállalkozók s hogy évente *hatszázmillió* dollár értékben produkálnak gerendákat és deszkákat.

A müfa-ipar eleinte csak azokra az erdőkben gazdag vidékekre szoritkozott, ahol hajózható folyóknak létezése a levágott fatörzsek kényelmes és olcsó szállitását lehetővé tette. Az utolsó évtizedekben azonban a leghatalmasabb faóriások tovaszállitását elősegitő gépezeteket eszeltek ki s igy természetes, hogy a faipar az Egyesült Államok teljes, szinte végtelen területére kiterjeszkedett. Még ötven év előtt az összetermelésnek fele az északkeleti államokra esett, mig most csak egy hetedrészét produkálják, holott az általuk előállitott épitkezési fának mennyisége nemcsak hogy nem csökkent, hanem ellenkezőleg emelkedett.

A vas- és aczélipar, a szövőipar és a huskonzervek gyártása után a faipar most már a negyedik helyet követeli a maga számára az Egyesült Államok gazdasági életében és, legalább a közel jövőben, a termelés még mindig fokozódni fog, habár ez a termelés kényszerítő okoknál fogva aránylag rövid időben eléri fejlődési képességének végső határát.

Az amerikai faipar az ő nagy fellendülését, mint ezt már emlitettük, a szállitási eszközök és a feldolgozó gépek tökélyesbülésének köszöni. A fa vágása dolgában azonban a különben találékony amerikai ész még mindig nem birta azokat a kezdetleges eszközöket helyettesiteni, amelyekkel az első uttörők kezdték az őserdőt irtani. A munkának legnehezebb részét még mindig emberi kezek végzik baltával és fürészszel s hogyha tekintetbe vesszük az általunk számokban már kifejezett termelést, könnyen elképzelhető, hogy e hatalmas köztársaság nyolczvan millió embere közül hányan keresik meg mindennapi kenyerüket favágással.

A favágás, tekintetbe véve a munka nehézségét és a munkával járó veszélyeket, még mindig jól fizető foglalkozásnak mondható. Mert ha mindjárt 1000 lábnyi deszkahosszuságért átlagosan csak 50 centet fizetnek is s ha az első tekintetre ez kevésnek látszanék is, mindazonáltal egy félig-meddig ügyes favágó napi keresete 3 dollár 50 centet teszen, mert két egymással dolgozó, némileg egyenlő képességü ember nagyobb megerőltetés nélkül le tud vágni naponta tiz-tizenötezer lábnyi fát. Természetes, hogy ez a munka nem gyerekjáték, mert az őserdő óriásai bukásukban gyakran makacsoknak bizonyulnak s csak hosszu tapasztalat után birja a munkás kellőleg kiszámitani, hogy a levágott törzs mely irányban fog esni. A favágó tehát sok veszélylyel van szembesitve s válságos körülmények között bizony ijesztő mérveket öltenek a szerencsétlenségek.

Hogy ez a hivatás mindazonáltal nagyobb vonzerővel van egészséges és munkakedvelő emberekre, nem egyedül a magasabb keresetnek tulajdonitandó. A favágó életének különös bájai vannak, amelynek varázsa alól nem birnak, amelynek varázsa alól nem birnak többé menekülni az az ember, aki végigélvezte. A zamatos, aczélozó erdei levegőben való állandó tartózkodás, a környezetnek gyakori változása, az életnek fesztelen volta nemcsak a testnek kölcsönöznek csodálatos épségét, de a szellemnek is oly üdeséget és vigasságot, aminőt semminemü más testi munka nem adhat. S aki a tömör amerikai humorral s ennek minden ágazatával megismerkedni akar, az töltsön egy vasárnapot egy „camp"-ben, a favágók tanyáján, ahol örömmel fogja végigélvezni az egészséges testben lakó egészséges észnek egészséges megnyilatkozásait.

Az őserdőnek nincsen az az óriása, amelynek baltával és fürészszel az ember nem válnék urává. S ha egy kiirtandó erdőterületen egy-egy ilyen, a szürke ókorból a jelenkorba belenyuló óriásnak megkegyelmeznek, ez legfeljebb azért történik, hogy egy hasznothajtó látványosságot tartsanak fenn az utókor számára. Igy történt ez a californiai Mariposa erdőben levő *„Grizzly óriással"*, melyet képben is bemutatunk e karácsonyi számunk olvasóinak. E faóriásnak átmérője harmincz láb, magassága pedig háromszáz láb. Még a legpusztitóbb elemek sem birnak az ily faóriáson számbavehető kárt ejteni. A törzs alsó része mutatja, hogy erdőégések alkalmával mennyire nyaldosták a pusztitó lángok, de életnedvét felszáritani nem birták.

Fontos kérdést képez a levágott törzseknek a fürészmalomba szállitása. Ezt a kérdést az adott természetes körülményeknél fogva különböző módon oldják meg. Legelőnyösebb persze azoknak a vállakozóknak a helyzete, a kik egy hajózható folyó közelében levő kiirtandó erdőség birtokába tudtak jutni. Ezeknek csak sineket kell lerakni, amelyeken a törzseket a vizbe csusztatják.

De az ily kedvező fekvésü erdőségek manap már a ritkaságok közé tartoznak. Most már hosszu távolságokon át kell a törzseket a viziutra hozni, amely az olcsóságánál fogva annyira kivánatos. Rendesen vagy bevárják a téli időszakot, amikor a megfagyott hó a szánokon való szállitást megkönnyiti, vagy pedig kezdetleges vasutakat rögtönöznek az erdő torkolatánál, hogy az értékes zsákmányt mihamarabb rendeltetési helyére juttassák.

A legnagyobb nehézséget képezi azonban annak a kérdésnek a megoldása, hogy a levágott fatörzsek miképp hozandók a kocsiutra vagy a sinekre. E kérdés megoldására sajátszerü gépeket teremtettek, amelyek csodálatos pontossággal felelnek meg feladatuknak. Egy könnyen szállitható lokomobil ugyanis egy tetszés szerinti hosszuságu drótkötél utján gyakran százméternyi távolságból az erdő mélyéből magához huzza a törzseket. Bámulatos óvóintézkedéseket eszeltek ki arra nézve, hogy a hatalmas törzsek, amint a gép kiczipeli őket, utjukban kárt ne okozzanak. És igazán mesébe való dolog, hogy a törzseknek az erdőből ilyetén módon való kihozatalát mily könnyüséggel eszközlik. S az egész munkához csak két-három ember és egy ló szükséges, mely utóbbi a drótsodronyt viszi el a kiszállitandó törzsekhez.

Rendeltetési helyüket rendesen vizi uton érik el a törzsek, amelyeket azonban nem vernek össze tutajokká, mint nálunk, hanem egyenkint usznak tova a vizen s igy ellenőrzésük nem csekély gondot s nem kevés veszélyt okoz a tutajosoknak. Mindazonáltal ezek a tutajosok rendszerint kedélyes czimborák, akik a legnagyobb veszélylyel szemben sem vesztik el jókedvüket. A tutajosok nagy vállalkozók szolgálatában állnak, akik szerződésileg kötelesek meghatározott időben meghatározott mennyiségü fatörzseket beszolgáltatni a fürészmalmoknak.

E fürészmalmokhoz, hogy a költséges gépek kifizessék magukat, mesés mennyiségü fatörzseket kell beszolgáltatni, mivel a szinte ijesztő gyorsasággal dolgozó fürészek egy 20—25 lábnyi hosszuságu törzset 30 másodperez alatt tetszés szerinti vastagságu deszkákká hasit s mivel egy ilyen fürészmalom összhosszuságban százezer lábnyi deszkát képes naponta előállitani. A fürészeken kivül az ilyen malom gyalulógépekkel is rendelkezik, amelyek az előállitott gerendákat és deszkákat végigsimitják.

A levágott fatörzsek nem lesznek azonban csupa olyan nagymérvü ipartelepeken feldolgozva, mert ilyeneknek létesitése nem fizetődnék ki a kevésbé fagazdag vidékeken. A nagy vállalatokon kivül van tehát még számos kisebbszabásu fürészmalom, amelyek körforgó fürészekkel dolgoznak s naponta tizhuszezer lábnyi összhosszuságu deszkamennyiséget birnak produkálni. Az utolsó statisztikai kimutatás szerint háromezerháromszázharminczöt fürészmalom müködik állandóan az Egyesült Államokban.

A munka felosztása már azáltal is szükségessé válik, hogy a nagy fürésztelepek csak a puhább fenyőfát dolgozzák fel, mert a keményfa, mely gondosabb kezelést igényel, a tömeges produkczióra nem alkalmas. Ezt a keményfát csak vasuti épitkezésekre és hordódongáknak az előállitására használják s amennyiben a hordókat bor, vagy pálinkára akarják felhasználni, a dongákat csakis a legkifogástalanabb törzsekből készitik.

Az elfürészelt és felhalmozott deszkákat vagy mesterségesen melegitett levegővel, vagy pedig, ha a feldolgozott fa nem kerül mindjárt használatba, a közönséges levegőn száritják s a megszáradt deszkákat vasuton vagy — amint képünk mutatja, — az e czélra készült sinnélküli mozdonyokon szállitják tovább.

E czikk elnevezésében az amerikai őserdő pusztulásáról beszéltünk. S valóban alig fér kétség hozzá, hogy az évtizedek óta folytatott módja a fanyerésnek a gazdag északamerikai erdőségek teljes kiirtásához kell, hogy vezessen, annyival inkább, mert e rablóhadjáratban sem az erdőgazdaság tanaival, de még azzal sem törődnek, hogy a levágott fák helyébe ujakat ültessenek. A vállalkozók csak azzal törődnek, hogy zsákmányuk minél gazdagabb legyen. Az a terület, amelyet ők kizsákmányolnak, véglegesen elpusztul. E gazdálkodásnak következményei egyes vidékeken máris érezhetőkké válnak.

Szakértők kimutatták, hogy hatvan év mulva már nem lesz Amerikában egyetlen erdő, ha a jelen pusztitási rendszerrel fel nem hagynak.

A vállakozók garázdálkodásával szövetkeznek a gyakori erdőégések, amelyek évről-évre a szárazság idejében ijesztő számban esnek meg. Igy magának New York államnak az 1903-iki erdőégések kerek egy millió dollárnyi kárt okoztak. Washington állam 45 millió dollárnyi kárt szenvedett.

Minél kevésbé áll az ember módjában az erdők természetes ellenségét, a tüzet pusztitó munkájának végrehajtásában megakasztani, annál szigorubban kellene eljárni azok ellen, akik merő önérdekből veszélybe sodorják az országot és ennek lakosait az erdőknek esztelen kiirtásával.

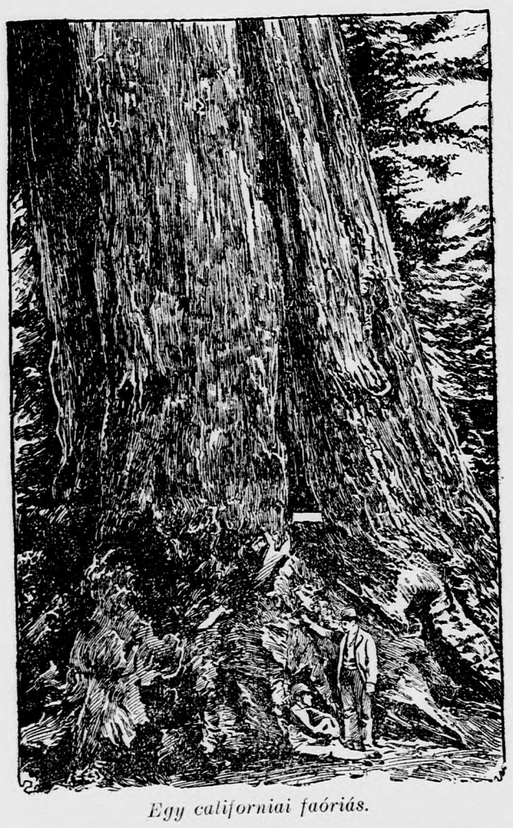

Egy californiai faóriás.

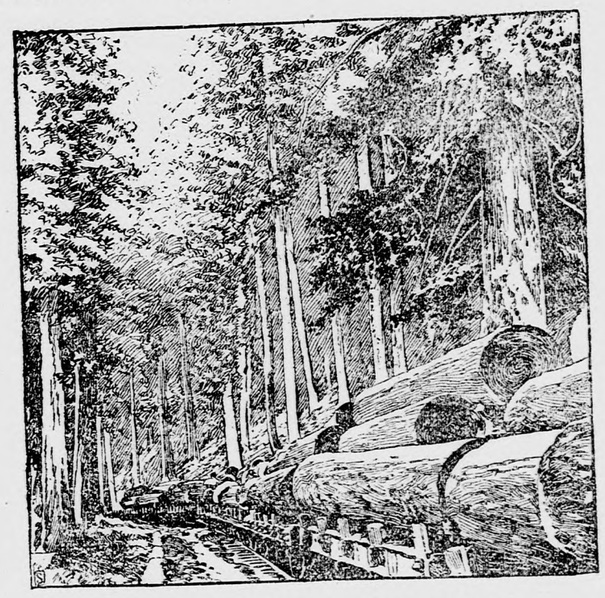

Fatörzsek szállitása rögtönzött vasuton.

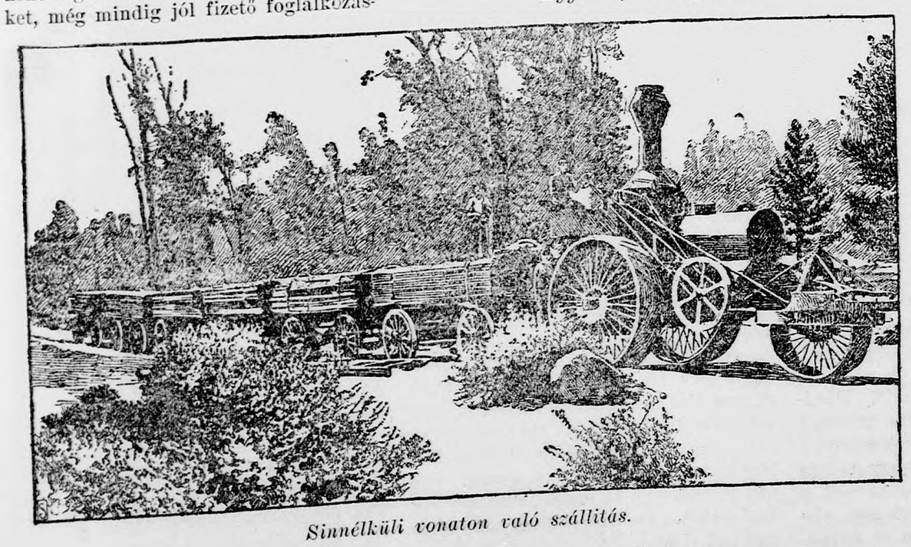

Sinnélküli vonaton való szállitás.

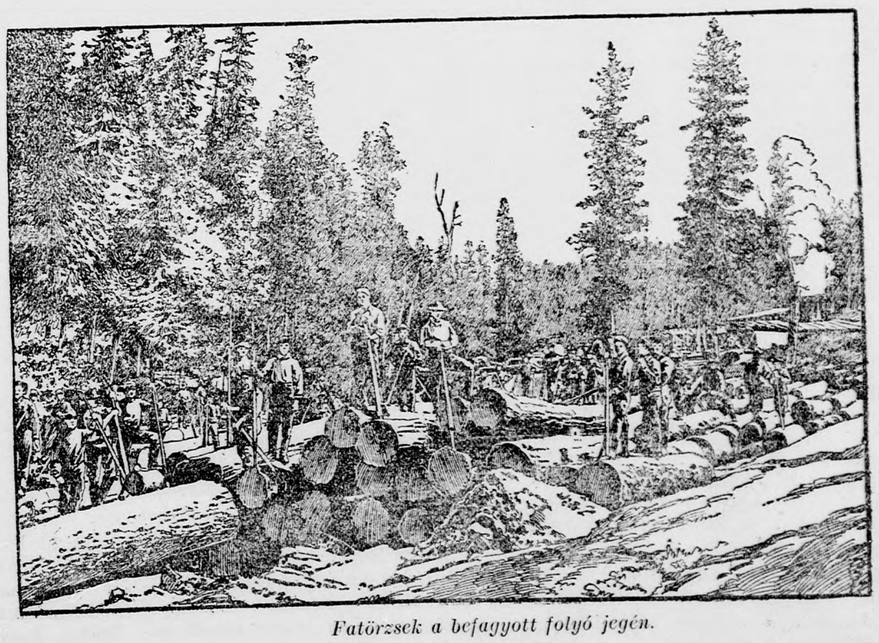

Fatörzsek a befagyott folyó jegén.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

KARÁCSONY.

Irta: *Szép Lajos.* — New York.

Én hozzám is benézett a
Karácsony, de ridegen,
Tán azért, hogy egy bánattal
A szivemben több legyen.
Én magamért nem is bánnám,
Tünőfélben hogyha látnám
Ezt a zajos életet,
Csak tenéked, jó feleség,
Szebb karácsonyt adjon az ég,
Lelkesitőbb ünnepet.

Nincs itt testvér, nincs jóbarát,
Mind idegen körülem,
Nincsen, ki az ünnep napját
Megosztaná énvelem.
Én magamért nem is bánnám,
Könyüidet csak ne látnám
Szép szemedbe', Juliskám.
Imádkozni fogok érted:
A jó Isten adjon néked
Szebb karácsonyt ezután.

BETLEHEM.

Irta: *Hock János.*

Minden emberben van valami a vándor madár ösztönéből. Bennünk is megmozdul néha a költözködés vágya. Itt hagyjuk a meleg fészket, az édes otthont és utrakelünk ismeretlen tájak felé. Szembeszállunk esővel, viharral, a homoksivatagok perzselő hevével, fojtó számumjával és az északi sarok fagyos leheletével csak azért, hogy kielégitsük lelkünk szomjuságát, mely uj igazságokkal akar betelni.

Az emberi lélek csakugyan a végtelenség mintájára van alkotva. Gyarló testünk hiába köt bennünket a földi rőghöz. Vágyaink, gondolataink kitörnek a szük korlátokból és kiszélesitik látóhatárukat a végtelenségig.

Mint az oczeánból kiemelkedő szikla, ugy áll meg a parányi ember a végtelenségek központjában, az örökkévalóságok összefolyásában, vagyis a határtalan térben és időben s minél többet látott és tapasztalt, annál inkább epedi uj, ismeretlen dolgok után. A lélek folyton mintegy önmagát mélyiti, hogy csak minél többet befogadhasson. Sohase mondja azt, elég, most már összevonom szárnyaimat és megpihenek. Ég talpunk alatt a föld s mint a hitregének Ahasverét, ezt az elátkozott bolygó zsidót, ugy üz tovább bennünket is egy titkos ösztön, hogy mindazt, amit érzékeinkkel felfoghatunk, birtokunkba vegyük.

Igy lesz azután öntudatunkban tulajdonunkká mindaz, amit valaha bejártunk. Magunkhoz kötjük a földet, a melynek parányai vagyunk. Elmosódnak szemünkben a földrajzi határvonalak és ugy érezzük, hogy ez a roppant mindenség csak mi érettünk van berendezve. Ez a mi biztos lakásunk!

Minden nagyobb utazás szorosabban kapcsol bennünket az emberiség egyetemességéhez. De talán senkisem érezi az ember annyira elmosódni a térnek és az időnek körvonalait, mint a Szentföldön, ahol életre kelnek lelkünkben az emberiség történetének legszentebb emlékei.

Igy jártam én is pár évekkel ezelőtt, midőn szentföldi utazásomat megtettem. Lelki szemeim előtt ezredévek története bontakozott ki.

Jártam a Jordán partja mellett, a melynek mélyre vájt medrében most is csak oly iszaposan hömpölyög a viz a holttenger felé, mint a biblikus korban. Láttam azt a szétterülő partot, amelyen **egykor Józsua, az uj vezér** átvezette népét az igéret földjére. De talán sehonsem éreztem annyira a Szentföldnek igéző hatását és tisztitó erejét, mint Betlehemben, az Ur Jézus születésének barlangjában.

Oh! ha az élet tusájában a lenyügöző napi gondokban kifáradt lélek odahajthatja fejét csak egyszer is arra a kemény kősziklára, amelyen egykor a világ Megváltójának szent teste pihent, oly mélységes érzések törnek elő lelkünkből, amelyek egy egész életet képesek betölteni áhitattal, békével, megnyugvással!

Még a hitetlen ember térde is megroskad a születés barlangjában, mely az uj világnak szegletkövévé, a történelmi időszámitásnak pedig fordulópontjává lett.

Ez a kis falucska, pár ezer lakosával valaha a zsidó nép legnagyobb királyának, Dávidnak családi fészke volt. Itt legeltette nyáját az a tisztaszivü, őszinte érzésü pásztorfiu, akinek parittyájából kilőkött köve tette hazáját nagygyá és szabaddá.

Betlehem ősrégi hébernyelven annyit jelent: *kenyeresház.* E nevet valóban megérdemelte, mert termékeny mezőségei már az ó-korban jó legelőt nyujtottak a pásztorkodásból élő nomád patriarcháknak. Egy zöld folt a termékenytelen és kopár Juda hegységeiben. Dusan termő kalászos mezősége, illatos olajfái hiressé tették Betlehem — Efrata határait. Jeruzsálemtől mintegy nyolcz kilométernyire fekszik s talán egész Palesztinának ez az egyetlen jókarban tartott országutja, amely a régi fővárost Hebronnal összeköti.

A Jaffa-kapun indultam utra Jeruzsálemből Betlehem felé. Az országut lassanként emelkedik s balfelől elhagyja az utas a *gonosz-tanácsok* dombját, amelyen a hagyomány szerint egykor Kaifás főpap nyaralója állott. Még most is mutogatnak a domb oldalában egy görbe növésü korhadt fatörzset. Azt tartják róla, hogy az áruló Judás egykor erre akasztotta fel magát.

Közel Betlehemhez kétfelé ágazik az országut. Az egyik Hebronba vezet. E csomópontnál egy ódon sirkápolna tünik szemünkbe. Ide temette mintegy négyezer évvel ezelőtt Izrael törzsatyja, Jákob, az ő kedves feleségét, a szépparczu Ráchelt. Sirja fölé „jeloszlopot" emelt, amelyről a biblia is megemlékezik.

Utközben minden lépésünkkel egy-egy ujabb szent emlékhez értünk. Mutogatják a Már Eliász nevü kolostort, ahol valaha állitólag Illés próféta tartózkodott. Ide menekült a vérengző zsarnoknak és gonosz királynak, Áchábnak üldözése elől, akit felesége, Jezabel bőszitett fel a szabadsághős próféta ellen. De az erkölcsi erő itt is győzedelmeskedett a nyers, durva önkény fegyvereivel szemben. Illés önfeláldozó életének példaadásával megtisztitotta népének erkölcseit. A zsarnok királyt pedig sziven találta kocsijában a kilőtt nyilvessző. Jezabelt, a nagyravágyó és kicsapongó életü királynőt palotájának erkélyéről taszitotta le a népharag. Az ő vérét is kóborló kutyák nyalták fel az utcza köveiről.

Az ut mellett egy kopár szikladarab fekszik. Mutogatják rajta még azt a horpadást is, amelyet egykor a sziklán pihenő Illésnek könyöke nyomott rá. A kolostor előtt egy kiszáradt kutat látunk, ahol a hagyomány szerint a Betlehembe induló napkeleti bölcseknek ujra feltünt a vezető csillaguk.

Végre odaérkeztünk Betlehembe. Magasan fekszik a sziklás dombon Dávidnak szülővárosa. Szük, keleti utczák, lapostetejü házak közül emelkedik ki egy kupolás, lőréses falakkal körülvett épület-tömeg. Ez az ódon, körülbástyázott lovagvár védelmezte egykor a pusztitó arab berohanások ellen a szent barlangot. A születés barlangja fölött egy ősrégi Mária-templom áll, amelyhez hozzá van épitve a kolostor és egy nagyobb zarándokház.

Ez az épületcsoport Betlehemen kivül fekszik, mert hiszen mindnyájan tudjuk a bibliából, hogy mikor szent József nehézkes feleségével szállást a faluban már nem talált, kénytelen volt egy kivüleső barlangba vonulni, amelyet istállónak használtak egykor a pásztorok.

Tömör, alacsony fakapu vezet a körülbástyázott épület-csoportba. Az egyetlen bejáró, amelyen keresztül bejuthatunk. Körülbelül egy méter magas. Kettős czéljuk volt vele. Hogy a támadó ellenség szélesebb rést ne találjon, ha a falakat ostromolná. A második czélja pedig erkölcsi. Az alacsony kapunyiláson keresztül csak alázatos főmeghajtással és görbült háttal léphet be még a leghatalmasabb földi uralkodó is a szenthelyre, ahol egykor a szegény názáreti ács-család isteni gyermeke született.

Igy jutottam én is egy kisebb előcsarnokba, amelyből a templomba léptem. Meglepett a fényes berendezés. Libanoni czédrusfával kirakott szép mennyezetét oszlopsor tartja. Diszes oltára mögött kezdődik az a lépcsősor, amely levezet a barlangüregbe, ahol a születés kápolnája van.

Körülbelül 3 méternyi magas barlang, amelynek földalatti homályát 32 szines lámpa világitja meg. A falak és a padló fehér márványnyal van boritva. Mindjárt a lejárat mellett pár lépésnyire balra esik az az oltárszerüleg átalakitott kis fülke, amely a születés szent helye. Fehér márványlappal van befödve és a nyers kőből egy nyilás van szabadon hagyva. Köralaku. Akkora lehet, mint egy kalap karimája. Ez az egyetlen befödetlen sziklarész az egykori barlangból. A nyitott helyet egy nagy ezüst csillag veszi körül. Rajta a következő latin felirás:

— Hic est locus, ubi Jesus Christus ex Maria Virgine natus est!

— Ez az a hely, ahol Jézus Krisztus szüz Máriától született!

Térdre roskadtam. Odanyomtam fejemet a hideg kőre, amelyet először érintett valaha testével az ujszülött csecsemő, az emberiség imádott Istene és Megváltója! Könyeimmel áztattam a hideg márványt és lelkem visszaszállt a mult homályába, mikor ezelőtt kétezer esztendővel itt nyugodott a jászolában a szabadságnak, a testvériségnek, a szeretetnek örök Istene. Lelkem betelt áhitattal, boldogsággal és szinte éreztem mellettem az Urat. Csak akkor tértem magamhoz, mikor egy fanatikus arczu görög szerzetes megrázta a vállamat. Szigoru arczczal mutatott az ajtóra:

— Tessék kimenni! A katholikusok ideje lejárt. Most kezdődik a mienk. Az igazhitü orthodoxoké!

KARÁCSONYI BABONA.

Irta: *Véceiné Jankovich Lujza.*

Karácsony este volt. A tündérfa apró lángjait már eloltogatták, a boldog apróságot lefektette a fiatal mama és most az egész család, a rokonok és a meghivott jóbarátok serege, az ezüsthaju nagymama ajkairól leste a szót, aki Szendrői Katáról, a szép Szendrői Gitta édesanyjáról mesélte a következő bájos kis történetet.

— Szendrői Kata, mindenki őszinte csodálkozására, életének 24-ik évét is pártában érte meg, pedig szép, kedves és gazdag leány volt.

Hogy miért utasitott vissza annyi kérőt, azt voltaképpen ő maga sem tudta, vagy ha tudta, sem árulta el.

Minek is lett volna megmondani, hogy habár a legelső ifjak versenyeztek kezéért, az ő édes, titkos leányálmai hősének egyik sem felelt meg és egy elnémithatatlan belső hang mintha mindannyiszor sugta volna: „ne menj vele... várj még. Várd meg az igazit... Hogy melyik lesz az?... Miről fogsz ráismerni?... Hát a szived dobogásáról... A lelked ujjongásáról... Arról a rózsaszinü ködről, melyen át nem látva mást, csak az ő epedő, hivogató két szemét. Annak nyujtsd oda a kezed, azzal lész boldog, mert azt rendelte az Isten számodra."

És Szendrői Kata várt, várt az ő álombeli hősére, miközben elérte a 24-ik életévét éppen karácsony szent estéjén, mikorra is nagy társaság volt hivatalos uri házukhoz. Ott volt a szomszéd birtokosság, de még messze földről is jöttek vendégek erre a napra, melyet, mióta a szép Kata eladó sorba jutott, hét vármegyére szóló vigassággal ültek meg.

Az óriási karácsonyfa alatt a háziakon kivül minden vendég megtalálta a maga ajándékát, azután dus lakoma és mulatozás járta.

Természetesen, a sok szép ifju leány és deli legény az ólomöntést és más ilyen kedves, ártatlan babonáját a karácsonyestnek a világért sem hagyta volna el. Kipirult arczu, csillogó szemü leányok állták körül az óriási boltives konyhában az üstöcskét, melybe hideg vizet töltött Zsuzsi néni, a család kiérdemesült, öreg szakácsnéja. Mindegyik leány maga olvasztotta az ólmot és öntötte nagy szivdobogások között a vizbe, aztán lesték, várták, hogy mi lesz belőle. Éppen Szendrői Katán volt a sor. Az ő jövendő sorsa süstörgött, alakult, formálódott az üstben és ugyancsak volt csodálkozás, mikor végre teljesen megszilárdulva, egy hosszukás, négyszögalaku, lapos valamit emeltek ki a hideg vizből.

— Hát ez mi akar lenni? — kérdezték csalódottan.

— Tégla — mondta az egyik.

— Könyv...

— Egyik sem — sütötte ki rövid gondolkozás után nagy bölcsen Szilágyi Rózsi, Kata legjobb barátnője — hanem kártya.

— Kártya?!

— Igenis. És azt jelenti, hogy Katát kártyán nyeri el a vőlegénye. Nézzétek csak meg jobban. A szivkirály figurája tisztán kivehető a felületén.

— Csakugyan!

Most már ők is látták. A szivkirály. Ez itt a koronája. Nini, a palást, ahogy végigömlik a testén. Kinyujtott jobbkezében az ország almája... Ez érdekes!

Kata, vigyázz magadra! Résen légy! Téged meg se kér az illető. A kezedet csak ugy elnyeri: Szegény Kata!

A szép leány boszankodva fordult el tőlük és az ablakhoz ment. Büszke, érintetlen lelkét sértette az ilyen könnyelmü, léha tréfa. Hogy őt, Szendrői Katát, kártyán nyerje el akárki fia is! Mikor hosszu, kitartó udvarlás, száz szerelmi eskü nem birta rá, hogy hajlandóság nélkül menjen férjhez. Hogyan volna elképzelhető, hogy jogot nyerjen élete felett az, kinek karjai közé a véletlen, vak szerencse dobja.

És amint igy töprengve bámult ki a vad, zivataros téli éjszakába, a szél süvöltése daczára is mindinkább közeledő csilingelés költötte fel figyelmét.

Mintha szánon érkezett volna valaki; egy megkésett vendég, vagy idegen. A régi jó időkben, mikor még erőszakkal is fogták a vendéget, nem tett ez különbséget. Az idegen is egyszeriben szivesen látott jóbarát volt, amint átlépte a ház küszöbét. Nem kérdezték tőle, hogyan tévedtél ide, mi járatban vagy, hanem őszinte, meleg kézszoritással adták tudtára, hogy — itthon van...

Az öreg Szendrői is magyar ember volt és ur!... Lovagias, önzetlen, bőkezü, egy kissé könnyelmü és vendégszerető a végtelenségig. Lehetetlen volt őt nem szeretni, lehetetlen volt a hirét nem hallani és igy bizalommal kellett betérnie Daczó Andrásnak is a hivogatólag tárvahagyot nagy kapun.

Bekerülve a tágas, kivilágitott ebédlőházba, hol óriási teritett asztal mellett borozgatott még néhány idősebb férfi (a fiatalja már ott mulatott, táncolt a harmadik szobában) a jövevény bemutatkozott:

— Daczó András vagyok. Az ünnepekre Tárnokra igyekezem az asszonyhugomhoz, de olyan áldáz vihar tombol odakünn, hogy bátorságot vettem magamnak betérni e ház oltalmazó födele alá, ha ugyan jó szivvel látnak.

Mát a házigazda nyujtotta feléje meleg, őszinte kezét.

— Isten hozott, öcsém! Soha jobbkor. A leányok az imént panaszkodtak, hogy nincs elég táncos. No, lesz öröm, ha beállitok veled. De előbb csak falatozzál.

Nemsokára az ujonnan érkezett vendég Szendrői Kata előtt állott...

Hogy később, az éj folyamán táncoltak-e, beszéltek-e egymással sokat, arról egyik se tudott volna magának számot adni, Daczó András, még azután, hogy a hölgyek szobáikba vonultak, az urakkal együtt mulatozott sokáig. Koczczintgatott, énekelt, anekdotázott, mindezt oly kedvesen, közvetlenül, hogy a férfiak majd megették.

Beszélgetés közben természetesen kisült, hogy Szendrői és Daczó András édesapja jó pajtások voltak, sőt valami nagyon távoli rokonságot is sikerült kideriteniök a fiatalember édesanyja révén, igy természetesen szó sem lehetett róla, hogy korán reggel tovább menjen, ahogy ő akart.

— Itt maradsz. A kis hugomnak majd irok én, hogy foglyul ejtettelek és nem bocsátalak addig szabadon, mig meg nem unod nálunk. Ma átmegyünk valamennyien Dobosékhoz. Onnan Holényiékhoz vagyunk hivatalosak. Ünnep harmadnapját emberemlékezet óta Radnótfáján szoktuk tölteni, oda is magammal viszlek.

Daczó nem sokat ellenkezett. Hogyan is, mikor a szivét kimondhatatlan boldogsággal töltötte el az a gondolat, hogy ilyenformán még napokig együtt lehet a szép házikisasszonynyal! Hogy azután mi lesz, arra most nem is gondolt. Csak élt a jelen pillanatnak és a közel jövő szivet bizsergető, sejtelmes boldogságának.

Szendrői Kata is, amint ott feküdt patyolatágyában, tágra nyitott szemmel meredve a sötétségbe, a szive dobogását hallgatta.

Ez ő... Eljött... Éretted jött... Megérezted, ugy-e? Amint a közeledbe ért... Mikor reád nézett... Ugy-e bár, azt az édes, kinos nyilalást a szivedben még sohasem érezted eddig, csak az ő látásán? A forróság még sohasem csapott ugy az agyadba, mint mikor ő rád vetette mosolygó két szemét?...

És felvirradván karácsony első napjára, Daczó András oldalán Szendrői Kata zugó agygyal, dobogó szivvel, elakadó lélekzettel haladt az egyszerü kis falusi templom felé vezető uton... Az Isten házában pedig — nem tudott imádkozni, mert minden gondolatát egy eddig teljesen ismeretlen férfi kötötte le. Az orgona bugásán át mintha az ő hangját hallotta volna, az ő magas, délczeg termete, férfias arcza, mosolygó szép két szeme ott kisértett közvetlen közelében, ugy hogy tőle nem láthatta a szüz Anya és a kisded Jézus arczát. Hiába mormolta gépiesen megszokott könyörgéseit, a lelkében, mely egészen zavart volt az édes ijedtségtől, ilyenformán fohászkodott: „Örökkévaló Isten, könyörülj rajtam! Légy velem életem e nagy változásában. Ha ez a szerelem, amire vártam, amiről eddig csak titkon álmodoztam, ugy add, hogy ez üdvösségemmé és ne kárhozatommá váljon. Amen!"

— — — — — — — — —

És ünnep harmadnapján, Radnótfáján történt, a Radnóthyak oszlopcsarnokos házának egyik sarokszobájában, hogy a fiatalság minden mulatságból kifogyva, leült kártyázni.

Szendrői Kata Daczóval egy kis asztalkát foglaltak le az ablakfülkében.

Mind a kettő maga elé egy csomó pénzt rakott és elkezdtek játszani. A vesztes állandóan Kata volt. Egyik játszmát a másik után nyerte el tőle Daczó András, mialatt a pénz a leány elől csak fogyott, fogyott.

A fiatal ember hiába volt minden igyekezetével azon, hogy forduljon a koczka, egyszer-kétszer, ha sikerült is vesztenie, a következő pillanatban ujra ő seperte be az aranyakat nagy restelkedve. Kata pedig mindig nagyobb és nagyobb tételeket rakott, hazárdabbul játszott, mint a legszenvedélyesebb kártyás. Arcza kipirult a játék hevétől, vagy talán még inkább a delejes férfiszemnek szerelmes nézésétől. Boldogitóan szép volt.

Daczó azt sem tudta már, ezen a világon van-e. Minden számitás nélkül, vakon játszott és mégis — nyert és ujra nyert...

— Nem, nem játszom tovább! — emelkedett fel hirtelen.

— Miért? — kérdezte Kata ártatlan hangon, miközben ujra osztott.

— Ez őrültség! Ilyen még nem történt velem...

— Üljön le, kérem. Maga hiv ki!

— Még most se fáradt bele? — kérdezte kétségbeesetten Daczó. — Hisz már nincs mit vesztenie!

Kata egy pillanatra lehunyta szemét, aztán csendesen, hogy a másik alig hallhatta, igy szólott:

— Elfogadja utolsó tételül?...

Itt megakadt. Leány volt; büszke és szemérmes lelkü. Nem birta szóval kimondani, hogy egész életét, jövendő boldogságát tette fel e pillanatban egy hitvány kártyalapra.

De a másik éppen abból értett, amit elhallgattak előle. Kihivta a szivkirályt és ezzel az egy hivással el volt döntve mindkettőjük sorsa. Szendrői Kata a rákövetkező farsangon férjhez ment Daczó Andráshoz és az akkori világ csodákat beszélt a boldogságukról. — Végezte elbeszélését a nagymama, megsimogatva Szendrői Gitta selymes haját.

Ez a simogatás mintha beszélt volna:

— Okulj az édesanyád példáján, kis lányom. Várj te is. Ne menj férjhez, mig el nem jön az, akiről átvirrasztott, sejtelmes éjszakákon álmodol. Mert mondom, nincs e földön nagyobb boldogság, mint ahhoz menni, akit szeretünk. Persze ezt ti, a XX. század szkeptikus, hipermodern leányai nem hiszitek.

— Én hiszem, nagymama, — mert én is...

A szerény külsejü, halvány fiatal poéta ott a közeli ablakfülkében ugy érezte, hogy a karácsonyest minden édes bübája az ő lelkére szállott e pillanatban.

A SELYEM NYAKKENDŐ.

„A Bevándorló“ karácsonyi számára irta: *Schwabach K. Alfréd.*

Sürü pelyhekben esik künn a hó. A világváros lármáját, zsivaját eltompitja. A legkülönbözőbb közlekedési eszközök zajtalanul robognak ide s tova, csak a közuti villamos kocsik csengése és a tovasurranó gépkocsik tülkölése szakitják meg a csendet. Karácsony este... Szent este, mely befolyással van az ember kedélyére, lelki állapotára. A járó-kelők arczáról az öröm és megelégedettség sugárzik, tovasietö párok, kik igyekeznek, hogy utolsó szükségleteiket beszerezzék, hogy otthon, családjuk körében szent áhitattal emlékezzenek meg a Megváltónak világrajöttéről.

— — — — — — — — — —

Egy csendes, a külváros egyik félreeső utczájában levő bérház 4-ik emeletét foglalja el Périer Gustave zongoraművész kis családjával. Fiatal felesége, Juliette nem a párisi könnyüvérü asszonyok közé tartozik. Dél-Franciaország egyik provincz városkájában, Valence-ban született, atyja jómódu szőllőmives volt, ki ha szenvedélyét, az iszákosságot legyőzhette volna, hosszabb életkort ért volna el. Anyja, a jámborlelkü Teréz, akitől leánya csendes, szelid hajlamait örökölte, özvegységre jutván, minden igyekezetét egyetlen leányának kimüvelésére forditotta. Csendes magányban, a kisvárosi egyszerü élettől környezve nőtt fel a leány. Périer Gustave, ki akkor kezdte meg pályafutását, hangversenykörutra indult, s a többek között Valence-ba is ellátogatott. Itt ismerkedett meg Juliettel, kit megszeretett és megkérte kezét. Az anya nem helyezett sok bizalmat a müvész szerelméhez; szalmaláng, — gondolá — mely hirtelen felcsap, de épen oly gyorsasággal ki is alszik. Gustave szerelme azonban viszontszerelemre talált és igy hiába volt az anya előitélete, hasztalan rábeszélőképessége, a leány szive sugallatát követte. Rövid idő mulva az uj pár Párisba költözött, hol egy kis szerényen berendezett lakást bérelt. A boldogságot egy ideig mi sem zavarta, mig, mint villámcsapás a derült égboltról, sujtott le a végzetes, szomoru hir, hogy anyja hirtelen meghalt. Juliette e naptól szomorubb, visszavonultabb lett. Ezt az átalakulást férje nem szivesen szemlélte. Ő, a vigkedélyü Gustave, ki barátai Páris egyik legnagyobb nőhóditójának ismertek, hogy egy hirtelen, bolond gondolatát tette váltsa és egy déli rózsát tüzzön gomb'yukába, holott Páris legelőkelőbb asszonyai vetélkedtek szerelméért, valóságos őrültségnek tartottak. Gustave szép volt. Müvészetétől eltekintve is már jogot formálhatott a hóditó szerepére. Erős, férfias kinézése, arcza halványsága, fekete, tüzes szemei, magas, fenkölt homloka, dus, fekete hajzata müvészre vallottak.

Az ellentét férj és feleség között csakhamar láthatóvá vált. Gustave hivatásánál fogva sem, de természeténél fogva sem oszthatta meg felesége egyhangu, elzárkózott remeteéletét. Mind gyakrabban és gyakrabban maradt el hazulról, éjjeleit barátai körében töltè. Juliette nagyon boldogtalan volt, de nem panaszkodott, maga kivánta igy; nem hallgatott anyjának intő szavaira, a következményeket csakis magának kellett tulajdonitania. Midőn Gustave egy napon a reggeli órákban hazavetődött, szokatlan nesz, gyermeksirás ütötte meg fülét. Egy pillanat alatt átlátta a jelent, felesége gyermekkel ajándékozta meg. Lassu léptekkel nyitott be a hálószobába. Juliette halványan, de örömtelt arczczal tartá kezében kis magzatát, mig a derék szomszéd Blanchné asszony a szobában szorgoskodott. Pillanatnyi szégyenérzet fogta el Gustaveot, de leküzdve elfogultságát, feleségéhez lépett, őt, majd a gyermeket megesókolá. „Bocsáss meg Juliette, belátom vétkemet, egyedül hagyva tégedet a megpróbáltatás nehéz napjaiban, rosszul cselekedtem, elhanyagoltalak, ahelyett, hogy melletted lettem volna, dőre mulatozással töltöttem éjjeleimet.“

— Hagyjad Gustave, nem vetettem ez ideig semmit szemedre, nem is fogok ezután sem. Az én örömöm teljes. Kis leánykát adott a Gondviselés, hőn óhajtott kivánságom beteljesült. Gyermekemnek fogok élni. A te hivatásod a müvészet. Én mint egyszerü, tudatlan asszony, nem vehetem ki részemet ama élvezetekből, melyeket neked müvészeted nyujt. A te müvészeted keresett. Benned a müvészt látják, őt kivánják, én, mint férjemet birlak. Megelégszem az emberrel. Amig a müvészt rabolják el tőlem, nem bánom, csak tenmagad maradj meg nékem.

Eme keresetlen, szivből jött szavak mélyen meginditották Gustaveot, erősen feltette magában, hogy uj életmódot kezd. Szakitani fog eddigi szokásaival és estéit felesége és gyermeke körében fogja tölteni. Mit ér, ha az akarat csak puszta szándék marad? Gustave visszaesett ismét régi szokásaiba, mig a nő azt hitte, hogy csak a müvészetéért rajongják körül, nem sejté, hogy férjét mint férfit is imádják.

II.

Karácsony este van. Chatelier báróné palotája az Avenue Hoche-on fényesen ki van világitva. A külön fogatok egymásután hajtanak a palota elé. Az előkelő vendégek között ott található a pénz- és müvészvilág szine-java. A délszaki növényzettel diszitett előcsarnokban a fiatal, özvegy Chatelier báróné fogadja a vendégeket. Az óriási fagadóterem pazarul van feldiszitve, a háttérben a nagy karácsonyfa, fényesen kivilágitva, apró villanykörtékkel gyönyörü látványt nyujt. Az erkélyről halk zene hangjai hallhatók. Chatelier báróné fiatal, 25—26 év körüli csinos asszonyka, vigkedélyü, minden férfinek képes elbolonditani a fejét. Jelenleg is vagy egy féltuczat imádójától van körülvéve, kik készek érette akár a tüzbe menni. Közöttük Flemillon, a hires poéta, ki költői áradozásokkal telt szónoklatot tart, Cerveille, a festő, kezeinek segitségével iparkodik tudtára adni érzelmeinek tulömlengéseit. Gróf Mourieux agglegényi méltóságához illően alkalmaz minden taktikát, mely neki nőhóditás terén ez ideig sikert biztositott. Az éltesebb Hoche bankár a kezeit, ha csak más czélokra igénybe nem kell vennie, mindig nadrágzsebében tartja, aranyait csörgetve, mely szokása már hivatását is elárulja.

— Hol van Gustave? — szólal meg Flemillon.

— Bizonyára itt lesz, már csak a szép háziasszony tiszteletére is, — jegyzé meg Cerveille.

— Tudják, hogy Gustave erősen udvarol a bárónénak?

— Igen, és ugy látszik, ő a kiszemelt kedvencz, de hol is késhet ilyen soká?

* * *

Gustave ezalatt kis szobájában lázas sietséggel öltözködött. A szoba egyik sarkában kis fenyőfa állott, néhány szál gyertyával megvilágitva. Juliette ölében a kis gyermekkel, nyugodtan türte, mint veti ki férje egymás után a különféle öltönydarabokat. Gustaveot düh fogta el.

Ilyen rendetlenség, az ember még a fehér nyakkendőjét sem találja. Végre kezébe akadt, de szerencsétlenségére a tintatartó az asztalon felborult és a tinta a fehér nyakkendőre ömlött. Ez volt egyetlen fehér nyakkendője. Mitevő legyen? Az üzletek bezárva, fehér nyakkendő nélkül csak nem mehet a bárónéhoz.

— Maradj itthon a szent estén, — szólt nyájasan Juliette.

Csak nem gondolod tán, hogy veled, meg a porontytyal töltöm majd az estét.

Könyek tódultak az asszony szemébe.

— Kell, hogy találjak valamit, — szólt a férj szerteszéjjel hányva mindent, ami kezeügyébe akadt. Mintha talált volna valamit. Juliette fehér selyem menyasszonyi ruháját. Örömmel ragadta meg megmentőjét és feltartva azt a magasba, röhögve, paranesolólag odaszólt feleségének: *ebből* csinálj nekem egy nyakkendőt.

Szegény Juliette hiába kérte, hogy csak ezt ne kivánja tőle, hogy menyasszonyi ruháját összevagdalja. Gustave kérlelhetetlen maradt. Könyek peregtek a selyemre, nedves volt a nyakkendő azoktól, mig elkészült. Gustave sietve kapta magára és elsietett. A palotába megérkezve nagy örömmel fogadták. A mulatság már javában folyt. A báróné sietett eléje és szemrehányásokkal illette késő jöveteléért. Gustave elbeszélé a nyakkendő történetét. A hatás, melyet az elbeszélés a bárónéban keltett, meglepte a jelenlevőket. Az örökké mosolygó arcz elkomolyodott.

— Nem hittem, — igy szólott — hogy egy férfi, mint ön, képes egy nőnek talán egyetlen emlékét ily durva módon megsemmisiteni. Azzal elfordult.

Gustave körül forgott a világ. Nem tudta, hogy került ki a palotából, csak a hideg éji levegő emlékeztette arra, hogy a szabadban van. Hazasietett. A karácsonyfa gyertyái még pislogtak. Az egyik sarokban kuporodott meg felesége, a gyermek a karján már aludt.

Gustave térdreborult felesége előtt és zokogni kezdett. Juliette végigsimitá a bünbánó férjnek homlokát és csak ennyit mondott:

— Tudom, érzem, hogy most már soha el nem hagysz.

EGY IGAZI BARÁT.

Irta: *Legioner.*

Ha valaki azt jósolta volna nekem, amikor még én is rátartós voltam, hogy szivesen parolázol te még közönséges betyárokkal, rablókkal, akik a kés rántásától se riadnak vissza, sőt keresni fogod a társaságukat, — bizony Isten azt feleltem volna: „bolond lyukból bolond szél fuj“. Pedig ha nem is jósolta meg senki, mégis ugy történt, hogy a közel multban olyan emberrel kötöttem barátságot, akinek lelkét nemcsak holmi lopások, rablások, hanem, bizony nem tudhatni, hány ember elpusztitása is terheli.

Nem dicsekszem éppen a választottammal, de nem is szégyenlem, mert hiszen az csak természetes dolog, hogy egy afrikai zsoldos katonának nem lehet a barátja se Hock János főtisztelendő és nagyságos ur, sem a budapesti főpolgármester.

Pár hónapja csak, hogy egy délután, — amikor épp a forthassai orvost vártuk, — magastermetü, idős arab jött be az udvarunkba. Lehajtott fővel, lassan közeledett felénk, lovát pedig kantárszáron vezette.

Ez nem lepett meg bennünket, mert mindennaposak nálunk az arab lovasok, akik vagy hirt hoznak-visznek, néha éjjelre jönnek megpihenni, vagy a postát viszik. Hanem az öreg vezette ló nyergében egy nőalak ült. Ugy mondhatnám inkább: volt, mert az elől és hátul nagyon magas kápáju arab nyeregben a mozdulatlanságig megkötözötten kinlódott.

Odakötöztem, hogy le ne essék, — magyarázta a hatalmas termetü öreg, amint elmondta a rendes „szalem alejkum hamdullah“-ját.

— A kigyó harapta meg s a marabu (szent) azt mondja, meghal. Hallottam, hogy a nagy tubi (orvos) jön s El-Berkreer nem feledi el, ha unokáját megmentik. Azért hoztam el.

Nem várta, hogy feleljünk. Feloldozta a nyereghez kötött nőt s ugy vitte a sergent után, mintha csak egynehány kilós csecsemő lett volna.

— A marabu (szent) azt mondja, nincs segitség, de én nem hiszem, mert hisz a vér csak kissé ment el arczáról, beszél, magánál van. Most harapta csak meg a kigyó, amint füvet akart vágni az audnak (ló) s rögtön elkötöztem a térd alatt.

Ezzel feltakarta az arczot s mi egyikét láttuk ama világos bronzszinü, tetovált szépségeknek, amelyeket csak itt a Szahara-marokkói határon látni. Az arcza feltakarása után az öreg felhajtotta a sergent ágyára fektetett leány ruháját is, mintha csak a saját vén testét mutatta volna s kezét rátette egy kis sebre, amely ott piroslott a bokán felül.

— A laszkároknak van orvosszerük; a leány erős, kiállja, ha fáj is.

A sergent azon kezdte a gyógyitást, hogy egy teli pohár absztintet megivott, czigarettára gyujtott s vizet hozatott velem a mosdótáljába; a többieket pedig kikergette a szobából.

— Ma foje! — dörmögte, — mire az orvos megérkezik, késő lesz. Pedig én nem tudom, hogyan gyógyitják a kigyómarást s ha a hipermangan nem használ, fogalmam sincs, mit kell adni. Jobb volna megpróbálni a régi szokást: kiszivni a sebet. Csakhogy én nem szivom ki, — jegyezte meg, — az egész Afrikáért sem.

A vizet elkészitettem s a fehérszakállu idős arab csodálkozva látta, hogy olyan szinü, mint a leány sebéből kicsurrant véresepp. A sima, világos bronzszinü bőrön alig látszott a harapás nyoma. Egy kevés megaludt vér födte a nyilást s a láb alig hogy meg volt dagadva egy kissé. Lemostuk az aludt vért s azután — összenéztünk, tanácstalanul, nem tudtuk, mit kell tovább csinálni. A seb nem vérzett. Előbb gyengén, azután mind erősebben szoritottam körülötte a hust, mire valami feketés vér kezdett lassan kiszivárogni.

— Meg kell nagyitani a sebet, — magyarázta a sergent, — hogy vérezzen, körülötte ujakat kell nyitni, azután szivni, hogy erősebben folyjon. A térd alatt el van kötözve, feljebb nem igen terjedhetett még... igy talán megmenthetjük.

Az arab igent bólintott.

— A marabu azt mondja, hogy a halál után kigyóteste lesz annak, aki kigyósebet szív ki s Mohamed nem veszi magához. A laszkár (katona) nem hisz Mohamedben és bort is iszik, szivja ki hát a mérges vért, — azért hoztam ide.

Alig érthető, arabbal kevert franczia nyelven beszélt az öreg, a végén pedig kihuzta hosszu törét s a kezembe nyomta.

— A leány, erős, nyiss több sebet is, ha kelle, csak mentsd meg az unokámat.

Végignéztem a feltakart testü leányon.

Óh, hogy az ember még a halál előtt sem feledi el emberi voltát!

Egyik kezemet a térd alatti kötésen tartottam, s fél tenyerem a hust érintette.

Hőség futott át az érintésre. A homlokomon éreztem a forró veriték gyöngyözését. A leány szépsége feledtette velem egy pillanatra, hogy talán a sir szélén áll... Szinte gyülölettel néztem. Mit jön ide? Azért, hogy egy a sorsába beletörődött zsoldos katonát felzavarjon szépségével?

— Siess! — szólt rám a sergent.

Odanyujtottam neki a tört.

— Önre van bizva a kézi-gyógytár, hát végezze ön a mészáros-mesterséget.

Csunyán rámtámadt.

— Nem szégyenled a legionnaire-ruhát viselni? Félsz beleverni a kést s gyávaságból a felebbvalódat akarod kényszeriteni? Igen, mert félsz a vértől, nem szereted a szinét meg a szagát! Hát miért jöttél ide, ha gyenge természeted van? Férfit nem félsz megszurni, de mert nő van előtted, a láz gyötör? Rémképeket is látsz talán!? Elájulsz, ha vér jut a szádba? Nem mered kiszivni? Gyáva vagy, félsz! Hanem ha a nyakába kellene ugrani, ugy-e, nem mondanád, hogy én menjek elől?...

Amig szidott, folyton a lányt néztem, aki szó nélkül, lehunyt szemekkel, egy mozdulat nélkül feküdt, feje alatt az arab egyik karjával. Küzdött bennem

A PÉNZ BIRODALMA.
A new yorki biztositási társulatok.

az emebrbaráti kötelesség az undorral, kiszivni a vért. Elvégre is, itt mindenki csak a maga életével törődik. Hanem ahogy néztem, az én szertelen, törvényt, határt nem ismerő, el nem fogadó vérem ismét elfeledtette velem egy pillanatra, hogy ez az arab leány talán a halál küszöbén áll. Nem tudom, hogyan, egyszerre csak eszembe jutott egy hisztérikus nőismerősöm, aki éles késsel karczolgatta karján a bőrt s lassan szivárgó vérét szivta nagy gyönyörüséggel. Ez az emlékezés még jobban megzavart.

Durva, állati gondolatok, érzések fogtak el. Megkivántam a kicsorduló vér szinét látni ezen a szép testen, lecsókolni, leinni, hogy a vérem keveredjen az övével. Valami névtelen érzés azt sugta: vágd fel a husát, idd a kiszökellő vért!...

A leány most felemelte egyik karját s szó nélkül a törre mutatott.

Mozdulatára ezüst karkötői, csecsebecséi összeverődtek s ez a halk ezüstcsengés is mintha biztatott volna, mintha ösztökélt volna...

A sergent siettetett.

— Ne félj, — szólt az arab is, — az unokám erős, — s befogta a leány szemeit, hogy ne lássa, amikor szurok.

Hát van valami gyönyörüség abban, ha élő hust metélhetünk!

Amint a tőr hegye elmerült a sebben, teljesen erőt vett rajtam az, ami felgyujtatja az asztagokat egy piromanikussal, ami lopásra ingerel egy kleptománikust.

Csak kevés vér jött, feketés árnyalatu, nehezen alágördülő, sürü vér.

— Feljebb! Szurj a térde fölött is, — parancsolta a sergent, — hátha már odáig terjedt.

Átfogtam balkezemmel a térd fölött s ahogy ujjaim között megfeszült a hus, beleszurtam.

Ugy kell lenni, hogy az emberben lakozó állat került felül, mert jólesett, hogy szurhattam. Egy pillanatra elaesztettem a tőrt, amely most biszturit helyettesitett s bizonyos foku gyönyörrel nézem, hogy bár ingott, de megállt a husban.

Sikoltott kinjában a leány, s fel akart emelkedni, de az öreg erősen tartotta. Még néhányszor szurtam, s a vastag szalagokban aláfutó vér látása érthetetlen gyönyörüséget okozott.

Egy abszinttel szinig töltött ivópoharat nyujtott felém a sergent.

— Igyál, ez érzéktelenné teszi a szád.

Gépiesen nyultam a pohár után s egy hajtásra kiüritettem.

— Most szivd, először a harapás helyén, azután minden sebből a vért, — de le ne nyeld.

Az arab nők parfümözik a testüket, s amikor ráhajoltam a sebre és megnéztem az évek óta nem érzett illatszert, keveredve a vér szagával, teljesen elkábultam.

Mintha egyike lettem volna a mesevilág vampirjainak, a sebre szoritottam ajkamat s szivni kezdtem, hosszan, erősen.

— Őrült vagy, állat vagy, fenevad, elpusztitani való, — kiáltotta bennem valami.

— Szivd a többi sebet is, — hangzott a sergent szava.

Valami ismét megszólalt bennem.

— Állat vagy, undok, utálatos állat... embervérre szomjazol... átkozott.

Egy másik hang ellentmondott:

— Szivd, igyad, valamikor erre vágytál, jöjj tisztába vele most, mit gerjeszt fel benned élő ember vérének ivása!

Meg voltam tényleg bolondulva. Mint egy igazi duvad szoritottam ajkaimat a többi sebekre, nem törődtem a leány sikolyaival, haraptam s ugyanakkor erősen szivtam. Ki sem köptem már a vért, nyeltem s mintha egy pillanatra megállott volna bennem minden, nem láttam, nem hallottam, nem gondoltam semmit, csak valami nevezhetetlen jó érzés tartott hatalmában.

Talán a megivott absztint okozta!?...

...A leány teste kinosan vonaglott ajkaim alatt.

Egy idegen hang s egy kéz érintése, amely a vállamra nehezedett, téritett magamhoz.

— Elég. Derék ember vagy.

A megérkezett orvos volt. Ismételte szavait:

— Elég. Derék ember vagy.

Fáradtan ültem le egy székre s néztem, anélkül, hogy az elmém müködött volna, hogy kötözi be a leány sebeit az orvos.

Amikor készen volt, egy pohárba valami folyadékot csöpögtetett s nekem nyujtotta.

— Öblitsd ki a szádat s gyujts czigarettára.

Azután ugy láttam, mintha fényes, fehér köd ereszkedne a szobába s beburkolna mindenkit.

—Erős feindultság, nincs baj, — hallottam később az orvos szavait, ahogy kezdtem magamhoz térni.

— Derék ember vagy, — folytatta; — a leány meg van mentve, csak sok vért veszitett.

Nem feleltem semmit, de rettenetes szégyenérzet vett rajtam erőt:

— Ezek most azt hiszik, hogy felebaráti szeretetből tettem, hogy a bátorság, a lelkierő cselekedett, pedig az állati rész müködött bennem, kárhozatos, lealacsonyitó indulat.

Az öreg, fehérszakállu arab kezet nyujtott.

— El-Berkreert barátoddá tetted s Ashurt is; ő vezeti majd sátorába az unokámat.

Egy eddig észre sem vett, herkulestermetü fiatal arab lépett mellém. Nem láttam, mikor jött be a szobába.

Másnap estefelé fiatal, suttogó gyerek jött hozzánk s engem kérdezett. Egy szép, ezüsttel kivert régi pisztolyt nyujtott át.

— El Berkreer izeni, hogy akárhová mégy, vidd magaddal ezt s ha szükséged van valamire, vagy bajba kerülsz, mutasd fel akármelyi arab előtt, akinek kék csillag van tetovirozva bal felére s ejtsd ki a nevét.

A fiu feleletet sem várva, hirtelen, ahogy jött, eltávozott.

Csak napok mulva tudtam meg, amikor a pisztoly varázserejét ki akartam próbálni egy kékcsillagos arabon, hogy az én uj barátom messze földön ismert, egyike a délnyugati határ legveszedelmesebb rablójának, aki szövetségese a Tauregheknek, a Berabereknek s az egészen vad Szahael-törzsnek.

Sfissifa lakosai jól tudják ezt és most már én is; csakhogy a lakosság jobban fél tőle, minthogy elárulná, nekem pedig — ha nagyon megkérdem a lelkiismeretemet — nem sok közöm van hozzá. Persze, négy-ötszáz kilométerrel feljebb, ahol már rendes csendőrség, közigazgatás van, nem lehetne igy, de itt a vadonban minden lehet.

A falutól néhány kilométerre van egy sátor. Arab, még gyerek sem megy közelébe soha. Jól tudják, hogy az öreg rabló lakik ott, zavarni senki sem meri.

El-Berkreer nyugodtan él unokájával, nem számitva, hogy néha-néha eltünik napokra, hetekre is — Ashurral együtt.

Ilyenkor, azt hiszem, valahol a Muluja-folyó körül nem jó dolguk van az utazó kereskedőknek. Itt tisztes, jámbor életet él, a marokkói kereskedőkhöz pedig semmi közünk, sőt mi is elcsipnénk a karaványjaikat, ha ugy erre jönnének.

Az az arab fiu, aki a pisztolyt hozta, pár napra rá ismét eljött; az öreg rabló küldte.

— Mohamed azt parancsolta, hogy ételt, italt adj annak, akit barátodul fogadsz. El-Berkreer hiv, jöjj a gitunjába, teve tejét fogod inni s kuszkuszt fogsz enni vele.

Kissé kényelmetlenül érintett a dolog, de ezért elmentem. Nem mindig mutathatja ki az ember, ha fél is egy kicsit.

Az öreg megvendégelt s azóta mindennapos lettem a sátorában.

El-elmesélgetett régi időkről, fiatalságáról, amikor még nem futott össze a homok laszkár-bakancsok nyomán s én jól éreztem magam nála, szivesen hallgattam a történeteket, amelyeket tört franczia nyelven mesélgetett.

Hanem mégsem az öreg meséi miatt tettem meg naponkint az öt kilométert sátoráig s ugyanannyit vissza.

Kezdtem nehezen várni a délutánokat, türelmetlenül az órát, amikor hozzájuk mehetek, — az unokája miatt.

Amikor csak tehettem, a leányt néztem, s olyankor mindig találkozott a tekintetünk. Ő is engem nézett kitartóan, folyton.

Nem kapta el soha a tekintetét, amikor én is ránéztem. Ez az egyszerü, müveletlen, vad leány az érzéseinek engedelmeskedett; elpalástolni azokat, vagy az ellenkezőjét mutatni csak a müvelt Európa női tudják és szokják.

Azokból a mindig engem néző szemekből többet tudtam meg, mintha a legszebb szavakkal beszélt volna.

— Ez a leány szeret engem! Ez nem a hála nézése a megmentett életéért, igy csak az tud nézni, akinek szivében lakozást vett az, amit szerelemnek hivnak nálunk. Nem tévedek. Nem tévedhetek! Hisz' láttam már egyszer ilyen tekintetet. Valamikor, régen egy aszszony szemei villogtak igy, azért ismerek most rá, azok ragyogtak ugy reám, mint most ez a fekete szempár.

(Ha rossz ember volnék, azt mondanám, verje meg az Isten a vérő kezével.)

Pedig jobb lett volna, ha az öreg rabló mesemondó szájára figyeltem volna inkább, mint az unokája szemeire!

Csakhogy már késő volt. Akkor már én is éreztem, hogy sem a feljebbvalóm esetleges parancsa, sem a fiatal Ashur roppant izmai, sem fegyver, sem semmiféle vadállat vissza nem tart ettől a lánytól.

Talán a megivott vére vonzott hozzá? Talán... nem tudom én mi, csakhogy megszerettem ezt az ártatlan, tudatlan pusztai lányt, bár komoly, mély szerelemnek, rám nézve veszedelmesnek még sem tartottam ezt az érzelmet.

— Az igazi szerelem nemcsak a test szépségéből táplálkozik, — bölcselkedtem. — Az én szerelmem el fog mulni, ha megemésztette önmagát a gyönyörben, mint a legforróbb nyár után is eljön a mérsékelt ősz, a hideg tél.

A vége? Innen-onnan én már ugy is levetem a legionnairek kék mundérját. A leány? Az alsórendü araboknál erkölcs, becsület, a majdnem rabszolgákul tekintett, számba sem vett nőkkel szemben nincs — csak szerelem, féltékenység és boszuállás.

Ebben, ha felsőfokon állanak is, az én gondom vigyázni a nyakamra.

Különben is, most szeretem, punktum; ennyi Afrikában nyolczszáz kilométerrel befelé a tengerparttól elég.

Egy délután meglepett, hogy az öreg El-Berkreer hatalmas slugija nem fut elém messziről, sem ő nincs a gitunja (sátor) előtt. Ahogy közeledtem, a sátor bensejéből hallottam a kutya mély, fenyegető mormogását.

— Itt valami nincs rendben, — ötlött a fejembe. — Mindegy, nem a kutya morgása az, amitől visszafordulok.

Előrehuztam az oldalfegyverem s vigyázva közeledtem. A kutya dühösen rohant ki a sátorból, de ahogy megismert, abbahagyta az ugatást s farkcsóválva, vigan futott hozzám.

Két szőnyeg, — helyesebben mondva, — teveszőrpokrócz volt leteritve a sátorban. Az egyiken ült a leány s kávét töltött két csészébe.

Komolyan üdvözöltem az itt szokásos köszöntéssel.

— Kherák? (hogy vagy?)

— Labesz, (jól vagyok) — felelt a leány.

— Hamdullah (hálla Istennek), — s leheveredtem a másik pokróczra.

Csak pár szót beszélek arabul, alig tudtam megkérdezni:

— Hol van az öreg?

— Elment, — felelte, — Tafialet felé Ashurral.

Később a két csészére mutattam:

— Kit vártál?

— Téged, — felelte egyszerüen.

Majdnem zavarba jöttem a rövid, nyilt feleletre.

A puszta müveletlen, félvad leánya ugy tudja, hogy a napnak sütni kell, mert nap, a hold azért van, hogy éjjel jobban lássunk, a szél, hogy felkapja a homokot és felhőt csináljon velük, az eső, hogy a „halfa" el ne száradjon a hőségben s legyen mit enniök a birkáknak; ennél többet nem tud. Ha megszomjazik, iszik, ha éhes, eszik, iparkodik kielégiteni teste összes vágyait, azt h'szi, ugy kell cselekedni, mert hisz' a környezet nem tanitja másra.

Okosabban tenném, ha elmennék, — gondoltam, — hanem az ördög mégis csak ott marasztott.

Amilyen nyiltan felelt, olyan egyenesen kérdezett töle én is:

— Szeretsz te engem?

— Szeretlek, — felelte, — a nagyapám is szeret.

— Hát gyere ide az én szőnyegemre.

Vonakodás nélkül kel fel helyéről, s leült mellém keresett mozdulatok nélkül, egyszerüen, természetesen.

Csak amikor ajkunk először forrt össze, hunyta le szemeit.

El-Berkreer Ashurral együtt távol volt (valószinüleg rabolni) s csak két hét mulva várta vissza őket a leány.

Két hétig hittem, hogy elátkozott királyfi vagyok, ő elátkozott királyleány.

Két hétig örültem, hogy az afrikai nap forrón süt, hogy az ég mindig tiszta.

Két hétig voltam szultánja egy arab sátornak, amelynek gazdája egyike a legveszedelmesebb pirátoknak, akinek háta mögött ötven év rablással, gyilkolással fertőzött emléke sötétlik.

Az öreg egyedül hagyta unokáját, a fiatal rabló nem őrizte menyasszonyát.

Mikor néha erre gondoltam, bátorság ide, bátorság oda, végigszaladt a hideg rajtam.

— Nem megyek többet el! Az ördög vágassa el a nyakát!

Délután aztán ismét csak ott voltam.

Pedig nem is értettük egymás beszédét. Ő arabul beszélt hozzám, én magyarul mondtam el, ami szivemen volt, ami az ajkaimra tódult, — bolondos, izzó, lángbeszédet. Jó is, hogy nem értette!

Egy délután, ahogy beléptem a sátorba vidáman, gondtalanul, nagyot dobbant a szivem. El-Berkreer ült a pokróczon Ashurral együtt. Amily hirtelen eltávoztak, oly váratlanul jöttek meg. Felállott mindakettő, de a köszöntésemre nem adtak választ, sem a kezeiket nem nyujtották.

Láttam, hogy baj van s bizony mondom, jobb szerettem volna bárhol lenni e pillanatban, csak nem ott. Menekülésről szó sem lehetett: a két arabnak lőfegyvere volt.

A vén rabló szemeiből nem olvastam ki ellenséges indulatot, hanem a fiatal ugy nézett rám, mint mikor egy bika megdühödött. Nagy mellkasa zihált, emelkedett burnusza alatt s ahogy egyik kezével megfogta a sátor középső fáját, burnusza bő ujja hátracsuszott egész a válláig és én olyan izomzatot láttam mezitelen karján, amelylyel az enyém sohasem mérkőzhetett.

Az örge törte meg a csendet.

— A franczia aszkri (katona) nem jól tette, hogy eljött a gitunba mindennap, amig mi messze voltunk. Nem tanitottam hazudni az unokámat s most neked, az én barátomnak, számadásod lesz Ashurral.

Nem felelhettem semmit, mert a fiatal bandita egy ugrással rajtam termett s mielőtt oldalfegyveremhez kaphattam volna, irtózatos erővel gyürt a földre, mintha csak erőtlen kis gyermek lennék.

Összeszedtem az egész erőmet, hogy lerázzam magamról. Meg sem tudtam mozdulni. Kivonta a tőrét s énnekem látni kellett, mint emeli csapásra.

El-Berkreer fogta meg a szurásra emelt tőrt.

— Ashur! Nem ölheted meg, akinek én barátságot esküdtem!

A fiatal rabló valamit felelt dühtől elfojtott, rekedt hangon s ismét sujtani akart.

— Man hallézs! (nem engedem), — kiáltotta az öreg s megkapott kézcsuklójánál fogva visszahajlitotta rólam, azután közénk állt.

— Te meg akartad ölni az én barátomat, pedig megtiltottam; nekem nem akarsz engedelmeskedni?! Hát elfeledted, kicsoda az öreg El-Berkreer?! Az én szivem is meg van sebezve, de Mohamedre esküdtem, hogy barátomul fogadom és védelmezem. Megtartom az esküm.

Azután felém fordult:

— Menj el és féld a boszuálló Azrim angyalt.

Ahogy megfordultam, még utánam szólt:

— Kerüljed Ashurt.

Hazamentem, mert a lábaim vittek.

* * *

Azon az éjjelen azt álmodtam, hogy egy sereg bika kerget, elér és megtipor.

Amikor felébredtem s eszembe jutott a sátorbeli jelenet, könnyebbülten sóhajtottam fel:

— Rosszabbul is végződhetett volna.

Hanem a méreg, az dolgozott mégis bennem hatalmasan.

Dühös voltam a fiatal arabra, aki ugy elbánt velem, a leányra is, aki durva tudatlanságában okozója volt néhány óráknak képzelt percznek.

Magamhoz vettem a fegyverem.

— Nincs az az óriás, akin át ne menjen a golyó, avagy a szurony.

A sátor helyéhez érve, csak az elköltözés nyomait találtam, meg egy szines kendőt... szines rongyot, amelyet a leány hagyhatott ott. Dühösen rugtam meg. Egy közelben legeltető pásztortól megkérdeztem, hova mentek.

— Tafialetbe költöztek, — válaszolta s egy kevés dohányt kért.

Hanem a megrugott kendőért mégis csak visszamentem s magammal vittem.

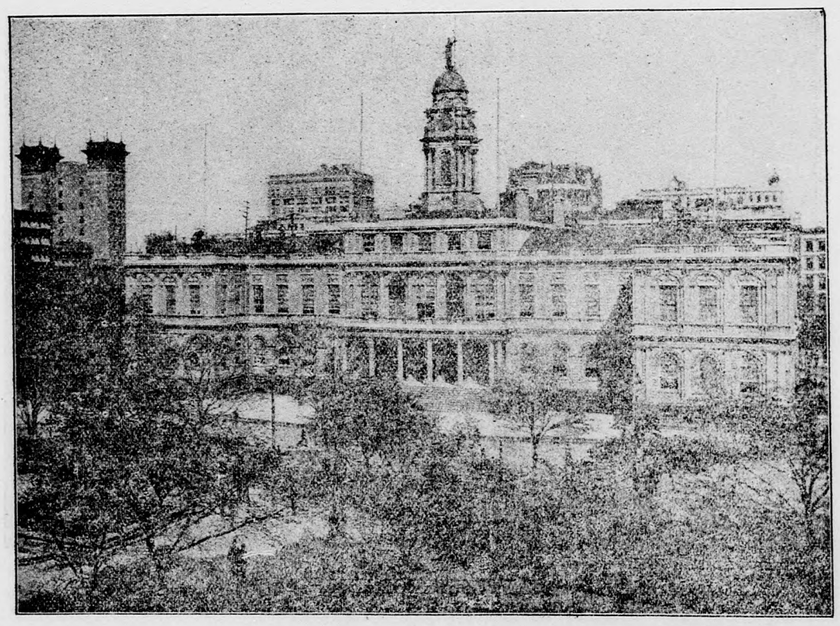

A new yorki városháza.

AZ UTITÁRSAK.

Irta: *Headon Hill.*

Még alig hogy kirobogott az éjjeli gyorsvonat a Charing-Cross pályaudvarról, amikor Roger Malcolm máris élénken érdeklődni kezdett a vele egyazon kocsiszakaszban — elsőosztályu kocsi volt — ülő hölgy iránt. Nagyon csinos hölgyecske volt, s amikor Roger rápillantott, rögtön találkozott a kettőjük tekintete. A szép szomszédnőnek ajkán bájos mosoly jelent meg. Aztán rögtön igy szólitotta meg még habozó utitársát:

— Bocsánat, uram, de ön az ujságomon ül.

Malcolm felpattant helyéről és sajnálkozással látta, hogy a hölgynek csakugyan igaza van... Az ujságján ült. A lapot átnyujtotta a jogos tulajdonosnak. És ezzel meg volt törve közöttük a jég. Beszédbe elegyedhetett egymással a két utitárs. A csevegés vigan indult és igy is folytatódott volna, ha Rogernek egyszer csak fel nem tünik egy magas férfialak, aki odakünn sétál-

gatott a kocsi-folyosón és valahányszor elhaladt a Roger szakasza előtt, mindannyiszor betekintett... Ez végre nyugtalanná tette a fiatal embert... Bocsánatot kért a hölgytől és azzal az ürügygyel, hogy czigarettára akar gyujtani, kisietett ő is a folyosóra. A fiatal leány sajnálkozással nézett a délczeg és erős, huszonnégyéves fiu után, amikor az elhagyta a vasuti fülkét...

Amikor néhány percz multán Roger visszatért, igy szólt a hölgyhöz:

— Egy detektiv utazik a vonatunkon!

Amikor ezt mondta, az arcza idegesen megrándult.

— Detektiv? Nos, és mit bánja azt maga? — kérdezte erre némi gyanakvással a hölgy.

Roger azonban, mintha a kérdést nem is hallotta volna, egyszerre ilyen szavakba fakadt:

— Lenne olyan szives segitségemre lenni? Tudom, hogy kissé sajátságos kérés ez egy ismeretlennel és hozzá egy hölgygyel szemben... De higyje el, hogy kénytelen vagyok vele. Ne féljen, kérem. Egészen ártatlan vagyok, akár a ma született baby... De ha elfognának, a fájdalom megölné szegény anyámat.

— És miért fognák el?

— Azt is elmondhatom... De előbb meg kell kérdeznem öntől valamit... Hova utazik? Párisba szintén?

A leány igenlő válaszára némileg lecsillapult a Roger izgatottsága. És most gyors szóárral elmondott neki egy nagyon bonyolult történetet, amelyből az derült ki, hogy őt üldözik és minden attól függ, el tud-e érni Párisba, mielőtt letartóztatnák. Ha el tud érni, akkor minden rendben van. Párisban van valakije, aki az ártatlanságát bizonyitani tudná. De ha előbb letartóztatják és megvan a szégyen, akkor anyját megöli a bánat... Amikor befejezte ezt a gyorsan elhadart históriát, a leány megkérdezte tőle:

— Nos, és hogyan segithetnék magán?

— Nézze, a detektiv, aki kisér bennünket, azt hiszem, reám les. Ismerem: Peters, inspektor... Nos, ha ez az ember kérdőre von engem, akkor engedje meg, hogy önre hivatkozzam, mint régi ismerősömre. És ön akkor jelentse ki, hogy régóta ismer és tudja rólam, hogy tisztességes uriember vagyok, aki diplomáeziai pályán van és a párisi angol nagykövetséghez lett beosztva. Mondja, hogy ismer és tudja, hogy Roger Malcolmnak hivnak.

A hölgy egy pillanatig habozott, aztán igy szólt utitársához:

— Nem bánom... De várjon csak. Nyujtsa ide azt a dobozt és az utitáskámat, amely itt van a fejem fölött, a podgyászhálóban.

Roger engedelmeskedett. Erre aztán a szép utitárs elfordult, vájkálni kezdett az utitáskában és előszedett valamit. Aztán a dobozra betüket festett, fehér festékkel. Amikor elkészült munkájával, odamutatta a dobozt Rogernek. Ez meglepődve olvasta le róla a rája festett felirást. Ez volt rajta: „Lord Falconet, Páris, brit nagykövetség".

Megjegyzendő, hogy lord Falconet a párisi brit nagykövetségnek éppen olyan ismert alakja volt, akár maga a nagykövet.

— Nos, és mit segit ez rajtam? — kérdezte Roger.

— Hiszen igazán látszik, hogy jó a lelkiismerete! — jegyezte meg erre az utitársnő — máskülönben nem kérdezne ilyen ostobaságot. Hogy ez mit segit magán? Hát majd ha Doverbe érünk és a detektiv megszólitja, akkor csak mutassa fel ezt a dobozt és mondja neki, hogy a lord Falconet táviratait viszi benne. Ezzel igazolhatja, hogy csakugyan a párisi angol nagykövetség szolgálatában áll és semmi bántódása nem lesz... No, de azt mondhatom, hogy nem valami szivesen szegődöm czinkosává... Aztán, ha majd a hajófedélzeten leszünk, akkor persze visszaadja nekem a dobozomat... Könnyen száradó festékkel irtam rá a lord nevét... Látja, a két első betü már meg is száradt.

Aztán tovább utaztak, a másra terelődött a szó. A leány elmondta, hogy Rhona Beatsonnak hivják, s hogy nevelőnőnek megy egy párisi angol családhoz.

...Amikor Doverbe értek, Roger csakugyan magához vette a dobozt. Jó is volt. Mert alig hogy a hajó fedélzetére tette a lábát, odalépett mellé a detektiv és megfogta a vállán:

— Bocsánatot kérek, — szólt a detektiv, — de négyszemközt akarok beszélni önnel...

— Pardon! — mentegetődzött a nevelőnőnél Roger és azzal félrevonult egy perczre a detektivvel.

— Peters detektivfelügyelő vagyok! — mutatkozott be emez. Engedjen meg egy kérdést. Ismeri ön azt a hölgyet, akivel egy kocsiszakaszban utazott Londonból Doverbe?

— Miért kérdi?

— Azért, mert alapos a gyanum, hogy ez a nő Brixton Sal, ugyanaz, aki Marie Blanc álnéven Marborough herczegnő szolgálatába lépett, mint komorna, aztán elrabolta a herczegnő ékszereit és megszökött velük... Ez a doboz, amelyet ön a kezében tart, a herczegnő ékszeres kaszettája.

Rettenetes percz volt ez, amelynek kellemetlen voltát Roger egy mosollyal akarta leplezni.

— Téved, — mondta aztán. — Ezt a hölgyet miss Rhona Beastonnak hivják, ismerem és nekem van szerencsém őt Párisba kisérnem. Ami pedig a dobozt illeti, hát nézze... (és megmutatta a fehér felirást). Ez nem a Marborough herczegnő ékszeres kaszettája, hanem lord Falconet táviratai vannak benne.

A detektiv erre zavarodottan ellépett. Roger pedig visszaért az utitársnőjéhez és elmondta neki a történteket.

— Miért hazudta neki azt, — kérdezte tőle a leány, — hogy maga régóta ismer engem.

— Miután ön a segitségét igérte nekem, azt hittem, én is tartozom vele, hogy magának segitségére legyek.

Utóbb azonban már bánni kezdte Roger azt, amit tett. Mert hát ő Roger Malcolm volt csakugyan, a nagykövetséghez beosztott hivatalnok. És amiért ravaszkodáshoz akart folyamodni, az neki valóban igaz ügye volt. Apró kellemetlenség, de amelyben ártatlan volt. Igen ám, de mi van akkor, ha Peters detektivnek mégis csak igaza van és az állitólagos miss Beaton mégis a keresett ékszertolvaj? Akkor ő czinkostárs lett és bünpalástoló... Pokoli izgatottság vett rajta erőt. Egyik czigarettát a másik után szivta. És már azon a ponton volt, hogy megkérdezze a leányt, nem hivják-e Brixton Salnak, amikor az utitársnő hirtelen hozzá fordult, még pedig olyan barátságos mosolylyal, a mely lehetetlenné tette a fiatal ember számára, hogy azzal a brutális kérdéssel éljen.

Pedig belülről marczangolta Rogert az önvád! Mi lesz, ha csakugyan az ékszertolvajnak segit. Hiszen akkor vége a karriérjének. Hogyan igazolja az ártatlanságát, a tévedését. Gyöngyözött a homloka, amikor erre gondolt. Aztán meg az jutott az eszébe, hogy most már csak egy teendője lehet: minél előbb szabadulnia kell az utitársától, akivel való együttléte ennyire kompromittáló.

A leány pedig, mintha az agyába látott volna, megjegyezte mosolyogva:

— Tudja-e, hogy Párisban is most már együtt kell maradnunk?

— Miért?

— Azért, mert Peters detektiv követ bennünket. Már pedig, ha meglátja, hogy maga a követség fontos táviratait kiadja a kezéből és rám bizza őket, akkor mindjárt tisztában lesz vele, hogy maga hazudott neki... Ha pedig magánál marad a doboz, akkor meg nekem is magával kell maradnom, mert csak nem bizom a jószágomat idegen emberre!

A Roger homloka verejtékezett!... Calaisbe érve azt remélte, hogy Peters talán nem követi őket, hanem a legközelebbi postagőzössel visszafordul Doverbe. De nem! Peters is vonatra szállt és a párocskával együtt utazott Párisba.

— Hogyan rázhatnók le magunkról ezt a kukkancsot? — kérdezte most már kétségbeeséssel Roger, mert hiszen az nyilvánvaló volt, hogy a nagykövetségre csak be nem lophatja magával utitársát! Már pedig csakugyan: a doboz miatt most már nem válhatnak egymástól.

— Nincs rá mód, hogy szabaduljunk tőle, — vélte a miss. — Csak egy esetben: önnel kell mennem a nagykövetség palotájába, ott aztán rejtsen el a dobozommal mindaddig, amig csak Peters, aki kocsin bizonyára nyomon követ majd bennünket a pályaudvartól a nagykövetségig, el nem unja a várást és elkotródik... Nekünk most már együtt kell maradnunk, mert ha a távirat-dobozt nálam látja meg Peters, akkor mindkettőnknek vége.

És ezt be kellett látnia a fiatal diplomatának is.

Csakugyan: nem tehettek mást. Együtt kellett maradniok, mert Peters detektivfelügyelő mindig követte őket.

Most már csak az a reménye volt Rogernek, hogy talán még sem lesz nagyobb baj a dologból. Mindjárt Párisban lesznek. Kocsiba szállnak. A detektiv a nyomukban. Reggel hat órakor érkeznek meg a nagykövetségre. Olyankor még csak a portás van ébren, attól ugyan belophatja a követségre a miss-t és ott is tarthatja néhány perczig, amig Peters tovább áll, s akkor Isten neki, a végzetes utitárstól is szabadul, még pedig kaszettástul... Ámbár gondolatnak mégis csak rémes, hogy az esetleges Brixton Sal, a körözött ékszertolvaj, éppen ő felsége az angol király képviselőjének födele alatt találjon menedéket az üldözői elől...

De nem tehetett mást. És most minden ugy történt, ahogyan előre látta. Amikor Párisban kocsira szállt, ő meg az utitársa, s a nagykövetséghez vitették magukat, nyomon követte őket, egy másik kocsin, Peters.

Most már valamelyest beletörődött a dologba Roger. Megvigasztalta az, hogy ha bünpalástoló is lett, de legalább egy ilyen csinos nőcskét védett, amilyen az utitársa volt, s akinek háladatossága csak kellemes lehet.

Odaértek a követségre. A kocsiból előbb a leány szállt ki, aztán Roger. Beléptek a kapu alá... Éppen akkor ért oda a másik kocsin Peters... A portás nagyot köszönt az ifju Malcolmnak és ez a köszöntés nagyon megnyugtatta a leányt. Roger most a lépcsőn felvezette védenczét, hogy valamelyik irodai helyiségben rejtegesse addig, amig Peters elkotródott...

De mekkora volt a meglepődése Rogernek, amikor az emeletre felérve, lady Falconet toppant elébük és se szó, se beszéd, a nyakába borult a miss-nek, a kivel össze-vissza csókolódzott.

Még csak perczek mulva tudta meg Roger, hogy akit kisért, aki védte és akit védett és akiről azt hitte, hogy Brixton Sal, az ékszertolvaj komorna, nem más, mint lady Falconet ifju testvérhuga, aki nénje látogatására érkezett Párisba és aki egész utukon át kitünően mulatott rajta, mint aggódik Malcolm, amiért akaratlanul bünpalástolóul szegődött melléje...

Roger, miután elmondta, hogy ő maga is miért találta ki üldöztetése históriáját, most már mentegetőzni kezdett, hogy ő soha egy perczig sem nézte miss Beastont a keresett ékszertolvajnőnek:

— Csak nem gondolja, hogy védelmet nyujtok valakinek, akire ő felsége a király nevében joggal les egy detektiv... Az egész tévedés egészséges alapon kezdődött és azt hiszem, ugyanilyen alapon is végződik majd?

— Micsoda alapon? — kérdezte ártatlanul mosolyogva a fiatal hölgy.

— Nos, a kölcsönös rokonszenv és barátságnak alapján, ha megengedi, — felelte Roger vakmerően. És mindketten kaczagtak.

MEDDIG MÉG?

Osztrákok visszaélnek Magyarország türelmével.

Meddig fogja még Magyarország eltürni, hogy az osztrákok belekotnyeleskedjenek Magyarország belügyeibe? Meddig fogja még elnézni, hogy az osztrák parlamentben gyalázzák a magyar nemzetet? Hogy onnan lázitsák a magyar alattvalókat a magyar államegység ellen?

Az osztrák parlament egy oly határozat elfogadására vetemedett, amelylyel az osztrák kormányt odautasitja, hogy intézkedjék, miképp a nemzetiségi kérdés Magyarországon „emberséges" módon megoldassék.

Wekerle kormányelnök Batthyány gróf ebbeli interpellácziójára férfias hangon visszautasitotta ugyan az osztrákoknak már-már határt ismerni nem akaró hetvenkedését. De ezt a visszautasitást nem lehet, nem szabad elégtételnek tekinteni a sérelemért. Mert vagy független állam Magyarország, vagy pedig egy Ausztriába kebelezett tartomány. Ha ez utóbbi áll, ha Magyarország elvesztette függetlenségét, ha Ausztria uralja, akkor bele kell nyugodnunk abba, hogy tetszésük szerint gázoljanak becsületünkben. Ha azonban szabad nemzetnek vallja magát a magyar és az államok sorában független országnak akar tekintetni Magyarország, akkor valahára torkára kell forrasztani az osztráknak azt a piszkolódást, mely nyilván életelemévé vált.

Az Ausztriával való közösség alig jelentheti azt, hogy Magyarország örökösen ezéltáblája legyen az osztrák hetvenkedésnek.

APHRODITE SZOBRA ELŐTT.*

A Petőfi-társaság „Vigyázó-pályázat"-án dicsérettel kitüntetett pályamü.

Irta: HÓDINKA TIVADAR.

Ide kellett hát jönnöm
A szobrok néma, halott világába,
Hogy amit a beszédes élettől
Annyi éven át kérdeztem hiába:
— Mi a szerelem? —
Egy hideg kőalak
Mondja meg nekem.

Beszélj, beszélj, Zeüsz leánya!
Lopjad el atyádnak mennydörgő szavát,
Hogy zengő beszéded
Bősz orkánként zúgjon a világon át.
Ott, hol jóval, széppel
Mire sem érsz:
A mennydörgő szó
Hátha visszhangra lel?

„Istennő voltam egykoron.
Áll még a büszke hegyorom,
Mely fellegtrónomnak szolgált zsámolyul.
Olympos áll még,
De istenvilága felett
Ma már csak az emlékezet
Halvány lángja ég,
Rája lassan feledés árnya borul."

„Hatalmamnak életontó sugarában
A nagy mindenséget lábam előtt láttam.
Láttam, hogy lépteim neszére mint zöldel
Buján a füszál! Párosodva a fenevad
Mint bujik össze! És, hogy a szárazfölddel
Mint ölelkeznek harsogva a tengerek!
Óh, mert Isten a szerelem, ha életet ad;
De sárban emelt undok bálvány,
Ha égi honából leszállván,
A kéjnek buja ágyán meddőn szendereg."

„A fellegtrón üresen áll a hegytetőn.
A hatalomból vérnek zsarnoksága lőn,
Az istennőből pedig halvány,
Festett arczu, utczasarki lány,
Ki szerelmet kinál
Hitvány áruképen,
S amit ad: a halál.
Im, évezrek multán igy lát viszont,
Ki dőrén az utcza sarába vont:
Az ember, ki istennővé tett,
Amig a szivében Istennek érzé a szerelmet."

„És látom, hogy az önásta sir felé mint mennek
Milliói a magvaszakadt emberi nemnek.
Óh, mily szörnyü, gyászos temetési menet,
Mely tébolyultként, önsirja felé siet!
Elől a népek nőtlen, papvezéri,
Utánok hömpölyög az emberáradat;
És végül, nógatva az elfáradtakat,
Tétovázókat, búsan, komoran lépve,
A kaszárnyák sok fegyveres, here népe."

...Beszélj, beszélj, Zeüsz leánya!
Lopjad el atyádnak mennydörgő szavát,
Hogy zengő beszéded
Bősz orkánként zúgjon a világon át.
Ott, hol jóval, széppel
Mire sem érsz:
A mennydörgő szó
Hátha visszhangra lel?

* A szobor, amelyről a költményben szó van, Praxiteles knidosi Aphrodite-jének egy másolata, amit a müncheni „Gliptoték"-ban láttam. Innen a vers két kezdő sora. *Szerző.*

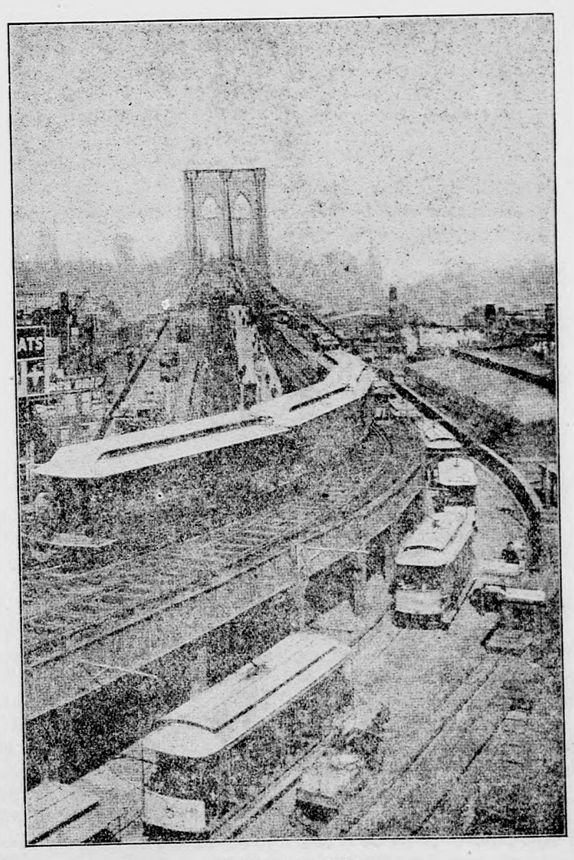

A brooklyni hid.

A BEVÁNDORLÓ

A magyar bevándorlók és az amerikai magyarok érdekeinek szentelt folyóirat.

Megjelen minden KEDDEN és PÉNTEKEN.
A „Bevándorló" ujságvállalat: Makray Aladár.
Szerkeszti: SINGER MIHÁLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
327 EAST 13th STREET, NEW YORK.
Telefonszám: 4350 ORCHARD.
Pittsburgi iroda. 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa.
Irodavezető: dr. Hódinka Tivadar.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

New York város egész évre	$3.—
Egyesült Államok egész évre	$2.50
Magyarország egész évre	$4.—

THE IMMIGRANT

A periodical devoted to the interests of immigrants from Hungary and of Hungarian Americans.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.
Published by the „Immigrant" Publishing Co.
Aladár Makray.
Edited by MICHAEL SINGER.
Editorial Rooms: 327 East 13th St, New York.
Telephone: 4350 ORCHARD.
Pittsburg offices: 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa.
Manager: dr. Theo. Hódinka.

SUBSCRIPTION RATES:

For New York City, 1 year	$3.—
For the United States 1 year	$2.50
For Hungary, 1 year	$4.—

Entered as second-class matter January 3, 1905. at the Post Office at New York, N. Y., under the act of Congress of March 3, 1879

SZILÁNKOK.

— Az osztrák parlamentben megint megszólalt a magyargyülölet. Gyalázták megint Magyarországot és a magyar nemzetet. Wekerle kormányelnök erre mérgesen mennydörgött a magyar országgyülésen. — Kérdés: Lesz-e most már békesség a földön? — Felelet: Lesz, amikor jóindulatu emberekké válnak a szomszédok.

* * *

— New Yorkban a vasárnapi hangversenyek és szinielőadások ellen megindult a hajsza, ismét meggyőződtünk arról, hogy szidni ugyan tudjuk mi magyarok a németet, de tanulni nem akarunk tőle. A németek állást foglaltak, tiltakoztak a képmutatók erőszakoskodása ellen, szóval kiléptek a küzdőtérre, életjelt adtak magukról, politikai érettségükről.

* * *

— Mi magyarok beérjük azzal, hogy egyes „vezető"-embereink diszlakomák utján mondják meg a világnak, hogy léteznek az Egyesült Államokban magyarok.

* * *

— A diszlakoma említésénél eszünkbe jut philadelphiai kollégánk, a nagyrabecsült Mogyoróssy Árkád ur. Neki nyilván nem tetszett a Hengelmüller ur tiszteletére adott diszlakomáról megirt czikkünk. Vezérczikkben magyarázgatja a nagykövetnek, aki nyilván szorgalmas olvasója az *Önállás-nak*, hogy a mi czikkeinket a magánboszu sugallja.

* * *

— Szegény Mogyoróssy ur! Mint öreg ujságiró, legalább megtanulhatta volna azt az egyet: hogy a hivatásos ujságiró nem viszi ki a piaczra az érzelmeit, ha boszut akar állni. S miért volna ez a magánboszu? Hengelmüller ur *nekünk* nem ártott, hanem ártott az amerikai magyarságnak, amiről azonban az *Önállás* érdemes szerkesztőjének nyilván tudomása nincsen. — Különben pedig — békesség a földön a jóindulatu embereknek.

* * *

— A monongahi bányakatasztrófának rémes volta daczára van egy kellemes utóhatása. Egy Amerikában élő nemzetiség meggyőződött arról, hogy nincsen elhagyatva. Nem nekünk magyaroknak szól ez az örvendetes hir, hanem az olaszoknak.

* * *

— Az olasz nagykövet kiküldte a szerencsétlenség szinhelyére Caldera konzult s ez a konzul a kormánya utasitására *teljes* kártérités követelt az áldozatok hátramaradottjai számára. — Ugy tudjuk, hogy *Bornemissza* konzul ur is Monongahn volt. Hogy mit tett ott, eddigelé hivatalos titok. Ha csak azt a sürgönyt nem vesszük megnyilatkozásnak, amelyet értesülésünk szerint a new yorki Segélyegylet elnökéhez menesztett. Bornemissza konzul ur eljárása nyilván nem a nyilvánosság elé való, azért nem közölte eljárásának eredményét a sajtóval.

* * *

— Az Egyesült Államok postahivatalának kimutatása szerint az amerikai magyarok a karácsonyi ünnepekre 322 ezer 240 koronát küldtek haza. Tekintve, hogy a hazaküldött pénzeknek még csak huszadrészét sem küldjük postautalványok utján, bátran mondhatjuk, hogy a rossz munkaviszonyok daczára legalább *hatmillió* koronát küldtünk haza karácsonyra.

— Ez pedig azt mutatja, hogy még mindig nem szükséges az amerikai magyarok számára ünnepre való tyukot és kalácsot — összehangversenyezni, a mint ezt egy nemes felbuzdulásban Apponyi Albert grófné tette.

* * *

— Januárius elsejétől fogva engedélyt kell kivenni azoknak, akik New York államban házasodni akarnak. Lesz tehát ezentul hatóságilag engedélyezett — háboru.

* * *

— Egy new yorki asszony szerelmes levélben adja tudtára a férjének, hogy megszökött tőle, mivel oldalán egyhangunak találja az életet. Az ugynevezett megczukrozott pilula, melyet a szóban forgó férj remélhetőleg szivesen nyelt le.

MAGYAR BOR AMERIKÁBAN.

Szükségtelen, hogy t. olvasóink figyelmét ráterejük a Magyarországi Bortermelők és Borkereskedők Országos Szövetségének itt New Yorkban *Molnár Lipót* ur vezetése alatt müködő kirendeltségének hirdetésére. Szükségtelen azért, mert ma már mindenki ismeri Amerikában e talpraesett borkirendeltség áldásos müködését és a *Molnár bora* máris olyan közkedveltségnek örvend, hogy azzal minden előkelő szálloda és vendéglő, és minden jó magyar ház asztalán találkozunk. Ha mégis külön is figyelmeztetjük olvasóinkat a kirendeltség mai hirdetésére, tesszük ezt azért, hogy tudassuk velük, hogy a kirendeltség 41 Park Row alatt fentartott irodáját felhagyta és azt most *200 East 10 u. alatti* épületbe tette át, ahol a már hiressé vált mintapinczéje is van.

MAGYAR PÉNZINTÉZET.

Bistos hely megtakaritott pénzünk számára.

A legutóbbi idők pénzválsága alkalmával sok amerikai magyarnak megtakaritott pénzecskéje veszélyben forgott. Bezzeg nyugodtan aludtak azok, akik pénzüket az EGYETLEN IGAZI MAGYAR pénzintézetben,a DUQUESNEI MAGYAR AMERIKAI TAKARÉK- ÉS HITELTÁRSULTNÁL helyezték el.

Ezt az előkelő magyar pénzintézetet *magyarok* teremtették meg, a részvények *magyar* kezekben vannak, az igazgatóság *magyar* férfiakból lett összeállitva, oly férfiakból, akiknek mindegyikét ismeri Amerika magyarsága.

A Duquesnei Magyar Amerikai Takarék- és Hiteltársulat rövid néhány év óta nagy lendületet vett. Betétek után NÉGY százaléknyi, csekkontóra KÉT százaléknyi kamatot fizet.

Ezt a pénzintézetet melegen ajánljuk honfitársaink figyelmébe. Aki megtakaritott pénzét BIZTOSAN és JÖVEDELMEZŐEN akarja elhelyezni, forduljon e magyar pénzintézethez. Levélczim: *Hungarian American Savings & Trust Co., DUQUESNE*, Pa.

KÖNYÖRÜLJÜNK.

Felhivás jótékony adakozásra.

Ohio állambeli *Martinsferryből* hangzik felénk a segélykiáltás. *Iván András* és *Regéczi József* honfitársaink intézik hozzánk VISZLAI MIHÁLY érdekében.

Viszlai Mihály még csak hónapok óta van az országban s máris áldozata a sorvasztó munkának. Nyomorékká lett a kezén, lábán. Eddig fivére tartotta őt. Néhány hét előtt ez is meghalt. Minden támasz nélkül maradt. Munkára még sokáig képtelen lesz. Könyörüljünk meg rajta. Nyiljék meg számára a magyarok szive. Adjon mindenki annyit, amennyit tud. Minden centet nagy köszönettel fogunk fogadni és e helyütt nyilvánosan nyugtázni. Adjunk gyorsan, nehogy szenvedő honfitársunk nyomorultan elpusztuljon. Minden adomány igy czimzendő: BEVÁNDORLÓ, 327 East 13 street, *New York*. A „Bevándorló" szerkesztője két dollárral megnyitja a gyüjtést. Hadd jöjjenek a többiek. Nemesszivü olvasóink követni fognak bennünket.

Ujabban adakoztak: *Iván András* Martinsferry $1, *Regéczi József* Martinsferry $1, *Csontos János* Martinsferry $1, *Krehlik Mihály* és *Pásztor József* Martinsferry 50—50 cent, *Drótos József* Martinsferry $1, *Tizedes Józsefné* Danbury 50 cent, *Konyek Hermina* Boston $1.

A NAGYVILÁGBÓL.

A KIRÁLY EGÉSZSÉGES. Ferencz József, mit Schönbrunnból sürgönyzik, teljesen felgyógyult. Az osztrák bizottság, mely Ferencz József betegsége alatt — tartva a legrosszabbtól — abbahagyta a készülődéseket, ismét munkához látott, hogy a császárrá koronáztatás hatvanadik évfordulóját minél fényesebb ünnepélyek keretében ünnepelhessék meg. Májusban egy történelmi diszmenetet rendeznek s attól az időtől kezdve egészen októberig ugyancsak Bécsben történelmi ünnepi játékokat rendeznek.

TÁRGYALÁS. Németország konstantinápolyi nagykövete, Bieberstein báró Bécsbe érkezett és ott hosszabb ideig tanácskozott Aehrenthal báró osztrák-magyar külügyminiszterrel. Bieberstein báró a hágai békekonferenczián a német küldöttség elnöke volt.

UJ PÖR. Az egész világban nagy port vert fel az a per, melyet Moltke Kuno gróf, Berlin város volt hadtestparancsnoka inditott Harden Miksa ellen, a „Zukunft" nevü ujság szerkesztőkiadója ellen. Az a per azzal a nem várt eredménynyel végződött, hogy Harden Miksát felmentették. Moltke gróf most perujitást kért és az uj pernek — melyben mindkét fél több tanuval és több bizonyitékkal áll elő — az lesz az eredménye, hogy a német hadseregről ujabb botrányok fognak a világ elébe tálaltatni.

KARÁCSONYI POSTA. A Mauretania nevü Cunard-gőzös, mely Merseyben zátonyra futott, másnap reggel kiszabadult kellemetlen helyzetéből. A hajó különbeni késedelmét az idézte elő, hogy 4000 postazsákot kellett felvennie.

BEBEL EMLÉKIRATAI. Bebel Gusztáv, a hires német szocializista vezér most emlékiratain dolgozik, melyek azonban csak halála után fognak napvilágot látni. Ez az emlékirat kétségtelenül érdekes dolgokat fog tartalmazni a német politikai életet illetőleg.

ELITÉLT KÉPVISELŐK. A második duma szocziáldemokrata képviselőit, akik miatt a második dumát feloszlatták, most itélték el, még pedig roppant szigoruan. Nyolczat öt esztendőre az ólombányákba, onnan pedig életfogytiglani számüzetésre küldtek Szibériába 10 mással egyetemben. A többiek rövidebb-hosszabb kényszermunkára lettek itélve.

VILMOS CSÁSZÁR OTTHON. Az angolhoni High'elife-kastélyban pihenő német császár egy nappal hamarabb toppant be Pottsdamba, mint ahogy a hivatalos körök várták. Éppen azért az állomáson nem is várta más, mint a trónörökös és néhány magasrangu katona. A császár először menyét, Cecilia trónörökösnét látogatta meg, azután kis unokáit, akik közül a fiatalabb Angliában való tartózkodása alatt született.

VISSZAVÁNDORLÓKÉRT. Amig egész Európa tapsol örömében, hogy látja a visszavándorlók ezreit, addig Svájcz azon igyekszik, hogy az ő visszavándorlóit otthon is tarthassa. Először a katonaszökevényeket felmentették tettüknek következményei alól és másodszor munka- és települési alkalmakkal igyekeznek őket otthontartani.

ANARKHISTÁK ELLEN. Németországban a rendőrség alaposan hozzálátott a rendesináláshoz. Kiméletlenül járt el az anarkhistákkal szemben. Kölnben 12, Düsseldorfban 7 anarkhistát tartóztattak le. Berlinben és Mainzban számos helyen házkutatást tartottak.

SZÁSZ KIRÁLY ANYJA. A szász király anyja, Carola özvegy királyné csütörtökön meghalt. A szász udvarhoz valamennyi uralkodó küldött részvéttáviratot. A halottat a királyi palota téli kertjében helyezték ravatalra. A királyné 74 éves volt, unkája a hires Gusztáv Adolf svéd királynak, aki 1899-ben lemondott a trónról. 1853. junius 18-án ment férjhez.

MULAI HAFID CSATAVESZTES. A marokkói szultán testvéröcsesét néhány elégedetlen törzs ellenszultánnak kiáltotta ki s hogy a trónba beültethesék, tömörültek és megtámadták a szultán katonaságát. Nehány kisebb csapatot, hogy külön-külön támadták meg őket, sikerült leverniök s a könnyü diadaltól elkábulva azt hitték, hogy a szultánnak immár összevont hadseregét is elég erősek lesznek szétverni. A csőcselék élére maga Mulai Hafid állott. A szerencse azonban nem kedvezett nekik. A katonaság hátrálásra kényszeritette őket. A Marokkó városba visszavonult Mulai Hafidot a szultán csapatai erősen szorongatják.

A LENGYELEK IZGATNAK. Hogy a lengyeleknek nem sikerült az osztrák parlamentben kavarodást előidézni a poroszországiak ellen az erőszakos elnémetesités érdekében hozott uj törvény miatt, a csehek között igyekeznek maguknak barátot keresni. Erre vall, hogy Prágában egy tiltakozó népgyülést tartottak, melyen lengyel, ruthén, orosz és cseh szónokok tartottak beszédeket „Németország lengyelellenes politikájáról".

VEREKEDNEK AZ OSZTRÁKOK. Az osztrák parlamentben, hiven a régi szokásokhoz, széklábakkal és fadarabokkal fejezik ki a képviselők nem tetszésüket. Egy ruthén képviselőnek nem tetszett valahogy az elnök eljárása és nem tetszésének oly módon adott kifejezést, hogy feléje hajitott egy darab fát. A szoczialistáknak viszont a ruthének eljárása nem tetszett és székeket dobáltak vissza. Miután néhány képviselő sulyosan megsebesült, a rend helyreállott.

HIRLAP ELLEN. Szent Pétervárott a hatóság lefoglalta a Sewodnia nevü esti lap összes példányait, és miután a szerkesztőket és néhány nyomdászt forradalmi czikkek irása, szedése és nyomása miatt letartóztatott, a helyiségekben kutatást tarotott. A házkutatásnak volt is eredménye, amennyiben számos forradalmi czikkre és kiáltványra akadtak.

BEZÁRT ISKOLÁK. Az oroszok is kezdenek a nemzetiségek ellen állást foglalni, természetesen az ő erőszakos módjukon, amelynek, mint mindig, véres csetepaté szokott a vége lenni. Most a lengyeleket, mint Varsóból kábelezik, oly módon szándékoznak megrendszabályozni, hogy valamennyi iskolát, ahol lengyelül tanitanak, bezárattak és az iskolaalap 150.000 dollárnyi vagyonát elkobozták. Orosz-Lengyelországban egy hét alatt 1600 iskolát zártak be.

ELÉGETT IRATOK. Az osztrák honvédelemügyi minisztériumban szerdán tüz támadt az irattári helyiségekben és egy halom ócska hivatalos irat elégett. A kár teljesen jelentéktelen.

ELFOGOTT MORMONOK. Néhány amerikai mormon, akiket Németország területéről most tiltottak ki, Svájczba ment, hogy a többnejüséget megengedő vallásnak ott hiveket szerezzenek. Ott azonban alaposan megjárták, mert a mig Németország egyszerüen kikergette őket földjéről, addig Svájcz elfogatta és lecsukatta valamennyit.

FÉLNEK AZ ANGOLOK. Haldane Burton Richard, az angol hadügyminiszter Stanleyben tartott egy beszédet, melyben azt fejtegette, hogy az Egyesült Államoknak és Németországnak folyvást növekedő hajóraja gondolkozóba kell, hogy ejtse Angliát. Nem szabad ezekkel a hajórajokkal szemben, — mondta a miniszter — Angliának sem kizárólag flottájára támaszkodni, hanem áldoznia kell a parti védelemre, erősiteni a kikötőket és váracsokat emelni. Ez a kijelentés általános nagy feltünést keltett mindenütt.

ÁLLAMCSINY. Perzsia uralkodója nem tud belenyugodni abba, hogy az ő ősi jogai azzal, hogy alkotmányosan kell kormányoznia, csorbát szenvedjenek. Gondolt egyet. Elfogatta a miniszterelnököt és a pénzügyminisztert. Azt tervezte, hogy amig ezeket fogvatartja, addig az alkotmánypárt vezéreit számüzi és a parlamentet feloszlatja. A dolog balul ütött ki. A sah kénytelen volt az elfogottakat szabadon bocsátani és alkudozásokba lépni a béke érdekében a parlamenttel.

UTBAN KELET FELÉ.

Az Egyesült Államok hajóraja.

A tizenhat legnagyobb csatahajója az Egyesült Államoknak utnak indult a messze Keletre. A távozó hajók felett, melyeknek paranesnoka Evans tengernagy, Roosevelt Tivadar hétfőn tartott a Hampton Roadon szemlét.

Az elnök a Mayflower hajón ment ki a horgonyzó csatahajókhoz.

A hajóóriások mindegyike ágyulövésekkel üdvözölte a szemlét tartó elnököt és bucsuzott, mikor megelégedését fejezte ki a gyors és pontos készenlét felett.

PITTSBURGI IRODÁNK megbizottjai: *Erpf Arthur* pittsburgi magyar gyógyszerész ur, *Hódinka Jenő* ur és *Lengyel Sándor* ur, akik előfizetések felvételére és nyugtázására fel vannak hatalmazva. Ajánljuk a fent nevezett urakat honfitársaink figyelmébe.

ELADÓ FARM

Aki farmot szándékozik venni, vagyis Amerikában akar megtelepedni, csakis itt találja meg az igazi helyet. Finom, jó földek, mely megterem mindent, minden néven nevezendő szerszámmal. Nem messze a várostól, melyet sok magyar lakik. Ezen a helyen eddig 14 magyar vásárolt. Aki bővebb felvilágositást akar, irjon a következő czimre:

STEVE PANYKO

R. F. D. 3. New Brunswick, N. J.

A VERHOVAY B. S. EGYLET FRANKLIN FURNACEI IX-IK FIÓKJA
— 1907. évi deczember hó 28-án —
AZ ANTALICS-FÉLE SZÁLLÓ NAGYTERMÉBEN

ZÁSZLÓSZENTELÉSI ÜNNEPÉLYT

rendez, melyen a magyar ünnepi szónoklatot *Perényi Béla* ur, az angolt pedig *Singer Mihály* ur, a *„Bevándorló"* szerkesztője fogja tartani. A fényes ünnepségre a helybeli és környékbeli magyarságot tisztelettel meghivja a RENDEZŐSÉG.

A PITTSBURGI MAGYAR ÖNKÉPZŐKÖR
saját könyvtára javára
1908 január 6-án, Vizkeresztkor, a Forbes St. Central Turner Hallban
TÁNCZMULATSÁGOT ÉS SZINIELŐADÁST
rendez, melyre tisztelettel meghivja Pittsburg és vidéke magyarságát.

Szinre kerül:

GOLDSTEIN SZÁMI

AZ UJ HONPOLGÁR.

Kaczagtató fővárosi életkép dalokkal, 3 felvonásban. Irta: *Kövesi Albert.* Rendező: *Henczl Miklós.* Sugó: *Brünner Z.*

Szereplők: Liska György, Feldman Szerén k. a., Papp Erzsike k. a., Kovács Miklós, Henczl Miklós, Csesznik József, Adorján Lila k. a., Tamásy Zsófika k. a., Schwartz Berta k. a., Borovics András, Feldheim Andor, Feldheim Hermin k. a., Gombárovics Róza k. a. és még számosan.

AZ ELŐADÁS KEZDETE 8 ÓRAKOR.

HELYÁRAK: Az első három sor $1.—, a következő három sor 75 cent, a többi végig 50 cent. Karzat 35 cent.

A zenét Székács János magyar zenekara szolgáltatja McKeesportról.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

BOLDOG KARÁCSONYI ÜNNEPEKET kivánunk lapunk szives olvasóinak, minden Amerikában élő magyarnak. A béke szelleme, mely kétezer év előtt Betlehemből indult vándorutra, térjen be valahára hozzánk, idegenbe vetődött magyarokhoz is és egyesitsen bennünket elválaszthatatlanul.

LAPUNK JÖVŐ SZÁMA a közbeeső karácsonyi ünnepek folytán PÉNTEKEN, deczember 27-én fog megjelenni, még pedig TIZENKÉT oldalnyi terjedelemben.

A MAGYAR BEVÁNDORLÁS. A lefolyt héten mindössze „csak" HATSZÁZNYOLCZVANNYOLCZ bevándorló érkezett Magyarországból a new yorki kikötőbe. Ez a „nagy" apadás azonban korántsem ugy értelmezendő, mintha odahaza már jól érezné magát mindenki, s hetenként már „csak" hatszáznyolczvannyolcz ember kivánkoznék ide. Az apadás a tengerén tomboló nagy viharoknak tudandó be, mert a viharok folytán nem tudtak még bejönni a sok magyar emberanyagot magukkal hozó gőzösök.

Egyebekben a lefolyt heti bevándorlók között volt 94 szinmagyar, 319 tót, 101 sváb, 137 horvát és 37 oláh.

New York államban maradt 8 magyar, 43 tót, 11 horvát. *Pennsylvaniába* utazott 13 magyar, 43 tót, 10 sváb és 4 horvát. *Ohio* államba utazott 16 magyar, 27 tót, 16 horvát és 9 oláh. *New Jersey* államba ment 3 magyar, 32 tót, 5 sváb, 17 horvát és 2 oláh. *Connecticut* államba ment 3 magyar, 16 tót, 3 horvát. *West Virginiába* utazott 15 tót, 5 horvát és egy oláh. *Michiganbe* ment 7 magyar, 30 tót, 21 horvát, 3 oláh. *Missouriba* utazott 9 magyar, 22 tót, 17 sváb és 8 horvát. *Delawareba* ment egy magyar, 3 tót, 4 horvát. *Illinois* államba utazott 10 magyar, 39 tót, 20 horvát és 8 oláh. *Indianába* ment 17 magyar, 30 tót, 16 sváb, 15 horvát, 14 oláh. *Wisconsinba* utazott 7 magyar, 26 tót, 17 sváb, 13 horvát. *Californiába* ment 12, *Coloradoba* 4 horvát.

BRAUN MÁRKUS A BEVÁNDORLÁSI FŐBIZTOS JELENTÉSÉBEN. Sargent bevándorlási főbiztos a minap tette közzé évi jelentését, amely felette sok érdekes és értékes adatot tartalmaz. A jelentésre alkalmilag bővebben visszatérünk. E helyütt csak azt akarjuk kiemelni, hogy a bevándorlási főbiztos *Braun Márkus* honfitársunk sok javaslatát magáévá teszi, különösen azt, a melyben Braun megsürgeti, hogy a vizsgáló-bizottságban, amely a bevándorlók partraboesátása, vagy kizárása dolgában intézkedik, a jövőben csak a lehető legképzettebb emberek alkalmaztassanak. A bevándorlási főbiztos a jelentése folyamán azután szórul-szóra idézi Braun Márkusnak a khinai és japán bevándorlás terén szerzett tapasztalatait. — A főbiztos ez eljárása Braun működésének dicsérő elismerését jelenti, amely elismerésnek, minthogy magyar ember részesült benne, mi is szivből örülünk.

A NEW YORKI MAGYAR MENHÁZ KIMUTATÁSA. Most vettük a new yorki magyar menháznak november haváról szóló kimutatását. E kimutatás szerint az emlitett hónapban 604 férfiu és 224 nő fordult meg a menházban. Ezek 1960 reggeliben, 1923 ebédben és 3880 vacsorában részesültek. Munkát közvetitettek 8 férfiunak és 108 nőnek, továbbutazott 658, Magyarországba visszautazott 55 egyén. — Ezzel kapcsolatban felemlitjük, hogy a Segélyegylet jubileumát előkészitő bizottság kedden ülésezett. Elhatározták, hogy a jubileumot a „Waldorf Astoria" nevü szállóban fogják megtartani.

SZALAYNAK MEGKEGYELMEZTEK. Szalaynak, Vargyas Veronka gyilkosának kivégeztetése tudvalevőleg mult péntekre, deczember 13-ára volt kitüzve az Ohio állambeli Columbus állami börtönében. Csütörtök éjjel a börtönfelügyelő megtett minden előkészületet a kivégzésre. Mégis, mielőtt befejezte szomoru munkáját, gondolt egyet és telefon utján megkérdezte a kormánytól, vajjon a kivégzést pontosan végrehajtani fogják-e. Ebben az utolsó pillanatban tudta meg a börtönfelügyelő, hogy Szalaynak megkegyelmeztek. A kegyelmet Szalay egyedül védője, *Bloch C. József* honfitársunk fáradozásainak köszönheti.

SZINIELŐADÁS NEWARKON. Karácsony második napján Newarkon szinielőadás lesz. *Fényes Lajos* róm. kath. plébános rendezése mellett a „*Peleskei nótárius*" fog szinre kerülni. Az előkészületek s a próbák szerint itélve, az előadás kitünően fog sikerülni.

ZÁSZLÓSZENTELÉS FRANKLIN FURNACEN. A Verhovay Betegsegélyző Egylet *franklin furnacei* fiókja deczember 28-án fogja *Antalics György* uj helyiségében magyar és amerikai zászlóját felszentelni. A magyar ünnepi beszédet *Perényi Béla*, az angolt lapunk szerkesztője fogja tartani.

NEM AKARNAK CSEKKET. Indiana állambeli Greencastleben nem kis riadalmat okozott ötven magyar, a kik a National Engineering kompániánál dolgoztak s akiket, mikor a minap a munkából el lettek bocsátva, csekkel fizetett ki a társaság. Magyarjaink, a kik azt hitték, hogy a társaság be akarja csapni őket, fenyegető állásba helyezkedtek. Egynehány rendőr megmagyarázta nekik, hogy a szomszédban levő Nemzeti Bank beváltja a csekket. Ezt azonban a magyarok csak akkor hitték el, amikor a készpénz már tényleg a zsebükben volt.

LENGYEL A MAGYAR ELLEN. South Bendből irják lapunknak, hogy mult csütörtökön a lengyel származásu *Gonzorowszky* Szilveszter egy vasdoronggal leütötte ifj. *Gergácz József* honfitársunkat, aki a fején és a bal karján kapott sulyos sérüléseket. A lengyel vitéz a hőstett elkövetése után megugrott. Most körözik.

NYILATKOZAT. A youngstown-i, O., magyar ref. egyház presbyteriuma 1907. évi deczember hó 9-én tartott rendes gyülésében foglalkozván azon hirlapi czikkekkel, melyekkel az egyház volt lelkésze, t. Nánássy Lajos ur, egyházunk gondnokát, Luterán György urat és egyházunk egyik buzgó tagját, Hámory V. Gusztáv urat a közvélemény előtt megtámadta, ezen támadásokra a következő nyilatkozattal felel:

1. Lutherán György ur, egyházunknak négy év óta buzgó és hüséges gondnoka, egyházunk pénzügyeit szükségből s csak rövid ideig intézte, ezen idő alatt pedig minden számadásában pontos és teljesen kifogástalan volt: Azért minden ez ügyben ellene intézett támadást az egyház nevében visszautasitunk, másfelől pedig Luterán György gondnok ur iránt a helyen is teljes bizalmunkat fejezzük ki.

2. Hámory V. Gusztáv ur iránt, ki az egyház alapitásában mint első vett részt s azóta nagy buzgósággal és gazdag áldozatkészséggel támogatja egyházunkat, most, mikor rosszakaratu támadás éri, bizalmunkat, köszönetünket és nagyrabecsülésünket fejezzük ki.

Kelt Youngstownban, O., 1907. deczember 9-én.

Hankó M. Gyula, ref. lelkész, elnök, Kiss Ferencz, egyházi jegyző, Belenszky János, pénztáros, Oláh György, pénztári ellenőr, Pakusza Pál, presbyter, Erdélyi János presbyter, Menyhért József, presbyter, Kuni Ferencz, presbyter.

CSENDÉLET SPRINGDALEN. Ninesen hét, hogy honfitársaink pusztulásáról hirt ne adnánk. Nap-nap mellett a bánya, a gyár szedi az áldozatát. A természet haragjával még szövetkezik az ó-hazában esküdött boszu. Mint Springdale, Pa. tudósitónk jelenti, ott aminap a czivódásnak esett áldozatul egy honfitársunk. *Oláh Miklós* (Szatmárm.) honfitársunk házánál voltak burdon *Fekete Károly* (Fábiánháza, Szatmárm.), *Veres Imre* (Bodolla, Beregm.) és *Szabó Zsiga* (Fürpös, Szatmárm.) A minap este munka után a közelben levő csapszékbe mentek idogálni s ugy éjféltájt tértek haza, persze kissé illuminálva. Utközben valamin összeszólalkoztak, mire Szabó a már előkészitett zsebkendőbe csavart kődarabbal ütni kezdte a nálánál fiatalabb, 19 éves Fekete Károlyt, majd a bicskát szedte elő, melylyel Fekete fejét több helyen összehasogatta. Fekete, a ki a rajta ejtett sérüléseket tovább nem tudta türni, dulakodás közben revolvert rántott s kétszer lőtt. A lövés czélt tévesztett ugyan, hanem Szabó helyett a közelben levő Veres Imrét találta, mindkét izben oly szerencsétlenül, hogy az rögtön meghalt.

Szabó erre ismét Feketének ment a bicskával, hogy őt teljesen ártalmatlanná tegye. Vesztére tette, mert e pillanatban Fekete őt is meglőtte ugy, hogy életbenmaradásához kevés reményt füznek az orvosok. Fekete sebeit az orvosok bevarrogatták, s másnap a Pittsburgból jövő rendőrök letartóztatták s a pittsburgi börtönbe vitték őt.

HAZAFELÉ. Lapunk egyik előző számában megirtuk, hogy dr. Kiss Aladár, aki a „Graf Waldersee" hajón törekedett Amerikába, miként fosztogatta ki utközben a harmadosztályu utasokat és hogy végül miként tört bele a bicskája. **Kis Aladárt, aki unokabátyja névjegyeit felhasználva „dr. Kiss** Aladár, körorvos"-nak adta ki magát, a bevándorlási hatóság mint nem kivánatos bevándorlót visszaküldésre itélte. A Graf Walderseen, azon a hajón, melyen jött, már utban is van hazafelé.

KÉT MAGYAR HALÁLA. Ismét két magyar ember esett áldozatul a munkájának: életükkel fizették meg a mindennapi kenyeret. A Pennsylvania állambeli Martins Creeken az alphai czementgyár régi telepén két magyar ember, Farkas Ferencz és Medgyesy Mihály a rakodó épitése körül voltak elfoglalva földmunkával. Másfél öl mély gödröt ástak egy gép helyének. A gödör körül be volt deszkázva. Egyszerre engedni kezdtek a deszkák és a föld rázuhant a két magyar munkásra. A mentésre persze azonnal odasietett valamennyi munkás, de még a legnagyobb jóindulattal és a leggyorsabb munkával sem lehetett megmenteni őket, mert a földomláskor megpattant a vizvezetéki főcső és a gödröt, melybe a föld a két magyar munkást temette, megtöltötte szinültig vizzel. A két halottat csak másnap sikerült a földtömeg alól napvilágra hozni. Ugy Farkas, mint Medgyesy alig egy éve voltak ebben az országban. Mindkettőt felesége és számos gyermeke gyászolja.

GOLDSTEIN SZÁMI. Kövesi Albertnek ezt a kaczagtató énekes bohózatát, amely annak idején a hazai szinpadokon is fényes sikert aratott, 1908. január 6-án, Vizkereszkor, a Forbes st.-i Central Turner Hallban hozzák szinre a Pittsburgi Magyar Önképzőkör jeles mükedvelői. A szerepek egytől-egyig a legkiválóbb erők kezében vannak s igy semmi kétség, hogy az előadás, amely elé rendkivüli érdeklődéssel tekint a helyi és vidéki magyarság, egyike lesz a legsikerültebbeknek. A szinielőadást Székács János zenekara mellett pompás táncmulatság követi. Az előadás kezdete 8 órakor. Helyárak: Az első 3 sor $1.—, a következő 3 sor 75 cent, a többi 50 cent, karzat 3 5cent.

MAGYAR BÁNYA. Ohio állambeli Parlettből arról értesitik lapunkat, hogy a *Magyar Coal Co.* október hó elején átvette a bányát, az első részletet lefizette s azóta serényen munkálkodva, szép eredményeket ért el. A Magyar Szénbányatársaság most abban a helyzetben van, hogy mindenkinek alkalmat nyujt arra, hogy megtakaritott pénzét jövedelmező vállalatba fektesse. Minden *magyar* ember tagja lehet a *Magyar Coal Companiának*, mert a társulat elhatározta, hogy RÉSZLETFIZETÉSRE is ad részvényeket. A feltételeket illetőleg felvilágositást adnak a társulat megbizottjai: *Simon Ferencz*, *Varga B. István* és *Bors Gyula* titkár. Minden levél igy czimzendő: THE MAGYAR COAL CO., PARLETT, Ohio.

A TRENTONI BOTRÁNYPÖR. Lapunk előző számában hirt adtunk arról a botrányos pörről, amelyet egynéhány botrányt kereső trentoni magyar akasztott *Wárady Lajos* jónevü trentoni magyar bankár nyakába. Hiradásunkban csodálkozásunknak adtunk kifejezést afölött, hogy *Vajó Sándor* trentoni ref. magyar lelkész beállott a botrányhősök táborába Wárady megrontására. E hirünk megjelenése után *Vajó Sándor* tiszteletes ur felkereste lapunk szerkesztőjét, akit annak kijelentésére kért fel, hogy neki sem a Wárady ellen folyamatban levő pörrel, sem az *Antal Jenő*, *Binder Miklós*, *Enders Henrik* nevü hármas-szövetséggel dolga nincsen. Vajó tiszteletes ur e kijelentésének annál készségesebben adunk helyet, mert őszintén örülünk annak, hogy a magyar pap távol tartja magát attól a társaságtól, melynek egyik tagjáról, *Binder Miklósról* megmondtuk előző számunkban, hogy miképp tett tönkre Trentonban egy derék, takarékos, *Mészáros* nevü elaggott házaspárt. A társaság másik két tagjának, *Antal Jenő dr.*-nak és egy *Enders Henrik* nevü egyénnek képét most fogjuk adni.

Antal Jenő dr. lapot is szerkeszt Trentonban. Odahaza ügyvéd volt. Onnan oly okoknál fogva, amiket itt szellőztetni felesleges, Amerikába jött. Vele jött egy asszony is. Antal ur elébb South Betlehemben élt, azután Trentonban telepedett le mint lapszerkesztő és közjegyző. Az Egyesült Államok birósága értesülésünk szerint leközelebb egy fölötte sulyos dologban fog Antal Jenő urral foglalkozni.

Oly vádról van szó, mely, ha alaposnak bizonyulna, akkor Antal Jenő hosszabb időre le fog mondani a lapszerkesztésről.

A társaság harmadik alakja egy *Enders Henrik* nevü ember, akit még csak a minap fogtak el biztositási ügyben s akivel még lesz alkalmunk foglalkozni.

Ez a három ember szövetkezett Wárady Lajos megrontására, egy oly ember megrontására, aki becsületes életet élt mindig, akire még egy ellensége is, — Papp Emma — azt vallotta mint tanu, hogy Wárady mindig segitette őt s csak azt akarta a tanutól, hogy tisztességesen viselkedjék, tisztességes életmódot folytasson.

Wárady Lajos, a sokat meghurczolt ember, akit olvasóinknak ime képben is bemutatunk, 1856-ban született Egerben. Miskolczon a református gimnáziumot látogatta, majd a kereskedői pályára lépett. Losonczon, ahol megnősült, terménykeresekedést folytatott s losonczi polgártársai előtt nagy becsülésnek örvendett.

Wárady 1897-ben jött Amerikába. New Yorkban csak rövid ideig tartózkodott. Eleinte a Pennsylvania állambeli Pottsdamba ment, ahol mészárszéket és füszeres üzletet nyitott. 1899-ben telepedett le Trentonban, ott eleinte telekvétellel és eladással foglalkozott, majd mikor családja — felesége, leánya és két fia — kijött, megalapitotta jelenlegi üzletét, amelyet a saját és hozzátartozói szorgalmával virágzásnak inditott.

Wárady és családja nagy becsülésnek örvendenek Trentonban, annál kinosabb feltünést keltett az a botránypör, amelyet Wárady ellen meginditottak és amely a sorok megirásakor még mindig folyamatban van a trentoni esküdtbiróság előtt.

Wáradyt tudvalevőleg azzal vádolják, hogy Kiss Mihályt és Papp Emmát, akik vadházasságban éltek egymással, arra kényszeritette, hogy házasságra lépjenek egymással, habár tudta, hogy Kiss Mihálynak élő felesége van, akitől még most sem vált el.

A tárgyalásról, amelynek lefolyását nagy érdeklődéssel kiséri Trenton amerikai polgársága is, az itélet kimondása után kimeritően fogunk hirt adni. Kedves kötelességet teljesitünk azonban már most, amidőn kiemelejük, hogy *John H. Backes* trentoni ügyvéd annyi tapintatossággal, annyi ékesszólással és annyi meggyőző erővel tárgyalta eddig is, mutatta ki eddig is a vád nevetséges voltát és tarthatatlanságát, hogy a tárgyalóteremben alig volt ember, aki meg nem győződött volna arról, hogy csakis a legpiszkosabb kezek és a legrosszabb indulatu emberek keverték bele Wárady Lajost ebbe a kinos ügybe, amely ismét egy csunya oldalról mutatott be bennünket, amerikai magyarokat Amerika népének.

KIS TÜKÖR.

A próságok az amerikai magyarság köréből.

A kis árulkodó. A nevét nem árulom el, csak annyit mondhatok, hogy pap, akiről alább szó esik, kicsi, kerek, mosolygós képü s a jobbfajta vendéglőkbe bársonygalléros frakkban jár.

Miután nagyon szeret felfelé ismerkedni és felfelé barátkozni, meglehetősen sürün ellátogat egy előkelő magyar urhoz, aki New Yorkban hivatali állásánál fogva a legelőkelőbb magyar urnak tisztelendő.

A kicsi, kerek pap a napokban is fenn járt az emlitett urnál és — féltékeny egy kicsit az ismeretségeire — be akarta „mártani" egy paptársát, aki sem nem kicsi, sem nem kerek és a vendéglőkbe ha megy, nem ölt bársonygalléros frakkot.

Elkezdte hát a mondókáját ilyetén-képpen:

— Teczczik tunni, méltóságos uram, ez a K... nem tetszik nekem. Félfüllel hallottam, hogy van adóssága itt is, ott is, s amint meggyőződtem róla, a hirek nem hamisak.

Dőlt belőle a szó és elmondta, hogy hol és minők az adósságai a másiknak. A méltóságos ur, akinek, mióta New Yorkban van, sok ilyen árulkodást keilett végighallgatni, nem szólt közbe. A szóáradat megszüntével azonban igy beszélt:

— Téved, tisztelendő ur, mert K... urnak még másutt is van adóssága, — és elmondta azokat a tételeket, melyekről a tisztelendő urnak nem sikerült tudomást szerzenie.

— Hogyan? Méltóságod is tud róla?... Miképp, honnan, kitől? — kiáltott fel a kicsi, kerek, aki örült, hogy valaki még jobban bemártotta K...t.

— Honnan? Nekem maga K... tisztelendő ur mondta.

* * *

A családban marad. Egy jól ismert honfitársunkkal történt, hogy odahaza, a szunyogszigeti házában valamit reparálni akart. Nekigyürközött, levetette kabátját, mellényét. A felesége persze — régi asszonyi tulajdonság, — kikutatta nagy titokban az összes zsebeket. Talált is a mellényzsebben 80 dollárt aranyban. Abban a pillanatban nyitott be a férj.

— No de ilyen könnyelmüséget — támadt neki az asszony, — még nem láttam. A mellényzsebben hordani anynyi pénzt — szólt és megesörgette a *saját* zsebében a pénzt.

— Add vissza a pénzemet! — kiáltott a férj, — nem az enyém.

— Nem adom, fizesd meg a könnyelmüséged árát. Amikor importált tokaji borokat csinálsz nekigyürközve, akárki kiveheti a mellényzsebedből az aranyakat; ha lehajolsz, kieshetik; cent helyett kiadhatod; az utczán kilophatják. Ezer veszélynek volt a pénz kitéve. Szerencse, hogy én találtam meg, igy legalább a családban marad.

* * *

Ellesett párbeszéd. S.: Sok pénze lehet ennek a Serlynek. Fene bőkezü ember módjára viselkedik.

R.: Sok pénze ugyan nincsen, de aligha tartja őt még egy másik ember valami nagyon adakozó természetünek.

S.: A szinház kell hát, hogy jövedelmezzen.

R.: Jövedelmez, jövedelmez, de még csak kezd, hát el is megy a pénze.

S.: Van pedig neki sok, mert ha nem volna, aligha telnék olyan költséges passziókra.

R.: Mi az, mi az?

S.: Barátom, ha pénze nem volna, aligha hirdetné a Népszavában még 14-én is a 13-án lejátszott darabot.

* * *

Bach. A new yorki második avenuen levő Breslau-kávéházban történt, melynek Rambach és Rosenbach a tulajdonosai. A magyarok által látogatott kávéházban ült éppen két honfitársunk és élénken diskuráltak az amerikai flotta utnak indulásáról.

— Akárki akármit mond, azért ennek az utazásnak mégis csak háboru lesz a vége, — szólt az egyik.

A másik kicsinylőleg legyintett a kezével és csak ezt mondta:

— Bach!

Éppen ennél a szónál ért oda a pinczér, aki azt hitte, hogy itt valami baj van s vele hivatni akarják a gazdát, udvariasan kérdezte:

— Ram-, vagy Rosen-bach urral óhajt uraságod beszélni?

* * *

A nagy ember. A new yorki magyar segélyegylet amaz ülése után történt, amelyen az egylet 10 éves fennállásának megünneplésére egy bál rendezését határozták el.

Közös asztal mellett beszélgetett egy nagytestü, vörös bajuszu és egy sovány, fekete magyar. Az előbbit soha másként nem hivják, mint vagy Gyula, vagy „a kávékirály", a másodiknak pedig közismert neve „Kurucz".

— Barátom, mégis csak szép dolog ez, dicső dolog ez. Tizéves jubileum, fényes bál, melyen Hengelmüllerné a bálmama, Hengelmüller ur a bálpapa. Móricz az elnök, ő vezeti be a kegyelmes asszonyt a terembe a karján fogva... Barátom, ez a Móricz még, majd meglátod, nagy ember lesz...

„Kurucz" mosolyogva nézett Gyulára, aki elérzékenyedett, hogy a Móricz milyen nagy ember lesz és csendesen szólt:

— A Móricz? Abból lesz még nagy ember, de valami még kell hozzá.

— Mi?

— Két jó hosszu faláb!

Akra.

TERHES JÓZSEF Abauj-nagykinizsi születésü legyesbényei illetőségü öcsémet keresem. Aki tud róla, szivesked jék értesiteni. *Terhes István*, Sagamore, Pa.

AMERIKAI DOLGOK.

A NOVEMBERI BEVÁNDORLÁS. A kongresszus által nemrégiben szervezett uj hivatal, melynek tulajdonképpeni czélja a czim és ismeretség hiján való bevándorlóknak irányitása, vagyis a bevándorlóknak szükségét nagyon is érző egyes államoknak munkáskézzel bőven való ellátása, alig tud valami eredményt elérni. A mult hónapban is az összes, vagyis 88.503 bevándorló között csupán 1700 olyan bevándorló akadt, akinek sem rokontól, sem baráttól czimük nem volt. De nem akadt még csak egyetlen egy sem, amelyiknek utiránya ne lett volna. Éppen azért ez az uj hivatal teljességgel nem tud semmi néven nevezendő eredményt elérni.

November hónapnak 88.503 bevándorlójából 59.182 volt férfi és 29.421 nő. Magyarországból 14.587 bevándorló érkezett, 9977 férfi és 4610 nő, akikből magyarnak 4610 lett regisztrálva, 3156 férfi és 1454 nő, tótnak pedig 3119, akikből 1910 férfi és 1110 nő volt. A magyarok 67.925 dollárt hoztak az Egyesült Államokba, a tótok pedig 42.236 dollárt. A legtöbb bevándorló természetesen ismét Olaszországból érkezett, vagyis közel tizenhétezren. November hónapban a bevándorlók 1,572.662 dollárt hoztak az Egyesült Államokba.

A bevándorlók következőleg oszoltak szét: Alabamába 254, Alaskába 13, Arizonába 77, Arkanzasba 46, Californiába 1974, Coloradoba 558, Connecticutbe 2091, Delawareba 72, Columbia kerületbe 112, Floridába 135, Georgiába 83, Hawaiiba 4, Idahoba 51, Illinoisba 6822, Kansasba 263, Kentuckybe 50, Louisianába 132, Maineba 259, Marylandbe 392, Massachussettsbe 4614, Michiganbe 1448, Minnesotába 726, Mississippibe 24, Missouriba 1562, Montanába 120, Nebraskába 317, Nevadába 124, New Hampshirebe 422, New Jerseybe 4614, New Mexicoba 60, New Yorkba 34.400, North Carolinába 55, North Dakotába 173, Ohioba 4716, Oklahomába 50, Oregonba 186, Pennsylvaniába 15.798, Porto Ricoba 7, Rhode Islandba 762, South Carolinába 15, South Dakotába 100, Tennesseebe 72, Texasba 101, Utahba 276, Vermontba 194, Virginiába 187, Washingtonba 550, West Virginiába 853, Wisconsinba 1315, Wyomingba 120 bevándorló ment.

PITTSBURG ÉS ALLEGHENY. A két városnak egyesülése szombaton ment a valóságban végbe. Mindkét város gyüléstermében összegyült a képviselőtestület. A pittsburgi városi tanácsosok aztán zeneszó mellett átvonultak Alleghenybe, ahol ez utóbbinak képviselőtestülete a pittsburgiakhoz csatlakozva, a volt allegheny-i polgármester, most már pittsburgi alpolgármester vezetése alatt átvonultak a pittsburgi városháza elé, melynek lépcsőjén a főpolgármester fogadta őket. A forma kedvéért aztán egy rövid gyülést tartottak, melyet nagy banket és bál fejezett be.

AZ ÜDV HADSEREGE. Harminczezer embert vendégel meg az üdv hadserege ebben az évben karácsonykor. Már hetek óta járnak az üdv hadseregének tagjai New York városában, hogy összekoldulják a czeteket, melyeken a város szegényeinek egy jó napot szereznek majd. Hét különböző helyén a városnak karácsonyfát állitanak fel és 3500 gyermek fog alája csoportosulni s mindegyik kap majd valami csinos kis ajándékot. Az üdv hadseregének munkája nemcsak New Yorkra terjed ki s a karácsonyi ingyen-ebédek száma tulhaladja a három milliót.

ISKOLAKÖTELES — FELESÉG. Kansas államban a 14 esztendős gyermekek iskolakötelesek és amelyik szülő nem járatja gyermekét rendesen iskolába, ugyan meggyülik a baja a hatósággal. Jole városában is felszólitották az öreg Feldset, hogy küldje Róza leányát, aki 14 éves, iskolába. Az öreg Felds azt felelte a figyelmeztetésre, hogy ő szivesen küldené leányát iskolába, ha az atyai hatalma alatt állana. Róza azonban már nem áll, amennyiben három nap előtt férjhez ment Whitneyhez. A leány azt vallotta az esküvőn, hogy 18 éves. Az iskolahatóság most töri a fejét, hogy kényszeritheti-e az olyan iskolakötelest iskolábajárásra, aki már férjnél van.

A VARRÓTŰ. Larned M. Russell özvegye pert inditott elhalt férjének rokonai ellen. Russellné, daczára, hogy férje rokonai mind milliomosok, négy esztendő óta varrótűvel keresi meg a mindennapi kenyerét. Férjének ugyanis az apja az ő nagy vagyonából csak csekély életjáradékot hagyott, amitől az asszony férje halála után elesett. Most, hogy az asszony nyomorban tengeti életét, ismerősei tanácsára és alapos kilátással beperelte férjének köteles része erejéig a már szétosztott hagyatékot.

UTAZÁS A HALOTTAL. A New York Central vasuttársaság egy Chicagoból kiindult vonatának egyik kocsija tetején a Poughkeepsie állomáson Finkel Henriket találták, aki karjai között tartotta öcscsének, Károlynak holttestét. A két fiatal ember a kocsi tetején utazott Chicagoból New Yorkba. Az uton Károly éppen akkor emelkedett fel egy kissé, mikor egy hídhoz értek. Odavágódott a feje a hid vasához, ugy hogy szétlocsesant azonnal. Fivére az egész uton ölében tartotta öcsese holttestét, hogy le ne zuhanjon a kocsi tetejéről.

A VEZÉR UTÁN. Nem kevesebb, mint 11.000 birka pusztult el a Mad folyóban. A pásztorok az óriás nyájat a Cascad-hegyekből a völgybe akarták terelni, ahol a telelésre aklok vannak épitve. Mikor a nyáj lefelé haladt a hegyoldalon, a vezérürü megesuszott és belezuhant a hegy lábánál folyó Mad-ba. A nyáj erre — bár a pásztorok minden lehetőt elkövettek — utána ugrált a vezérürünek és valamennyi elpusztult a jeges vizben.

A WHISKEY ÁLDOZATAI. Néhány Yakusai-törzsbeli indián két más indiánust, akik hiresek voltak korhelykedéseikről, arra kért, hogy mennének el az alaskai Kallalába és hoznának nekik egy láda „Scotch whiskey"-t. A két korhely el is ment, de a kereskedő — állitólag a küldönczök iránti bizalmatlanságból — a ládát átadta ugyan, de annak csak egyik üvegébe töltött a pálinkából, a többit üresen pakkolta be. A két indiánusnak azonban az teljesen mindegy volt, vajjon marad-e azoknak, akik a pálinkát rendelték, nekiláttak annak az egyetlen flaskónak és kiitták. Persze lerészegedtek tőle, eldőltek az uton és ott fagytak meg. Csonttá fagyott holttestükre csak másnap bukkantak rá.

AMERIKAI TULZÁS. A dusgazdag Emmons-család legfiatalabb tagja, a 24 éves Emmons Náthán feleségül vette az ugyancsak dusgazdag Lawrence Erzsébetet, Lawrence bostoni püspök unokahugát. A fiatalember most került ki a Harvard-egyetemből, de nem jogi pályára lép, hanem a kereskedelmire és pedig a gyapjukereskedés mesterségét tanulja. Amerikai módra persze alulról kezdi egészen: beállott napszámosnak. A felesége azonban nem akart tőle elválni még arra az időre sem, hát kivettek egy munkásházat és most ugy élnek, mintha nem a millomos szülők palotáiban nevelkedtek volna, hanem olyan munkásházban, ahol most laknak.

MÁSODIK PUTIFÁR. Drugan Ferencz, volt jezsuita 100.000 dollár erejéig kártérités követel a westchesteri felsőtörvényszékhez beadott periratában unokanővérétől, Dunphynétől. Drugan Ferencz azt állitja periratában, hogy akkor, mikor ő jezsuita rendben volt, unokanővére elcsábitotta s szerelmi viszonyuk folytán őt a rendből kidobták. Erre tanuként fog vallani Gogin James plébános. Azt mondja Drugan az ő periratában, hogy unokanővére erőszakot használt vele szemben. Dunphyné ezzel szemben csak azt állitja, hogy Drugan bolond s ezt állitják Drugan rokonai is.

THAW BOLOND. Thaw Harrynak, a milliomos gyilkos bünperének első tárgyalása kerek 100.000 dollárjába került az államnak. Ezt az óriási költséget persze szeretnék a második alkalommal megkimélni és a pénzkimélésnek csak egyetlen módja van, t. i. az, hogy Thaw őrültnek nyilvánittassék, ami valószinüleg meg is fog történni. A szakértők dijainak fedezésére az ügyészség már 15.000 dollárt átvett. Nagyon valószinü, hogy ha a vádlott felesége a tanuszékből ismét el fogja mondani azokat a dolgokat, amelyek a saját életére, cseppet sem tiszta életére vonatkoznak s ha a szép asszony ismét elmondja, hogy miként lett ő White Stamford épitésznek áldozata és hogy az erkölcsi zülléstől miként mentette meg őt Thaw Harry akkor, mikor feleségül vette, akkor nem lesz olyan esküdt, aki Thawra kimondja a bünöst. Az ügyész tudja ezt és most már azt szeretné ő is, hogy a költségek megkimélése mellett mondják ki Thaw-t őrültnek és küldjék el a matteawani elmegyógyintézetbe, persze csak formából.

ELŐFIZETŐINK.

Nyilvános nyugtázás hetenkint.

Kellemetlenség elkerülése czéljából minden héten e helyütt fogjuk nyugtatni a „Bevándorló"-ra való előfizetéseket. Aki az egyik héten akár ügynöknek, akár posta utján fizetett s e fizetést követő számban a megtörtént fizetésről nem találja e rovatban a nyugtát, a saját és a lap érdekében cselekszik, ha a mulasztásról bennünket haladéktalanul értesit.

Egész évre fizetett *New Yorkban* Hunwald Sándor, dr. Szögyény György, Feleky Károly; *Lorainben* Major József; *Rankinban* Magyar Mükedvelő és Önképzőkör; *Martinsferryn* Buzonyák István; *Tiltonvillen* Dedinszky Ottó; *Junthdalen* Boray János; *Deeganben* Fejes Pál, Potyka Mihály, Ladányi Imre, Varga Ferencz; *Coal Bluffon* Pach János, Antalics Péter; *Bartonban* Buck Miklós; *Edrin* Tóth János, Dzurek János; *Yonkersen* Torhán János; *Lyndorán* Buzás Sándor, Tasnády István és Szegedy József, Balázsy Mátyás, Fábián Lajos, Halasi János; *Neshanien* Zajacz Antal; *Hammondon* Kali János; *Eleonorán* Tamás István; *Desiren* Szabó András; *Lindseyn* Stromp János; *Rossiteren* Bertalan Gergely, Nagy Lajos; *Sagamoren* Kovács Ambrus, Hajdu István, Ágos György.

Félévre fizetett *New Yorkban* Czwanczinger József, Böhm S.; *Philadelphiában* Nagy János, Ruzsek S. és társa, Vaszát József, Koleszár Albert; *Lyndorán* Molnár Miklós, Igli János, Horváth József, Polgár István, Ignácz József, Bernát Antal; *Dillonvalen* Bodnár Ferencz; *Martinsferryn* Kreitz István, Iván Andy, Nagy Márton; *Crescenten* Katona Lajos, Katona Illés, Németh János, Csap Lajos, Tóth János; *Tiltonvillen* Takács Gáspár, Bús Lajos, Lakós Gyula; *Buffaloban* Mrázik Ferencz; *Deeganben* Gyöngyössy István, Sepsy István, Kovács János; *Ferrisen* Rezes János, Horváth Lajos, Pákozdy András, Bazin D.; *Castle Shannonban* Dreiver Károly; *Coal Bluffon* Kun Albert; *Yonkersen* Futika József, Svarcz József, Hugyó Mihály; *Trentonban* Süveg János; *Sagamoreban* Bajzath István, Maik József, Bonczos János; *Bridgeporton* Bolyti János; *Magyarországon Vasmegyeren* Juhász Józsefné; *Nyir-Gyulajon* ifj. Lengyel Mihály; *Tiszakeszin* Kovács György; *Pápóczon* Takács Gábor és Lakos József.

Negyedévre fizetett *Lyndorán* Nemes Sándor.

Munkás Betegsegélyző és Önképző Szervezet St. Louisi XVII. osztálya

1907. évi deczember 31-én a *Concordia-Clubban* (1441 Schotto Avenue) szinielőadással egybekötött SZILVESZTER-ESTÉLYT rendez, mely alkalommal szinre kerül:

VALAMI HIBÁJA VAN

Vigjáték egy felvonásban.
Forditotta: *Gárdonyi Géza.*
Belépti dij 25 cent. *Ruhatár* 10c.
— Kezdete pont 8 órakor. —

A zenét Markó Mihály hires czigányzenekara szolgáltatja reggeli négy óráig.

$15.000.00 Biztositék New York Állam Pénztáránál.

SCHWABACH MAGYAR BANKHÁZA

1431—1st Ave., New York, A 74-IK UTCZA KÖZELÉBEN.

AZ ÖSSZES HAJÓTÁRSULATOK MEGHATALMAZOTT KÉPVISELŐJE.

HAJÓJEGYEK *bármely vonalra eredeti áron.*
PÉNZKÜLDEMÉNYEK *legbiztosabban és leggyorsabban tovább bittatnak.*
KÖZJEGYZŐI IRODA. — HAZAI ÜGYEK *gyors és pontos elintézése.* — *Felvilágositás* INGYEN. — TŰZBIZTOSITÁS.

AKI JÓ MAGYAR BORT ÉS PÁLINKÁT SZERET

ÉS AZT EREDETI TISZTA MINŐSÉGÉBEN OLCSÓN BE AKARJA SZEREZNI, AZ IRJON A KÖVETKEZŐ CZIMRE:

American Agency for the Associated Wine-Growers & Exporters of Hungary

LEOPOLD MOLNÁR, PRES.

200 EAST 10TH STREET,

NEW YORK CITY.

TEL. 4040 ORCHARD.

AZ AMERIKAI KIVÁNDORLÁS.

FARKAS PÁL A JÖVŐ KÉPÉT MUTATJA.

Az amerikai kivándorlással komolyan és adatszerüen eddig csak egy magyar szocziologus foglalkozott: Hegedüs Loránt. Munkái, melyeket e tárgyról irt, szegényes irodalmunkban határozottan uttörő jellegüek. Nagy szorgalom, nagy tudás és nagy fanatizmus egyenlő mértékben nyilatkoztak meg bennük. Ő volt az első, aki községről községre járva, a kivándorlás törvényeit meghatározni próbálta és tőle való az első, sokaknak igen tetszetős, kivándorlási elmélet is. Ez az elmélet a kötött birtokokban keresi a tömeges kitódulás okát és Hegedüs makacs fanatizmussal ragaszkodott hozzá. Néhány szlavoniai falu analogiája teljesen megtévesztette. A szlavoniai tölgyfaerdők között magyar telepeket talált, amelyeket dunántuli kálomisták alapitottak. Ezekben a telepesekben, akik odahaza nem tudtak földet kapni, látta az amerikai kivándorló tipusát is. És világosnak tetszett előtte, hogy ugyanez az indok hajtja a nagy tömegeket a tengerentulra.

Igazságtalanok volnánk, ha nem mutatnánk rá Hegedüs tévedésének igen indokolható körülményeire is. Amikor ő a kérdéssel foglalkozni kezdett, — öthat év előtt — fontos tényezőket még nem vehetett figyelembe. A visszavándorlás csekély volt. Az amerikai pénzbe ugyan minduntalan beleütközött, de igazi rendeltetését még akkor alig lehetett felismerni. A kötött birtok elmélet ellenben kézen feküdt és minden progressziv gondolkozásu ember lelkét könnyen megvesztegeti. És ezért hallottuk ujból és ujból, hogy a kivándorlás ellen csak egy radikális szer van, a kötött birtokok megváltása és parczellázása.

Hitünk szerint a kötött birtokok megváltásának és parczellázásának egyelőre éppen ellenkező eredménye volna, nem csökkentené, hanem fokozná a kivándorlást. Már egyszer rámutattam annak a gondolatmenetnek a képtelenségére, amely felteszi, hogy a földhözragadtan szegény, vagy adósságok alatt görnyedő paraszt azért menne ki, mert idehaza nem tud földet venni. Ellenkezőleg, azért megy ki, hogy a vételre vagy törlesztésre szükséges pénzt megszerezze. Tegyük már most fel, hogy egy ilyen kötött birtokot felszabaditó akczió által sok ezer hold hirtelenül a szabad forgalom tárgyává válnék. Mi volna természetesebb, mint hogy ezer és ezer parasztcsalád részt akarna venni ebben a vásárban. Mivel azonban fölösleges tőkével alig rendelkeznének, az apa vagy a legidősebb fiu ismét átsietne Amerikába, hogy ott néhány év alatt a szükséges néhány ezer koronát megtakaritsa. Lehet, hogy egy ilyen folyamatnak végeredményében igen hasznos nemzetgazdasági következményei volnának hazánkra nézve. Lehetnek olyanok is, akik ebben a hasznosságba sokféle szempontból kételkednek. Diskusszió tárgyává ezeket az eshetőségeket igy, előre, alig lehet tenni. De annyi bizonyosnak látszik, hogy a kötött birtoknak felszabaditása, legalább az első időben, éppen ellenkező hatással járna, mint amelyet ma várnak tőle.

A mai viszonyok között azonban a kötött birtokok hatása igen sulyosan érződik meg azon a ponton, amikor az Amerikából hazajött kivándorló a maga néhány ezer koronájáért földet akar venni. Ott, ahol kötött birtokkal áll szemben, ez a szándék gyakran leküzdhetetlen nehézségekkbe ütközik. Nehézkes törvények, konzervativ ügykezelés és gyakran egész megfoghatatlan szociális érzéketlenség egyesülnek, hogy a szegény ember helyzetét lehetetlenné tegyék. Sehol sem lehet ezeket az abszurdumokat jobban tanulmányozni, mint Beregmegyében, melynek egész területére ráfekszik a Schönborn-féle hitbizomány. És ez az uradalom nem ismer semmiféle tekintetet. Egy házhelyet sem hajlandó eladni, ugy hogy Vereczkén például az állami hivatalnokok nem tudnak megnősülni, mert nincsen ház, amelybe asszonyt hozhatnának és uj házat a grófi uradalom nem épittet és nem enged épittetni. Rutén parasztok százszámra tértek már vissza erre a vidékre, magukkal hozták a pénzt, amelyen házat és földet akartak venni, hónapokig jártak a paphoz, a főbiróhoz, hogy segitsen rajtuk, amig azután a pénz lassan a koresmába vándorolt és ők ismét uj hajójegy után néztek.

Hosszu tárgyalások és kormányközvetités után végül az uradalom elhatározta, hogy kétezer holdat parczellázási czélokra elád. Ennél az eladásnál minden magánczéget messze meghaladó kapzsiság érvényesült. Beregmegyében, Lueskán, egy hold földnek 1300—1400 korona a kezdőára, felmegy azonban 2000 koronáig, sőt azon is tul. Oly visszaélés ez az erősebb jogával, amelyet az államnak gyámolitania alig lett volna szabad.

Ugyanez a kép jelentkezik mindenütt, ahol kötött birtok és földkereslet találkozik egymással. És a hitbizomány ura gyakran olyan okok miatt helyezkedik rideg álláspontra, amelyekről a szegény emberek igazán nem tehetnek. Talán ma például nem lehet az uradalomtól földet kapni, mert a város és a gróf hadilábon állanak egymással. Kinek van igaza, kinek nincs, egészen mellékes. A lényeges az, hogy az a tatai paraszt, aki három évet dolgozott a bányában, minden segitség nélkül áll egy ennyire erősebb hatalommal szemben.

Hitbizományok és magánparczellázások tehát egyaránt közremüködnek abban, hogy az amerikai pénz minél kevésbé értékesithető legyen. Nem csoda, ha az Amerikából visszajöttek, akik már egészen másképpen látnak és gondolkoznak, mint azelőtt, hamarosan kétségbeesnek. Azt látják, hogy hiába dolgoztak, hogy idehaza senki sem törődik azzal, ha kifosztják őket, hogy a törvényhozás tagjai és a közigazgatási tisztviselők nem egyszer maguk is résztvesznek ebben a „gazdasági tevékenységben.“ És akkor eszükbe jutnak a hirdetmények, amelyeket még odaát Amerikában láttak és amelyek olcsó, majdnem ingyen földet igérnek annak, aki dolgozni akar, eszükbe jut a kanadai kormány ügynöki irodája, amelyet már nem egy földijük keresett fel. Amit már annyian tettek meg előttük, arra ők is képesek.

— — — — — — — — —

Az Egyesült Államok majdnem minden nagyobb városában, a legforgalmasabb helyeken müködnek a kanadai kormány ügynökségei. Kirakatjaikban nagy térképek sorakoznak egymás mellett. Ezek a térképek a kanadai nyugat területeinek legrészletesebb rajzát adják. Mindenki, első látásra, könnyen áttekintheti, hogy Manitoba, British-Columbia, vagy Alberta mily óriási mértékben alkalmasak uj gyarmatosok befogadására. Feltünő helyeken feltünő statisztikai adatok csoportosulnak. A kirakat bámulója megtudja belőlük, hogy Kanada területe negyvenszer nagyobb, mint Nagy-Britanniáé, hogy Franczia ország és Olaszország együtt tizenegyszer férnének el benne, hogy a német birodalom tizenhatszoros nagysága sem érné el egészen. És ennek a földtömegnek legnagyobb része kitünő, elsőosztályu szántóföld. A buza szokatlan magasságra nő és dus aratást ad. A brit birodalom jövendő buzakamarája a Szent Lőrincz-folyam és Winnipegtó között van. A lakosság rohamosan nő. 1881-ben Kanadában 4,324.810 ember lakott. A következő tiz évben ez a szám alig emelkedett. Az 1891-iki népszámlálás mindössze 4,333.239 lakost talál. De most egyszerre megindul a bevándorlók árja. 1901-ben e szám már 5,371.315-re emelkedik. Tiz év alatt egy milliónál többen kerestek a nagy tavaktól északra uj hazát. Munkájukat mi sem bizonyitja jobban, mint hogy például Manitobában 1893-ban mindössze egy millió acre földön volt buzakultura, 1902-ben pedig már 2,492.873 acre-en arattak.

De nemcsak ilyen általános térképek diszitik ezeket a kirakatokat. Kis négyszögek pontosan meghatározzák egy jövendő telep tervrajzát. Minden parczella számmal van megjelölve. Minden szám mellett pontos utasitás áll. Vételár és egyéb feltételek könnyen áttekinthetők. Aki állandó letelepedésre vállalkozik, 160 acre földet ugyszólván ingyen kap a kormánytól. Nagyobb vételek is hihetetlen olcsó árakon történnek. A kötött üzletek pontos megtartásáért az angol kormány vállal szavatosságot. És csak az, aki már Európán kivül járt, tudja, hogy az angol kormány adott szavának milyen nagy a tekintélye. Három évszázad ridegen becsületes politikája még a Déli-tenger félvad benszülötteit is megtanitotta arra, hogy az, amit Anglia megigér, szentirás. És a veszprémi, a torontáli, az ungi földmunkás is megtanulja, hogy abban az ügynökségben, amely fölött az angol zászló leng, nem csapják be és nem fosztják ki. Az a kanadai parczella, amelyet Ohio vagy Missouri államban vett meg, ezer és ezer kilométernyire az uj birtoktól, tényleg annyiba kerül, mint ahogy azt az ügynök mondta. Mikor megérkezik, nem várja kiábrándulás, nem élnek vissza szorultságával, nem követelnek tőle utólagos fizetést. Ellenkezőleg. Egy öntudatos gyarmatpolitika minden lehető kedvezményben részesiti. Gyermekeit az iskolában ingyen tanitják. Az adók rendkivül alacsonyak. 160 acre föld után alig fizet összesen 25 korona adót. Az önkormányzat keretei igen tágak. És az általános választójog minden nagykoru lakosnak módot ad. hogy politikával foglalkozzék.

Lassan, észrevétlenül megy mindez át a köztudatba és lassan, észrevétlenül indul meg a magyar telepesek áramlata Kanada felé. Idehaza még nem tesznek különbséget amerikai és kanadai kivándorló között, odaát senki sem ellenőrzi, hogy ki marad az Egyesült Államokban és ki megy tovább északra. De feltétlen tény, hogy az utolsó években már sok ezer magyarból lett kanadai állampolgár. Ime a hivatalos értesitések:

A „The British Columbia Development Association, Limited“, amelyet e tárgyban megkérdeztem, a következőket válaszolta:

„Kanadában már sok ezer magyar telepedett meg, leginkább a Nyugaton, a Qu'Appelle folyó völgyében. British Columbiában még kevesen vannak:“

Bővebbet tud a hivatalos „Departement of the Intere Government of Canada“, amely körülbelül a mi belügyminisztériumunknak felel meg. A bevándorlási főfelügyelő szives volt a következőket tudatni velem:

„Közölhetem önnel, hogy Kanadában sok ezer magyar telepedett már le, elsősorban a Nyugaton, a Qu'Appelle folyó völgyének szomszédságában, Whitewoodtól északra, körülbelül 250 mértföldnyire nyugatra Winnipegtől. A főhelyek Whitewood, Crooked Lakes, Eszterháza, Kaposvár és az uj liptoni telep.“

Ime a tények. A Winnipeg-tótól nyugatra, Kanada legtávolabbi pontjain egy uj Kaposvár és egy uj Eszterháza emelkedik. Magyar telepesek inkább vállalják az első gyarmatosok nehéz munkáját, mint hogy idehaza dolgozzanak. Ez már nem „meggazdagodási vágy“, ahogy a hivatalos jelentések irják. Ez már nem könnyelmü „vándorlási hajlam“. Ez már nem az ügynök csábitása. Amerikába sokan mennek át, akik nem fontolják meg jól cselekedetüket, akik örülnek, ha egypár ezer koronával visszajöhetnek és azt sem bánják, ha a konzul küldi haza őket. De a kanadai telepes más tipus. Az tudja, hogy mit akar és kétségkivül alaposan fontolja meg cselekedetét. Az ő jövendő élete nem néhány évi erős munkát és dus munkabért igér. Ő csakugyan elszakad hazájától és nincs reménye arra, hogy valaha visszatérjen. A farm, amelyet a Qu'Appelle partján szerzett, odaköti a brit világbirodalomhoz. Pedig ezeknek az embereknek az elvesztését nemcsak azokból az általános okokból kell sajnálnunk, amelyekből minden állampolgár elszakadását fájlaljuk. Akiben oly nagy a vállalkozási hajlam, az erkölcsi erő, a munka szeretete, hogy szembeszáll egy ilyen első kisérlet minden nehézségeivel, arra nagy, igen nagy szükség volna idehaza, ahol a hozzá hasonlók száma oly csekély.

— — — — — — — — —

Amit mostanáig elmondottunk, mind a tények alapján épült fel. De most elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amelynél a mult és jelen ismert mennyiségei eltünnek és a jövő teljesen bizonytalan perspektiváját kellene megrajzolni. Kérdések merülnek fel, amelyekre a választ alig tagadhatja meg az, aki nem csak diagnozist akar adni, hanem pozitiv irányban is szeretne dolgozni. A deszkriptiv szociologiának csak akkor van értéke, ha egyuttal kijelöli az ezután követendő utakat. Nem elég a bajokra rámutatni, meg kell mondani gyógyszereiket is, különben az egész munka meddő volt. És e tanulmány olvasója méltán megkövetelheti tőlem, hogy most már vonjam le saját álláspontom konzekvencziáit és adjam elő azt is, amit tenni kellene.

Ámde bármennyire csábitó is az alkalom, hogy néhány hangzatos, radikális vagy konzervativ füleknek jóleső jelszóval befejezzem e sorozatot, lelkiismeretlenségnek vélném, ha ugy tennék. Éppen az a baj nálunk, hogy általánositunk és jelszavak után indulunk. Nem egyszer tapasztaltuk, hogy hasonló komoly kérdéseknél a gyerekességig frivol eljárást tanusitottak még az ugynevezett „szakkörök“ is. Szinte megdöbbentünk, amikor a gyáriparosok többször emlitett ankétjén az „Országos Iparegyesület“ előterjesztéseit hallottuk, amelyek egy parlagi képviselőjelölt kortesbeszédének nivóját sem érték el. Ugyanebbe a hibába beleesnünk nem szabad. És ezért nyiltan kimondjuk, hogy saját vizsgálataink és adataink által még korántsem látjuk a kérdést egy komoly aktivitás számára tisztázottnak és hogy első és legsürgősebb teendő gyanánt egy ilyen, az egész országot felölelő adatgyüjtést kell megjelölnünk.

Ne méltóztassék azt hinni, hogy a konkrét propozicziót csak uj formulával próbáljuk elháritani. Az, aki hasonló kérdésekben dolgozott, tudja legjobban, mennyire nem lehet generalizálni, mennyire kell az egyes vidékek, fajok lokális körülményeit tekintetbe venni. Az, ami igen helyes Torontálban, teljesen lehetetlen és haszontalan a mármarosi erdők, vagy a Fertő mocsarai között. És hogy egy konkrét példával megvilágitsam ezt, rámutatok a következőkre:

Azt körülbelül tisztáztuk, hogy az amerikai kivándorlás egyik lényeges, talán leglényegesebb oldala, hogy mi történik a hazaküldött vagy hazahozott pénzzel. Ha arra fordítják, hogy lehetetlen földárakat fizessenek vele, improduktiv lesz, ellenkező esetben a nemzeti vagyon nevezetes részévé válhatnék. Vegyük már most a többször emlitett Torontálmegyét. Előttem fekszik a megyének egy kitünően megindokolt memoranduma, melyben a Zimonyvár és Belgráddal szemben fekvő árterület vizmentesitését kéri. Hetvenezer hold kitünő föld szabadulhatna fel, a melynek fele a kincstáré. Az ármentesités költségei, amint azt elsőrendü szakemberek közölték velem, mindössze 7—8 millió koronára rugnak. A vármegye maga a legnyomatékosabban emeli ki, hogy ez az ármentesités mily szerves összefüggésben van az amerikai kivándorlással, mily fontos volna a retenetesen emelkedő földárak mellett egy ily nagy területet méltányosabb feltételek mellett parczellázni. Valószinünek tartom, hogy a földmivelésügyi miniszter e szempontok előtt nem fog elzárkózni és az ármentesitést keresztülviszi. Ebben az esetben a földkérdés Torontálmegyére nézve, legalább hosszu időre, meg van oldva. De már a szomszéd Bács-Bodrogban egészen más eszközökre volna szükség, hogy hasonló eredmény elérhető legyen és ezeket az eszközöket nem ismerem. Azt pedig nem mondhatom, hogy mindenütt ármentesiteni kell.

És ezért ismétlem, hogy ebben a kérdésben generalizálni nem szabad. Hanem követni kell azt a módszert, amelyet minden nyugati nemzet hasonló esetekben követni szokott: előbb össze kell gyüjteni az anyagot. Előbb tudnunk kell mindazt, amit egy pozitiv politika megindításánál tekintetbe kell vennünk. „Hitbizományok eltörlése“, „papi vagyon szekularizácziója“ igen szép politikai jelszavak lehetnek, népgyüléseken és ankéteken talán igen hatásosak is, de semmivel sem viszik előbbre az ügyet. A fejlődés nem türi az ugrásokat és mindenki, aki az evolucziő alapján áll, tisztában van azzal is. hogy ezek a ködös ábrándképek nálunk még csak a messze távolban vannak. És ezért azoknak, akik tényleges bajokon lehetséges eszközökkel akarnak segiteni, előbb az adatgyüjtés talán szürke, talán szintelen, de minden esetre hasznos munkáját kell elvégezniök.

Magánosok adatgyüjtése azonban ennél a kérdésnél nem elegendő. Magának a kormánynak kell ezt az ügyet kezébe vennie és első stádium gyanánt megállapitani mindazt, amire szükségünk van, hogy tovább dolgozhassunk. Nem vagyunk az örökös angol példák hivei, de ugy véljük, az angol módszer mégis a legjobb. Vagy a kormány, vagy a parlament bizottságot vagy egyeseket küld ki, akik e vizsgálatot elvégzik. Minden hatóság, minden testület, minden állampolgár köteles válaszolni nekik. A legkülönösebb kérdéseket tehetik fel, a legkisebb részletekbe mehetnek bele. Mikor elvégezték, megteszik a jelentést, amely azután a képviselőház elé kerül. Abban együtt van az egész anyag, amely a jövő akcziók alapjául szolgálhat.

Konstatálnom kell, hogy ez az anyag nálunk teljesen hiányzik. Azokból a szemelvényekből, amelyeket összegyüjtenem sikerült, láthatjuk csak tisztán, milyen különös válaszokat kapunk, ha nem csak általános kérdéseket teszünk fel. De egy ilyen magángyüjtés nem elegendő. A kormány feladata, hogy a szükséges és mindenre kiterjedő matériát megszerezze.

Nincs több mondanivalóm. Egy nagy, a nemzet életére mélyen kiható kérdést próbáltam megtanulni. Mialatt tanultam, mindjobban láttam, hogy mennyire függ össze a mai Magyarország minden más kérdésével is. És talán nem tulzok, ha azt mondom, hogy jelentőségében legtöbbjüket meghaladja. Gondoljuk el, hogy csak az utolsó két év alatt is félmilliárd koronánál többről van szó. Mennyivel nagyobb érdekek ezek, mint egy budapesti kávéházi perspektiva árnyképei. És ezért vegyünk egyszer tudomást arról is, ami az orspektiva árnyképei. És ezért vegyünk den pártkérdéstől, minden politikai, felekezeti vagy társadalmi elfogultságtól. A kérdés ugy is nehéz és komplikált. tegyük valamivel könnyebbé azáltal, hogy közösen dolgozunk a bajok felismerésén és javitásán.

KARÁCSONYI VERS.

Anyád akkor, szegény, templomba' volt
A Máriához esdekelni érted...
Te, szived szüz lángjában megrabolt,
Otthon vártad, hogy jő a végitélet.

...Kezébe fogta szép fejed apád,
És szólt: — Ugy-e, a régi vagy még lányom?
S te ott lerogyva, térdét fogva át,
Zokogva estél tul a vallomáson...

Én elsodort, letört liliomom
Azóta téged hün kisért a bánat.
Meglestem én sok nyári alkonyon,
Hogy mint fognak körül gyötrön az árnyak.

S hogy megsejtettem nagy tragédiád
Az egyik lankadt, nyári alkonyatban,
Kinyilt szivemben egy fehér virág,
Tenéked nyilt, hát tenéked is adtam.

Most már minden napod csupa vidámság...
Bámulják, ugy-e, ezt a nagy csudát?!
...A mindent megértés és megbocsátás
Fehér virágát adtam akkor át.

RÁSKAI FERENCZ.

Hazai Dolgok.

Szabó Miklós meghalt.

BUDAPEST. Szabó Miklós v. b. t. t., a Kuria volt elnöke meghalt. Holttestét átszállitották kigyó-téri lakásából a Kuria palotájába, amelynek homlokzatát gyászlobogók és kapuit drapériák diszitették. A ravatalt, amely az előcsarnok közepén állt, pálmák, babérok és más délszaki növények boritották. Délig többek között koszorut küldtek: Láng Lajos és családja, Daruváry Alajos és neje és Csathó Ferencz. A magyar kir. Kuria birói kara Szabó Miklósnak, szeretett volt elnökének. A Nemzeti Kaszinó egykori elnökének, a közigazgatási biróság Szabó Miklósnak, a Kuria elnökének, a budapesti királyi itélőtábla Szabó Miklósnak, kiválóan tisztelt elnökének, a budapesti ügyvédi kamara Szabó Miklós emlékének, a koronaügyészség kegyelete jeléül. A Nemzeti Kaszinó Deák-termében összegyülni szokott délutáni asztaltársaság „felejthetetlen elnökének" felirattal és a budapesti ügyvédi kör. A ravatalt a közönség egész délelőtt megtekinthette és nagyon sokan zarándokoltak oda az elhunyt tisztelői közül.

Az 1908. évi hadgyakorlat.

BUDAPEST. Megirtuk, hogy az 1908. évi nagygyakorlatot Sopron-, Győr- és Vas vármegyék területén tartják meg. Most azt jelentik Sopronból, hogy a király főhadiszállása Kismartonban vagy Eszterházán lesz. A hadgyakorlat vezetősége valószinüleg Sopronban fog székelni, mig a király Esterházy Miklós herczeg vendége lesz.

Zsófika főherczegnő iskolásleány.

BUDAPEST. József főherczeg és Auguszta főherczegasszony elhatározták, hogy egyetlen leányukat, a kis Zsófika főherczegnőt, nyilvános elemi iskolába járatják. A kis herczegnőt beiratták az István-uti Sacre Coeur leánynevelő intézet harmadik osztályába. Zsófika főherczegnő a többi növendékekkel közösen tanul. Udvari hintó viszi minden reggel az intézetbe.

Leleplezett jósnők.

BUDAPEST. A rendőrség megint elfogott néhány jósnőt, kiknek az a foglalkozásuk, hogy hiszékeny emberektől pénzt csalnak ki. Ezuttal tizenhárman kerültek a rendőrség vétója alá.

A jósnők sorát Krasznay Jánosné, született Bende Franciska nyitja meg, egy főhadnagy özvegye, akivel már volt egyszer dolga a rendőrségnek. Krasznayné az Erkel-utcza 18. számu házában lakott s itt tárta fel a jövendőt azok előtt, akik kivánesiak voltak rá. A jósnő szobájában egymás mellett összeszorulva, mint a heringek, állottak a páeziensek, amikor a detektivek betoppantak a lakásba. Mindenik társadalmi rangfokozat képviselve volt a várakozók csoportjában. Krasznayné nagyon megijedt, amikor meglátta a detektiveket.

— Ne bántsanak, — könyörgött siránkozó hangon, — a leányom elmebeteg, ezért kell igy keresnem.

— Nem igaz, mama! — vágta vissza a leány.

— No igen, — rosszul mondtam, — szivbajos a leány, — igazitotta helyre a jósnő.

A kis leány megértette, hogy miről van szó, hirtelen levetette magát a földre és görcsösen vonaglani kezdett. Három kis gyerek, akik a sarkokban kuporogtak, erre sirni kezdett. Egyszerre botrány keletkezett, mert a jajveszékelésekre a ház lakói összeszaladtak, szidalmak röpködtek a levegőben s a detektivekre akartak rohanni. A botrány ugy csendesült el, hogy a rendőrség emberei Krasznaynét elvonszolták.

Özv. Csuti Ignáczné, született Kakas Erzsébet (Szalag-utcza 20.) ugyancsak régi ismerőse a rendőrségnek. Már megbüntették egyszer jövendőmondásért. Herskovics Antalné, született Tamáska Zsuzsánna, Stadler Antalné, született Weisz Róza, Gunár Ferenczné, született Stanek Vilma, Heinig Miksáné, született Bereczky Julia, Bartha Károlyné, született Morócz Julia, özvegy Seress Ádámné, született Brejkó Anna, Horváth Lajosné, született Gyulai Katalin, Toldy Ferenczné, született Kende Ilona, Ráth Károlyné, született Gelba Teréz, Tóth Béláné, született Huszti Rachel és Paskó Ignáczné, született Mutter Netti zárják be a diszes sort. A rendőrség valamennyi ellen megindította a kihágási eljárást.

Meggondolták magukat.

ARAD. A város társadalma a hatóságok és testületek közreműködésével mozgalmat inditott az élelmiszerek hallatlan drágaságának a legyürésére. Az ankét többek között hatósági mészárszéknek a felállitását is elhatározta. Az erélyes mozgalom, ugy látszik, hatott, mert a mészárosok hirtelen leszállitották a hus árát. Varjassy polgármester lépett közbe, felszólitván a mészárosokat, hogy a marhák árának a csökkenésére való tekintettel olcsóbban mérjék a hust. S a mészárosok hallgattak immár a szép szóra, többen már be is jelentették, hogy a hus kilogrammját 8—20 fillérrel olcsóbben adják. Semmi kétség, hogy a bölcs példát a többiek is követik.

Jegyzőválasztás.

ÁCSTASZÉR. Veszprémmegye. A községben a napokban ejtették meg a jegyzőválasztást. Két pályázó közül Holler Ferencz volt helyettes közfelkiáltással egyhangulag választatott meg.

Pinczetolvaj.

B.-N.-SZOMBATHELY. Veszprémmegye. Reszler Jánosné Vida Mária álkulcscsal le-lejárt Guth István pinczéjébe s onnan szőlőt és egyéb tárgyakat vitt el. Különben Reszlernének több bün is terheli lelkét, mert Kisbéren Weisz Bernát kereskedő kárára is több rendbeli lopást követett el.

Regényrészlet a vonaton.

BÉKÉSCSABA. Az állomás perronján izgatottan várta egy előkelően öltözött uriasszony a Gyula felé tartó, reggel hét órakor induló személyvonatot. A pályaudvari személyzet a Budapest felől érkező hajnali személyvonatról látta őt leszállani. Kevéssel 7 óra előtt, mikor beszállásra jeleztek Gyula felé, az asszony egy II. osztályu kocsiba szállt. Majd Biczerénél benyitott egy lefüggönyözött ablaku fülkébe, de alig hogy meglátta a bentülőket, hangos sikoltással összerogyott. A folyosó utasai meglepetten siettek oda s látták, hogy az asszony az egyik ülőpárnán görcsösen tördeli a kezeit. Szembe vele egy szőke férfi ült, ölében egy négyévesnek látszó gyermek törülgette álmos szemeit s mikor az asszonyt meglátta, sirásra fakadt. Az utasok tanácstalanul nézték e jelenetet. Az asszony nemsokára magához tért és egyre ezt mondotta sikoltozás, zokogás közben a férfi elé: „Add vissza, add vissza a gyermekemet!" A férfi leirhatatlan zavarában egy másik fülkébe menekült, melynek ajtaját magára zárta. Az asszony utána és féktelen dühvel bezuzta a fülke ablakait és még keservesebb hangon kérlelte a bennülő férfit. Az utasok már-már az asszony pártjára állottak, amikor váratlanul megjelent a férfi és elmondta az utasoknak, hogy e nő a felesége volt, akitől törvényesen elvált s a törvényszék egyetlen gyermeküket az apának itélte. Most Nagyváradon lakik a fiával együtt. Volt felesége pedig Szajolon. Egy éve élnek elváltan s ez idő alatt az asszony többször megkisérlette már, hogy visszaszerezze kis fiát. De az apa egy házasságtörő asszony gondozásában nem látja biztositottnak fia neveltetését. Közben megérkezett a vonat Gyulára. Itt az összetörött ablaküvegektől megvagdosott asszonyt leszállitották a vonatról s bevitték egy közelben lakó orvoshoz, aki bekötözte sebeit. A férj pedig tovább utazott.

Andrássy gróf adománya.

CSERNOVA. Andrássy Gyula gróf volt tudvalevőleg az első, aki a csernovai zendülés áldozatainak segitésére ezer koronát adományozott. Seilern gróf reichsrathi képviselő a Bécsben időző Hlinkának ezer koronát adott át oly feltétellel, hogy Andrássy gróf adományát a csernovaiak ne fogadják el. Hlinka ezt ugyan megigérte, de a szándék meghiusult. A segitségére szorultak ugyanis kijelentették Andaházy főszolgabirónak, hogy a miniszter adományát hálával fogadják. Az adományokat különben most osztották ki.

Egy köpenicki kapitány Debreczenben.

DEBRECZEN. A debreczeni pavillon-laktanyának érdekes látogatója volt a napokban: egy szélhámos, aki kapitánynak mutatkozott be és meg akarta zsarolni a laktanyában tartózkodó önkénteseket. Éppen egy Máthé Gyula nevü önkéntes volt az éjszaka ügyeletes, amikor elébe toppant az álszázados és kijelentette, hogy ezután ő lesz a debreczeni önkéntes iskola vezetője. Az álszázados Vályi Tibor önkéntest magához rendelte és azon a czimen, hogy régi ismerősök, 50 koronát kért tőle — kölcsön. Vályi meglepődött egy kissé, mert nem emlékezett arra, hogy a százados urat látta-e már valahol, de nem mert gyanakodni, s miután nem volt pénze, az álszázadost Máthéhoz utasitotta. Máthé összeszedte egész vagyonát — tizennyolcz koronát — és átadta a szélhámosnak, aki ekkor eltávozott. A pénzkölcsönzés az összes önkéntesek szemeláttára történt. Mikor az álszázadosnak nyoma veszett, az önkéntesekben felébredt a kétség és egyikük utána rohant, hogy leleplezze. A szélhámos, amikor ezt észrevette, átvetette magát a laktanya keritésén és elmenekült.

Gyermekrabló komédiások.

DEBRECZEN. Az ottani állami gyermekmenhelyre egy rongyos ruházatu leányka kopogtatott be felvétel végett és arra kérte a vezetőséget, hogy mentse meg őt üldözőitől. A gyermek, ki alig 12 éves, bőbeszédüséggel elmondotta, hogy Németországba való s a neve Wintersberger Mária. Jómódu szülő gyermeke volt, de pár hónappal ezelőtt városukban, melynek nevét megmondani nem tudja, komédiások jártak, kik ötéves kis testvérkéjével együtt elrabolták és azóta a komédiás truppal utaznak országról-országra. A két gyermek valóságos kinszenvedést állott ki a truppnál. A lelketlen komédiások borzalmas produkciókra tanitották és kényszeritették a gyermekeket, akiket addig ütöttek-vertek, mig csak meg nem tanulták a legmerészebb mutatványokat. A szerencsétlen apróságok mindenáron szabadulni akartak, de el volt zárva előttük minden ut a menekülésre, mert a komédiások erősen vigyáztak rájuk. A legrettenetesebb szenvedések között érkeztek a gyermekek a komédiásokkal Magyarországba. Ezek valahol Debreczen környékén ütötték fel a sátorfájukat. Itt aztán a nagyobb leányka felhasználva a kedvező alkalmat, megszökött. De már testvérét nem menthette meg. Ő maga nagy nélkülözések árán jutott Debreczenbe, ahol jószivü emberek bevezették a gyermekmenhelyre, ahol most ápolás alá vették. A csendőrség most keresi a lelketlen gyermekrablókat.

Egy nyakleves ügye a városházán.

KARCZAG. Szentesi Tóth Kálmán, Karczag város polgármestere, november hó 20-án Klein lapszerkesztőt, mert lapjában személyét sértő közleményt irt s mert lovagias uton tőle elégtételt nem kaphatott, nyakon ütötte. A nyakleveséről mi is megemlékeztünk, illő tehát, hogy folytatásáról is megemlékezzünk. A folytatása pedig ez:

„Karczag r. t. város képviselőtestülete, Madarász Imre városi képviselő inditványára, dr. Szentesi Tóth Kálmán polgármesternek a Csőreg Károly városi képviselő interpellációjára adott részletes és az ügyet teljesen felvilágositó válaszát tudomásul veszi. S amidőn egyrészről sajnálatának ad kifejezést a polgármester jogos és méltó felháborodása következtében folyó évi november

Sürgönyczim: Perényi, New York, N.Y. *Telefon:* 939 Orchard.

PERÉNYI BÉLA

AZ AMERIKAI MAGYARSÁG ZÁSZLÓ-, JELVÉNY-, SAPKA ÉS EGYENRUHAKÉSZITŐJE.

IMA- ÉS OLVASÓKÖNYVEK, MISEMONDÓ RUHÁK, SZOBROK, MINDENNEMÜ VALLÁSOS CZIKKEK ÉS Ó-HAZAI ÁRUK RAKTÁRA.

MINDEN MEGRENDELÉST IGY TESSÉK CZIMEZNI:

ADALBERT PERÉNYI

422 EAST 14TH STREET,

NEW YORK CITY.

NYOLCZ OLDALAS ÁRJEGYZÉKEMET BÁRKINEK MEGKÜLDÖM INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

MAGYAR GYÓGYSZERTÁR

A PITTSBURGI I. MAGYAR PATIKA

Tulajdonos:

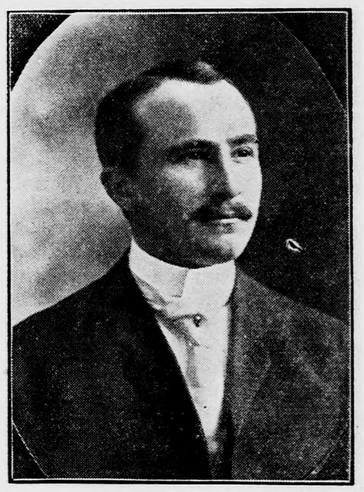

L. ERPF ARTHUR.

A legnépszerübb magyar gyógyszerész az Egyesült Államokban.

Ajánlja: Hosszu időn át kipróbált, biztos hatásu különlegességeit.

TOKAJI CHINA VASBOR, amely vérszegények, lázas és gyenge betegek számára ajánlatos. Gyomorerősitő s étvágygerjesztő szer. Egy üveg ára.. $1.00.

KÁRPÁTI MELL TEA, mely kitünő gyógyhatásu mell- és tudő-bajoknál, rekedtségnél, vérköpésnél s nyilalásnál. Ára ..... .25

KÁRPÁTI GYOMOR-CSEPPEK. Székrekedésnél, gyomorgörcsnél, hányingernél azonnal megszünteti a bántalmakat. Ára .....25 és .50

KÁRPÁTI VÉRTISZTITÓ LABDACSOK. Keserü szájiznél, büzös leheletnél, fejfájásnál egyformán ajánlható. Ára .25

REPARATOR, amely, ha köszvény, csuz vagy rheuma gyötri, a fájdalmakat azonnal csillapitja és megszünteti. Ára .....25 és .50

LILIOMTEJ SZAPPAN. Ára ..... .40

MARGIT CREAM. Különösen hölgyek figyelmébe! HA SZÉP AKAR LENNI, használja ezen krémet, mely börpuhitó, arczfehéritő s minden foltot, pattanást az arczáról eltüntet. Egy tégely ára ..... .50

DR. SIHULSZKI-féle ARCZ-KENŐCS. Különösen szeplők és májfoltok eltüntetésére alkalmas szer. Egy tégely ára ..... .50

CSODA SEBTAPASZ. Gyógyit mindenféle éges vagy vágás okozta, továbbá gyüléses sebeket, fekélyeket, daganatokat, börgyuladásokat. Ára... .25

SULPHO NAPHTA KENŐCS. Viszketegség, rüh és mindenféle börkiütés ellen. Ára ..... .75

PÁNTLIKA GILISZTA ELLENI SZER.. .75

FÉRFI és NŐI TITKOS BETEGSÉGEK ellen gyógyszerek titoktartás mellett kaphatók.

KÖTSZEREK NAGY RAKTÁRA!

SÉRVKÖTŐK JUTÁNYOS ÁRON!

Póstai megrendelésnél tanácsos az ös beküldeni, mire a kivánt gyógyszert **legkésőb** szeget póstai „Money Order" utján levélben **b 48 óra alatt kézhez kapja.**

Tisztelettel:
ERPF L. ARTHUR,
hazai okleveles gyógyszerész,
ő Fensége Frigyes kir. herczeg volt udvari gyógyszerésze.

Minden levél igy czimzendő:
Mr. ARTHUR L. ERPF
2307 FORBES STREET, PITTSBURG, Pa.

hó 20-án történt utczai jelenet felett, másrészről a leghatározottabban és a legnagyobb felháborodással elitéli a sajtószabadsággal olyannyira visszaélő „Nagykunsági Hirlap"-nak a komoly ellenőrzés és tárgyilagos birálat helyett — az egyesek, a városi tanács, és több erkölcsi testület (egyháztanács, nőegylet) elleni vakmerő és mindig sértő támadásait és gunyolódásait, melyek által a város lakosai között is viszályt és békétlenséget szit. Egyben — tekintettel arra, hogy az emlitett utczai esemény a polgármesternek sem egyéni becsületét, sem hivatali tisztességét és az általa elfoglalt állás tekintélyét nem érintheti, sem pedig a város közügyei körül eddig szerzett érdemeit nem kisebbitheti és le nem ronthatja — neki ez alkalomból is jegyzőkönyvileg bizalmat szavaz.

Miről dr. Szentesi Tóth Kálmán polgármester értesittetik:"

Ime, igy intéznek el vidéken egy nyaklevest, ha ezt a polgármester adta.

Medve mint hajtó.

KLENÓCZ. Gömörmegye. Az idei első hó alkalmával Rimócza és Klenócz közti rengetegben Imecsfalvi Imecs Béla, Mitske Gusztáv és Remetei Kőváry János vaddisznóra vadásztak. Az egyik meredek oldalt amidőn elállni akarták, az aljból különös zajt és csörtetést hallottak. A sürüségnél meghuzódva kivánesian várták, hogy mi okozhatja a nagy zajt. Kevés idő mulva három fiatal vaddisznó rohant elő a sürüségből. Imecs és Mitske löttek, két disznó tüzben maradva esett össze. Egyidejüleg, majdnem ugyanazon pillanatban tünt fel egy hatalmas medve alakja, közvetlen a disznók után. A lövésekre megbökkent, megtorpanva, már elinalni akart, amidőn Kőváry két gyors lövéssel a hatalmas medvét leteritette. Vadászati szempontból is igen érdekes eset, mivel a disznókat a medve valósággal hajtotta maga előtt, zsákmányul ejteni akarván s ő maga is zsákmány lett.

Feilitzschot kirekesztették.

KOLOZSVÁR. Az itteni szabadkőmives-páholy báró Feilitzsch Arthurt kirekesztette tagjai sorából. A vezetőség levelet intézett a volt darabont-miniszterhez, amelyben kéri, hogy a páholyt ezentul kimélje meg látogatásától.

Halál a képzelt tüdővész miatt.

MAKÓ. Szabó Antal makói vagyonos szülők 30 éves, egyetlen gyermeke, ki szülei gazdaságát vezette, pár hét előtt meghült és köhécselni kezdett. A szomszédok bebeszélték a józan életü embernek, hogy tüdővészbe esett. Hiába nyugtatták meg az orvosok, Szabó biztosan hite, hogy baja gyógyithatatlan és most öngyilkosságot követett el. Hátrahagyott levelében irja, hogy hosszu szenvedés helyett inkább a korai halált választotta.

Miskolcz város öröme.

MISKOLCZ. A város képviselőtestülete azon alkalomból, hogy a képviselőház elfogadta Miskolcz rendezett tanácsu városnak törvényhatósági joggal való felruházásáról szóló törvényjavaslatát, pénteken diszközgyülést tartott. Dr. Szentpályi István polgármester ezt örömmel tudatta megnyitó beszédében s egyhangulag megválasztották gróf Andrássy Gyula belügyminisztert diszpolgárnak, Széll Kálmánnak, gróf Hadik János belügyi államtitkárnak, Némethy Károly miniszteri tanácsosnak, Horváth Lajos főrendiházi tagnak, Kubik Béla főispánnak, Bizony Ákos képviselőnek, dr. Szentpály István polgármesternek, dr. Nagy Ferencz városi főjegyzőnek, Miskolcz önálló törvényhatósági várossá való emelése körül szerzett érdemeik elismeréséül jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. A városban a házak, az önállósitás örömére, fel vannak lobogózva. A diszoklevelet a napokban nagy küldöttség fogja a polgármester vezetése alatt a belügyminiszternek átadni.

Az Amerikába szökött kereskedő.

NAGYVÁRAD. Haas Manó Amerikába szökött nagyváradi nagykereskedő életjelt adott magáról. Könyvvezetőjéhez kábeltáviratot küldött New Yorkból, mely azt látszik igazolni, hogy még nem tudja üzelmei leleplezését. Táviratban kéri, hogy azonnal. küldjenek neki 4000 koronát öcsese, Halász Henrik czimére, New Yorkba, de hollétét ne árulják el, januárban ugyis hazajönnek. A rendőrség a táviratot lefoglalta s közölte a budapesti hitelezők védegyletével.

Ajándék a királynak.

NYIREGYHÁZA. Pál József nyiregyházai asztalos egy asztalt készitett, mely szemtanuk állitása szerint valóságos remeke a magyar iparnak. Ezt a müremeket most felküldi Bécsbe a királynak, hódolata jeléül. Az asztal diófából készült és a fedelét négy magyar korona buzaviraggal övezve disziti. Közepén F. J. monogramm. Négy lábán mesteri módon megfaragva a király, Erzsébet királyasszony, Solt, Salamon, Béla, Géza, Kálmán, Taksony, Árpád, István, Mátyás, László és Szabolcs fejedelmek és királyok képei diszelegnek. Az asztal fedelén ezek állanak: „Emlék kegyelmes királyunknak, I. Ferencz Józsefnek, 1848—1867." „1907. emlékére a koronázás 40 éves évfordulójára, I. Ferencz Józsefnek." A gyönyörü butordarab, melyet a napokban szállitanak fel Bécsbe, egész nap közszemlére volt kitéve a nyiregyházai városháza közgyülési termében.

Családi dráma.

PÁLFA. Tolnamegye. A községben Sebestyén Gábor jómódu birtokos pénteken este feleségét agyonlötte, azután öngyilkosságot követett el. A családi dráma okát nem tudják.

Tanitóválasztás.

RÉDE. Veszprémmegye. Az itteni evang. gyülekezet, a lemondás utján megüresedett főtanitói állásra Biró János volt etei másodtanitót választotta meg.

Amerikából visszatért férj boszuja.

SÁREGRES. Biró Lajos 30 éves földmives a mult év februárjában kivándorolt Amerikába, honnan rövid idő alatt 1000 koronát küldött haza itthon hagyott családjának. Mig a férj véres verejtékkel kereste ottkünn a mindennapit, azalatt felesége itthon szerelmi viszonyt kezdett Boczor István földmives legénynyel. A nyár folyamán többen vándoroltak ki Sáregresről Amerikába és ezek egyike, találkozva Biró Lajossal, elmondotta, hogy felesége nem igen tartja be a hitvesi fogadalmat. Biró Lajosnak ez a hir feldulta egész valóját, többé nem talált nyugtot és mult hó 24-én váratlanul otthontermett Sáregresen. Az Amerikából hazaérkezett férjnek nem kellett kutatni felesége viselt dolgai után, mert hisz az asszony anyai örömöknek nézett elébe. Biró megérkezése napján nem szólt semmit a hütlen asszonynak. Másnap azonban rátámadt, a földre teperte és leharapta az orrát. Majd egy kötelet vett elő, azt az asszony hajához erősitve, a szerencsétlen teremtést felkötötte a mestergerendára. Ekkor egy töltött revolvert vett elő és azt a felakasztott asszony mellének szögezve kényszeritette, hogy vallja be bünét. A mikor az asszony a kintól és félelemtől meggyötörve bevallotta hütlenségét, Biró Lajos vadállatias dühében leszakgatta feleségéről a ruhát és fogaival valósággal összemarczangolta mezitelen husát, majd beretvát fogott és azzal vagdalta az asszony testét. Biró ekkor levette a szegről az elalélt asszonyt és belefektette az ágyba, maga pedig elment a csendőrségre és feljelentette szörnyü tettét. Biróné, aki 24 éves, a halállal vivódik. A gyilkost a csendőrök letartóztatták.

Bánatos szerelmes.

SOPRON. Tóth Ernő, Kormos István soproni czipészmester segéde a lakásán szerelmi bánatában konyhakéssel hétszer mellbeszurta magát. A szurások egyike tüdejét is érte. Sulyos sérüléseivel a közkórházba szállitották. Egy cselédleányba volt szerelmes.

Bicskázó inas.

SOPRON. Jákli Antal hentesinas minap este az iparostanulók iskolájából jövet heves szóváltásba keveredett Pandur Gézával, Tóth János szabómester inasával. Alighogy leértek az utczára, összevesztek. Jákli kést rántott és társának jobb czombjába szurta. A kést eldobta a templom-utczában és elszaladt, de a rendőrök elfogták.

A kulturpalota.

SOPRON. Molnár Viktor dr. közoktatásügyi államtitkár, ki a soproni ev. Lyceum 350 éves jubileumi ünnepélyén a kormány képviseletében résztvett, Toepler dr. polgármester kiséretében megtekintette a Deák-téren levő Lenck-féle villát, melyet Sopronmegye és város régészeti egylete kulturpalota létesitése czéljából 161.000 koronáért megvásárolt, Az államtitkár a villa külső szépségéről elragadtatással nyilatkozott.

Uj polgármester.

SZEPES-OLASZI. A tisztujitó közgyülésen Varholt Gusztáv lőcsei szolgabirót közfelkiáltással polgármesterré választották.

Hulla az erdőben.

VARSÁNY. Veszprémmegye. Pető Sándor varsányi lakost, ismert fatolvajt, az erdőben halva lelték. Miután testén több helyen külsérülés nyomai mutatkoztak, megindult a vizsgálat, a mely kideritette, hogy az uradalmi erdőőrök, kiknek igen sok kellemetlenséget okozott, bántalmazták, s midőn a

RANKINI I. MAGYAR MÜKEDVELŐ ÉS ÖNKÉPZŐKÖR.

— Alakult 1907. január hó 8-án. —

Gyüléseit tartja minden hó első vasárnapján a Schwartz-féle Hallban.

Elnök: Horváth János; alelnök: Vizváry József; jegyző: Somovitz Sámuel; pénztárnok: Bukurow Dusán; pénzügyi titkár: Csapota Pál; vigalmi bizottság: Csetey Juliska k. a., Bodács Sámuel, Nagy Bertalan, Fias Istók, Fenyős András; könyvtárnok: Kardos István.

HUNFALVY HUGÓ
Hites ügyvéd és jogtanácsos,
— közjegyzői hivatal. —
Iroda a főpostával szemben.
231 BROADWAY New York City.

THE RONAY CO.,
1310 FIFTH AVENUE,
PITTSBURG, PA.
ajánlja honfitársai szives támogatásába pompásan berendezett üzletét, amelyben importált áruk a legjobb minőségben, kitünő olvasmányok, remek kiállitásu és minden vallásfelekezetüek számára irt imádságos könyvek, irodaszerek, irószerek, közök, jófajta hazai dohány és szivarok, arany és ezüst ékszerek, valódi tajték és selmeczi pipák, szárak, szegedi paprika, liptói turó, tiszaujlaki bajuszpedrő, stb., a legjutányosabb árban kaphatók.

KRAJNYÁK JÁNOS
Cleveland, O., 2755 East 79th street alatti legmodernebbül berendezett szalonját ajánlja honfitársai pártfogásába. Kitünő whiskey, törköly, nemkülömben mindig friss hordó és üveg sör, tüzes magyar borok, finom zamatu szivarok, billiárd, stb. állanak a közönség rendelkezésére.

SZÉPITŐKURÁK
HÁZI HASZNÁLATRA.
BŐRSZÉPITŐ KURA a normális, ép, tiszta arczbőr szépségének ápolására és megőrzésére; száraz, sömörös, durva, hámló, feszülő, viszkető, hervadó bőrre; ránczok és libabőr ellen.
BŐRGYÓGYITÓ KURA fényes, zsiros, pórusos, atkás (mittesseres), pattanásos (vimmerlis), eres-, vörös arcz, vörös orr, vörös kéz, fagyási foltok és izzadás ellen.
BŐRTISZTITÓ KURA elsárgult, lebarnult, napsütött arczok fehéritésére; szeplő és májfolt ellen. 1435
HÁMLASZTÓ KURA lencsefoltok, tág pórusok, pattanás-nyomok, rózsapattanás (rosacea), börkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen. 1435
Minden egyes készlet ÁRA 3 DOLLÁR.
Készíti és elárusitja személyesen, vagy posta utján
PARTOS PATIKÁJÁBAN
160—2-ik Avenue 10-ik utcza sarkán
NEW YORK.

Hunga-Win-Gro
A LEGKEDVESEBB KARÁCSONYI AJÁNDÉK AZ Ó-HAZÁBÓL.
Az általunk direkt importált legkitünőbb magyar borok, pezsgöborok, szilvórium, cognac és likörök különféle fajaiból összeállitott 12 eredeti üveget tartalmazó HUNGAWINGRO borosládák választék szerint $7.50, $10.50, 12.50, $15, $18 és $20 árakban megrendelhetők nálunk. — Részletes prospektust szivesen küldünk.
AMERICAN AGENCY FOR THE ASSOCIATED WINE-GROWERS AND EXPORTERS OF HUNGARY.
LEOPOLD MOLNÁR, Pres.
41 Park Row, NEW YORK, City.

NEMZETI KÁVÉHÁZ
282 East, Houston str., New York.
Tulajdonos: LEVKOVITS S.
— *Magyar konyha.* —
A BORTERMELŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK BORAI ÉS PÁLINKÁI.
Jutányos árak. Pontos kiszolgálás.

KÉPVISELŐINK.

A „Bevándorló"-t a következő urak képviselik a következő helyeken olykép, hogy előfizetési dijakat felvehetnek és nevünkben nyugtázhatnak:

BENCZE JÁNOS ur.....Passaic, N. J.
BÖGÖZY GYULA ur.....Perth Amboy, N. J.
MAKRAY JENŐ ur.....South River, N. J.
JUHÁSZ ISTVÁN ur.....Poughkeepsie, N. Y.
TORHÁN JÁNOS ur.....Yonkers, N. Y.
GÉTSY JÁNOS ur.....Torrington, Conn.
HIZSNYAY JÁNOS ur.....Danbury, Conn.
STENTZEL RICHÁRD ur....Philadelphia, Pa.
POTMESIL ISTVÁN ur..South Bethlehem, Pa.
SAMU GYÖRGY ur.....South Sharon, Pa.

MOLNÁR KÁROLY
Cleveland, O. 2747 E. 79. st. alatti legmodernebbül berendezett szalonját ajánlja honfitársai pártfogásába. Pompásnál pompásabb italok, tüzes magyar borok, kitünő szivarok, billiárd, kuglizó, stb. állanak a közönség rendelkezésére.

The Friedman Print
215 BOWERY — — NEW YORK.
Elvállalja alapszabályok s mindennemü nyomtatványok elkészitését.
— Kitünően felszerelt magyar nyomda. —
Elv: Csinos kiállitás olcsó árak mellett.

THE CITY BANK CO.
BIZTOS, ERÖS, MEGBIZHATÓ.
Takarékbetétek után 4 százalékot — fizet. —
10 AVENUE és PEARL ST. sarkán.
SOUTH LORAIN, Ohio.

THE RISING SUN BREWING CO.
CSEHORSZÁGI módon készülő SÖR
A legválogatottabb arany árpából, malátából és mézharmatos cseh komlóból főzik.
FELTÉTLENÜL JOBB BÁRMILY IMPORTÁLT SÖRNÉL.
ELIZABETH, N. J.

I. BOSS
111 SECOND STREET, PASSAIC, N. J.
Mindenféle szivarok és dohányok — importálója. —
KÜLÖNÖSEN JÓ A KOSSUTH ÉS GRÓF BATTHYÁNYI DOHÁNY.
Megrendelések nagyban és kicsinyben vidékre is.

YOURKVILLE BOULEVARD
elökelő magyar kávéház a felsővárosban
1393 MÁSODIK AVENUE
Tulajdonos:
BIRNBAUM L.
a 72. és 73. utczák között.
MIDENNAP CZIGÁNYZENE
— Kitünő magyar ételek és jó italok. —
Pontos kiszolgálás.
POMPÁS BILLIÁRDASZTALOK.

THE 'STATE BANK'
AZ ÁLLAM BANKJA
378 Grand Sreet, New York City.
Elnök Richard O. L., alelnök Kohn Arnold, másodalelnök Burckett L. Walter, pénztáros Voorhis A. I., alpénztáros Kneisel János.
Töke, felesleg, nyeremény, több, mint $1,000.000
Betétek több, mint 16,000.000
Pénzküldeményeket elfogadnak a világ minden részébe.
HAJÓJEGYEK minden vonalra kaphatók.

AMERIKAI MAGYAR SZÖVETSÉG.
Alakult 1906. február 27. Cleveland, O.
A Szövetség czélja: az Amerikában élő magyarok testületi összetartása, anyagi és erkölcsi érdekeinek védelme.
Osztályok alakulhatnak Amerika minden magyarlakta helyén.
Aki a Szövetség tagjává akar lenni, irjon alapszabályokért a titkári hivatalhoz 305 CENTURY BUILDING, Cleveland, O.

United States Health and Accident Insurance Co.
I. B. PITCHER, President.
BIZTOSITÓ TÁRSASÁG BETEGSÉG, BALESET ÉS HALÁLESET — — ELLEN. — —
KELETI FŐIRODA: 76 William street, NEW YORK.
SEGITSÉG BETEGSÉG, BALESET ÉS HALÁLESET ELLEN!
Aki családját és önmagát szereti, siessen beiratkozni.
Beiratási dij 5 DOLLÁR, havi járulék 1 DOLLÁR.

AKI természetes módon megbetegszik, féléven át minden napra egy dollárt kap.
AKI baleset folytán megbetegszik, egész éven át havonta 20 dollárt kap.
AKIT utazás közben baleset ér, hetenkint tiz dollárt kap.
AKIT baleset folytán utólér a halál, örököseinek a társaság kétszáz dollárt ad.

:::: UNITED STATES HEALTH :::: AND ACCIDENT INSURANCE CO. 76 William street, New York.
Uraim! Miután a társaságba belépni óhajtok, sziveskedjenek hozzám magyar ügynököt küldeni.
Név .....
Házszám ..... utcza
Város ..... állam .....
Vágja ezt ki és küldje be a fenti czimre.

MAGYAR KÖRLEVELET, MELY MINDEN TOVÁBBIT MEGMOND, KIVÁNATRA INGYEN MEGKÜLDÜNK MINDENKINEK BÁRHOVA.
Minden levél igy czimzendő:
UNITED STATES HEALTH & ACCIDENT INSURANCE CO.
76 William street, NEW YORK CITY.

ALAPITTATOTT 1889. EGYESÜLT ERŐVEL.
JACOB KLEIN
MAGYAR BANKHÁZ, HAJÓ- ÉS VASUTI ÜGYNÖKSÉG, KÖZJEGYZŐI IRODÁJA
1340 Penn Avenue, PITTSBURG, PA., és 207—6th Avenue, HOMESTEAD, PA.
KÜLDÜNK PÉNZT az ó-hazába olcsó áron és 30 nap alatt kézbesitjük a pénz átvételét igazoló postai feladó vevényt.
VESZÜNK ÉS ELADUNK külföldi pénzeket. Pénzeiket elhelyezzük bármely hazai bankba, vagy a magyar királyi postatakarékpénztárba és beszerezzük az eredeti betétkönyvecskét.
ELADUNK HAJÓJEGYEKET a leggyorsabb hajókra a hajótársulatok eredeti árán és utasaink a leggyorsabb vonattal a Pennsylvania Union depójáról továbbittatnak New Yorkba.
ELFOGADUNK BETÉTEKET A „HUNGARIAN AMERICAN SAVINGS & TRUST CO. JAVÁRA IS.
MAGYAR AMERIKAI TAKARÉK ÉS HITELTÁRSULAT, DUQUESNE, PA.
Két százalék csekkszámlára. Négyszázalék betétszámlára.
ALAPTŐKE ÉS FÖLÖSLEG $175,000.00.

NÉMETH DEZSŐ
OKLEVELES
AMERIKAI MAGYAR ÜGYVÉD.
Peres és perenkivüli ügyek. *Közjegyzői okmányok.*
TÜZBIZTOSITÁS. — REAL ESTATE.
136 CHAPIN ST. (a Jefferson street sarkán)
SOUTH BEND, IND.

73 éves öreg ember összeesett, magára hagyták. A sérülések jelentéktelenek, s igy halálát a boncvizsgálat szerint a sérüléssel kapcsolatos ideghüdés idézte elő. A kerülők ellen a törvényes vizsgálat megindult.

A szádvári várkut kincsei.

SZÖGLI. Abaujtornamegye. Szögli és Derenk községek között fekvő rombadőlt szádvári vár az országos levéltárban található okiratok szerint az 1584-iki ostrom alkalmával jutott ilyen állapotba. A vár védője Bebek Györgyné, született Patócsy Zsófia volt, akinek holttestét nemrég találták meg Erdély egyik régi templomában, Kenderesen. Bebekné egy esztendei hősies védelem után viz és élelem hiányában kénytelen volt feladni a várat az ostromló császári seregek fővezérének, Salm Miklósnak szabad elvonulás feltétele alatt; megelőzőleg azonban katonái összes fegyverzetét s az ágyukat és hadipénztárt embereivel a vár kutjába hányatta s az összelövöldözött vár törmelékeivel betemettette. E nagybecsü régiségeket már néhai gróf Andrássy Manó ki akarta ásatni, dr. Szendrey János történész javaslatára, de szándékában 1891-ben bekövetkezett halála meggátolta. Nagy kár, hogy a Történelmi Társulat nincs abban a helyzetben, hogy a kutatásokat megkezdhetné. A vár megközelithetetlenség tekintetében hasonlit a murányi sziklavárhoz s felső területe oly nagy, hogy egy ezred katonaság kényelmesen megfér benne s magasabb pontokról pompás kilátás nyilik a borsodi Bükk-hegységre. A regényes fekvésü vár udvarán gróf Andrássy Manó igen gyakran rendezett majálisokat. Jelenleg pedig a környékbeli sürü erdőségben medvevadászatokat szokott rendezni gróf Andrássy Géza minden ősszel. Maga a rombadőlt vár azonban most nagyon elhagyatott.

Szabadsághős plébános halála.

TEMESVÁR. Bobik Gusztáv merczifalvi róm. kath. plébános, krassói főesperes, volt 1848—49-iki honvédfőhadnagy, Knezics tábornok segédtisztje, 83 éves korában meghalt. A megboldogult ugyis mint lelkész, ugyis mint hazafi, egyaránt megérdemelte azt a köztiszteletet, melyben mindenkoron részesült. A szabadságharcz kitörésekor nyomban beállott honvédnek és mint honvédfőhadnagy harczolt Knezics tábornok oldalán, mint annak segédtisztje.

KICSALT MILLIÓS ÖRÖKSÉG.

Vizsgálat egy milliomos ellen.

A budapesti lapokban olvassuk a következőket:

A bukaresti rendőrség ez évi szeptember 3-án a magyar belügyminisztériumhoz kérdést intézett, hogy nem tudna-e felvilágositást adni egy Feierstein Izidor nevü emberről, aki tiz évvel ezelőtt Budapesten lakott s 1897-ben családjával együtt Bukarestbe költözött.

A belügyminisztérium a megkeresést áttette a főkapitánysághoz, ahol sokáig kutattak Feierstein Izidor multja után, de semmiféle adatot sem találtak, amely reá vonatkozott volna, sőt tiz esztendőre visszamenőleg olyan nevü egyén nem is volt a rendőrségen bejelentve. A bünügyi nyilvántartásban is kutattak, de szintén hiába. A belügyminisztérium közölte az eredményt a bukaresti rendőrséggel, amely azonban nem nyugodott.

Pár héttel ezelőtt ugyanis ujabb átirat érkezett Bukarestből, amelyben Feierstein személyéről közelebbi adatok is voltak. Megirták ugyanis, hogy Feierstein Izidor Budapesten Füvesi néven szerepelt s üzleti összeköttetései a főváros szomszédságában voltak.

Ezeket az adatokat a külügyminisztérium utján tudta meg a belügyminisztérium, amely valami titokzatos bünesetet vélt Feierstein személyével kapcsolatban állani, tehát erélyesen kutatott a kérdezett után.

A kutatások ekkor már eredményesek voltak. Megtudták, hogy Feierstein tiz évvel ezelőtt Gödöllőn lakott. Ottan a gazdák veteményeit és marháit vásárolta össze egy nagykereskedő számára s ilyen módon kereste kenyerét. Mikor azonban jövedelme megcsappant, teljesen szegényen Bukarestbe költözött.

A Feierstein személye és különösen vagyoni viszonyai után való kutatás oka egy rendkivül érdekes esettel van összefüggésben.

Feierstein ugyanis, midőn tiz évvel ezelőtt Bukarestbe került, teljesen vagyontalan, sőt szegény ember volt. A román fővárosban egy kis cselédközvetitő irodát alapitott, de az nem sokat jövedelmezett, ugy hogy valósággal nyomorgott. Az utóbbi években azonban egymásután több ingatlant, házat, földbirtokot vásárolt Bukarestben s nagy összegeket helyezett el különböző bankokban.

Ez a hirtelen meggazdagodás talán nem is tünt volna fel, ha a külügyminisztérium, egy ügy kideritése miatt, nem hivta volna fel Feiersteinre a bukaresti rendőrség figyelmét.

Ez az ügy egy milliós örökséggel van összefüggésben. Kilencz évvel ezelőtt ugyanis Feierstein üzletében egy Német István Ferencz tiszalöki születésü, 23 éves fiatal ember volt alkalmazva. Ez a fiatal ember közeli rokonságban volt egy Bridgeportban élő Német Ágost nevü dusgazdag marhatenyésztővel, aki nyolcz évvel ezelőtt meghalt s mintegy három millió koronát érő vagyont hagyott hátra.

Német István Ferencz, miután egy évig Feiersteinnél volt alkalmazva, hirtelen eltünt Bukarestből. A kérdezősködőknek Feiersetein azt mondotta, hogy a fiatal ember Amerikába utazott, ottan megőrült s valahol egy elmegyógyintézetben helyezték el. Ebbe belenyugodtak Német ismerősei, akik aztán tovább nem is érdeklődtek a fiatal ember sorsa iránt.

Német Gyula fiumei vasuti főfelügyelő, aki testvéröcscse a Bridgeportban elhunyt milliomosnak, megtudta, hogy bátyja meghalt és az örökséget rokonaira hagyta.

Lépéseket tett tehát a bridgeporti hatóságoknál az örökség tárgyában, de azt a meglepő felvilágositást kapta, hogy az egész örökséget már felvette Német István Ferencz, aki kellőleg igazolta, hogy ő az elhunyt törvényes örököse.

Azt is megtudta a vasuti főfelügyelő, hogy Német István egy bukaresti emberrel volt Amerikában, ahol mintegy hat hónapig tartózkodtak.

A megkárositott Német Gyula és a többi örökös ekkor kutatni kezdett a rejtélyes ember után s megtudta, hogy rokonuk, Német István, volt főnökével: Feierstein Izidorral utazott Amerikába, ahol az örökséget felvették.

A fiatal embert azonban nem találták sehol. Kutatott utána több állam rendőrsége, de eredménytelenül.

Feierstein hirtelen meggazdagodása felkeltette a bukaresti rendőrség figyelmét s miután a budapesti rendőrségtől és a belügyminisztériumtól azt az értesitést kapták, hogy Feierstein Gödöllőről teljesen szegényen távozott, kérdőre vonták, hogy hol e milyen módon szerezte feltünően nagy vagyonát.

Mikor Feierstein látta, hogy nem hiszik el azt a mesét, hogy a vagyonát Budapesten szerezte, vallomást tett.

Elmondotta, hogy az egykor nála alkalmazásban volt Német István Ferencz egy milliós örökséghez jutott s mert az nem tudta volna a vagyont kezelni, törvényesen ő reá ruházta át s viszont ezért ő örökbe fogadta a fiatal embert s kötelezte magát, hogy egész életén át urimódon gondoskodik róla és gyermekének fogadja.

Ezt a vallomását Feierstein hivatalos iratokkal, szerződéssel, átruházási okmánnyal és örökbefogadási nyilatkozattal igazolta.

Az okmányok mind Amerikában készültek, az ottani hatóságok aláirásával és pecsétjével voltak ellátva.

Ilyenformán természetesen nem lehetett volna Feierstein ellen semmiféle törvényes lépést tenni. Az örökös Német István Ferencz nagykoru volt s örökölt vagyonával szabadon rendelkezhetett.

Mikor aztán megkérdezték, hogy hol van Német István Ferencz, Feierstein azt mondotta, hogy a fiatal ember meghalt Amerikában. Ezt is igazolta egy halotti bizonyitványnyal.

A fiatal ember rokonai, különösen Német Gyula főfelügyelő azonban nem hagyta annyiban a dolgot s kutatott az állitólag meghalt Német István Ferencz után.

Megbizott egy bukaresti és egy budapesti ügyvédet, akik mindkét város rendőrsége segitségével nyomozták a fiatal embert. Néhány nappal ezelőtt feltünést keltő fordulat állott be az ügyben.

A kutatások eredményre vezettek. A Feierstein Izidor által halottnak mondott Német István Ferenczet megtalálták a főváros közelében, Erzsébetfalván, Feierstein Izidor öcscsénél.

Német teljesen beszámithatatlan, hülye, akivel Feierstein azt tehetett, amit éppen akart. Mikor Német István Ferenczet megtalálták, Német Gyulának bukaresti ügyvédje, dr. Schwartz Miksa, aki magyar származásu ember, Erzsébetfalvára ment és hatósági megkeresés alapján Német István Ferenczet Bukarestbe vitte.

Miután a bukaresti rendőrség minden kétséget kizárólag megállapitotta, hogy Német István Ferenczet, mint teljesen gyengeelméjü embert, Feierstein a hatalmába keritette, Feierstein ellen a vizsgálatot megindították.

A vizsgálat során aztán kiderült, hogy Feierstein Németh Istvánt elvitte egy bridgeporti züllött ügyvédhez, annak közreműködésével az okmányokat megszerezte s az örökséget felvette.

Hogy pedig a fiatal ember ne lehessen utjában, elküldte őt Erzsébetfalvára. A halotti bizonyitványról megállapitották, hogy hamis, hogy azt is a bridgeporti ügyvéd állitotta ki, ráhamisitva a hatóság pecsétjét és aláirását. A bukaresti rendőrség most, hogy kiderült Feierstein szélhámossága, a bünös utón meggazdagodott embert okirathamisitás és csalás miatt átadta a bíróságnak.

ORTÓ JÁNOS ur
Pennsylvania állambeli Winburneben és környékén képviseli a „Bevándorló“-t. Előfizetések felvételére és nyugtázására fel van hatalmazva.

A LEGNAGYOBB JÓTÉTEMÉNY

az, ha egy kétségbeesett, önmagával is meghasonlott, sokat csalódott, már majdnem minden garasából kivetkőztetett betegen LELKIISMERETES GYÓGYKEZELÉSSEL és jó orvosságokkal segitünk.

A COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

öreg és minden tekintetben tapasztalt és próbált hires orvosaival oly FÉNYES GYÓGYITÁSI SIKEREKET ért már el, hogy dicséretre nem szorul, mert dicsérik azok, akiknek egészségét és boldogságát adták itt vissza.

Azon hosszu évsorokon keresztül, melyeken át ezen Intézet ÁLDÁSOS MÜKÖDÉSEIT VÉGZI, halomszámra érkeznek be naponta A VILÁG MINDEN RÉSZÉBŐL az elismerő, hálalevelek, amelyek nem költöttek, de eredetiek s bárki által, bármikor megtekinthetők. Azonban beszéljenek e levelek maguk. Olvassák e gyönyörü sorokat, mikép méltatják azok ez intézet orvosainak NEMES, EMBERBARÁTI TETTEIT. A nagyon sok közül a következőket adjuk itt:

Fájdalmas és rendetlen havibajokból kigyógyitva.

Ramberg Zsófia,
1303 S. Adams st., Spokane, Wash.

Tekintetes Orvos Ur!
Nem találok szavakat, amelyekkel önnek hálámat és köszönetemet fejezzem ki segélyéért. Derék-, hát- és lábfájásom teljesen megszünt és ma már oly jól érzem magam, hogy napi munkámat háboritanul végezhetem és alig tudok hova lenni a boldogságtól. Az Isten áldja meg tekintetes Orvos urat minden lépésén, hogy még sok szegény szenvedőn segélhessen.
Fullerton, Pa., Box 1. R. F. D.
Maradok őszinte tisztelő je
Gyimóthy Sándorné.

Vesebaj és idegköszvényből kigyógyitva.

Konicsek János,
R. F. D. 10., Plutier, Ia.

Igen tisztelt Orvos Ur!
Most már teljesen meg vagyok róla győződve, hogy amit önökről egyesek a lapokban irnak, csakugyan mindigaz. önök a dicséretet és magasztalást teljesen megérdemlik és én is csatlakozom azokhoz, akik a legnagyobb hálával telt köszönetüket fejezik ki hathatós segélyükért. Teljesen tönkrement idegrendszerem az önök gyógykezelése mellett egészen helyre állott s ma már egészséges vagyok. Fogadják hálás köszönetemet és ajánlom önöket nagyon jó szivvel minden honfitársamnak.
New York, 2609 Broadway Hessel
Teljes tisztelettel
Szabó Zsófia.

Kedves jó Orvos Ur!
Gyomorbajom annyira kinozott, hogy már majdnem bele bolondultam. Sok orvoshoz jártam, sokat költöttem, de hasztalanul, mig a Mindenható önökhöz nem vezetett s ön, jó Orvos ur, anélkül hogy látott volna, csupán leirásomból néhány küldemény jó orvossággal teljesen kigyógyitott engem. Fogadja ugy az én, valamint kedves nőm hálás köszönetét hathatós és lelkiismeretes segélyéért s legyenek rólla meggyőződve, hogy mi minden tőlünk telhetőt meg fogunk tenni, hogy tudományukat barátaink és ismerőseink s honfitársaink közt még jobban hirdessük.
Cleveland, O., 2230 — 30th street, S. W.
Hálás tisztelettel vagyunk
Szász Károly és neje.

Mélyen tisztelt Orvos Ur!
Egész testem, minden tagom fájt és önhöz fordultam segélyért, miután az „Egészségi utmutató“ könyvet elolvastam. Leirtam szépen betegségemet és ön azonnal volt szives nekem jó orvosságokat küldeni s oly lelkiismeretesen és becsületesen kezelt engem, hogy rövid idő alatt teljesen kigyógyultam önnek ezen tette visszaadta egy egész családnak boldogságát, mert megmentette részére kenyérkeresőjét. Örömkönyeinkkel telt hálás köszönetünk legyen az önök legszebb jutalma.
South Bethlehem, Pa., 128 4th street.
Kiválló tisztelettel vagyok
Vargez Antal.

Tisztelt Orvos Ur!
Hálás köszönetet mondok a tekintetes Orvos urnak, hogy engem női szervi bántalmaimból jó orvosságával teljesen kigyógyitott. Bárkinek tiszta szivemből ajánlom önt, hogy ha bármiféle baja van, irja azt le és forduljon önökhöz és senki máshoz s biztos segélyt kap.
Whiting, Ind.
Megkülönböztetett tisztelettel vagyok
Lang Józsefné szül. Garai Erzsébet.

Ez, azt hiszszük, elég bizonyiték arra, hogy ez intézet kitünő voltát teljesen beigazolja és az azidánti bizalmat felkeltse.

NE SZENVEDJEN TEHÁT SENKISE, de forduljon azonnal a legnagyobb bizalommal ide segélyért. Ha NEM! BAJ, GYOMOR BAJ, NŐI BAJ, MÁJ, VESE, SZIV vagy egyéb bajban, FEJFÁJÁS, KÖSZVÉNY, IDEG, VÉR, CSUZ vagy bármily egyéb bajban szenvednek, ne várjanak, mig e bajok elmérgesednek, de forduljanak azonnal ezen intézet szakavatott orvosaihoz segélyért teljes bizalommal. Irjanak anyanyelvükön, böven és részletesen, s panaszuk a leglelkiismeretesebben meg lesz vizsgálva és betegségük a legjobb kezelés alá vétetik.

Aki közel lakik, menjen személyesen, a távolabb lakók pedig irjanak bizalommal e czimre:

The Collins N. Y. Medical Institute,
140 West 34th Street, New York City.

A személyesen jelentkezők részére a hivatalos fogadó órák a következők:
Naponta reggel 10-től 5-ig, vasár- és ünnepnapokon reggel 10-től 1-ig.

ÓVADÉK
New Jersey államnál $20.000
a hajótársulatoknál $5.000
KUN TAMÁS
PÉNZKÜLDŐ ÉS HAJÓJEGY ÜZLETE
a saját házában.
Levélczim:
LOCK BOX 97 — WHARTON, N. J.

B. TRILECZ ÉS TÁRSA
Canonsburg és vidékére egyedüli kinevezett és törvényes ügynöke az összes hajótársulatoknak, ugymint: BREMEN, HAMBURG, ANTWERPEN, ROTTERDAM, HAVRE, LIVERPOOL, FIUME. *Pénzt küld a világ minden részébe* GYORSAN *és* BIZTOSAN. *Okiratok hitelesitését konzul által elintézi. Honfitársaimat kérem, hogy forduljanak hozzám bizalommal s kérjenek boritékot és árjegyzéket.*
CZIMEM:
B. TRILECZ & CO.,
CANONSBURG, PA

THE A. STRASSBURGER CO.
927 Fifth Ave.,
PITTSBURG. PA.
Ajánlja dusan berendezett üzletét, amelyben hazai importált
TAJTÉK- ÉS DOHÁNYÁRUK
a legnagyobb választékban és legjobb minőségben,
IMAKÖNYVEK
minden vallásfeleketüek számára, diszes és izléses kiállitásban,
SZÉP OLVASMÁNYOK
stb. a legjutányosabb árban kaphatók.

ELSŐ MAGYAR SZALON
ALLEGHENY, PA-BAN,
a WASHINGTON és BEAVER Avenue sarkán.
Pompás MAGYAR ÉTELEK és ITALOK. Tokaji, törköly, stb. Finom sörök és szivarok. Szép, tiszta, egészséges szobák. Tulajdonosa egy derék magyar ember,
Lovas Lajos
amerikai obsitos katona,
aki végigharczolta a spanyol-amerikai háborut és minden magyar közügyben tevékeny részt vett.
Kéri honfitársai támogatását.

Egri Csillagok.

REGÉNY ÖT RÉSZBEN.

Irta: *Gárdonyi Géza.*

(Harminczötödik folytatás.)

— Éppen forditva van, — felelte Gergely, aki inkább magas volt, mint kicsi. — Az apró ember sohse ül oly bizton a lován, mint a hosszu. Az aprót a ló viszi a harczban, a hosszu meg a lovat.

Az ajtónálló jelentette, hogy az örök megérkeztek.

— Ereszd öket be, — felelte Dobó komoran.

Hét sárgacsizmás, sarkantyus legény állott meg a terem közepén. Kettőnek vizes volt a haja, hát ezek csakugyan mosakodtak.

Az egyik vizeshaju előrelépett és igy szólt:

— Jelentem alásan, itt az ellenség. Abony alatt.

— Tudom, — felelte Dobó. — Az első török is itt van. Elhozta Bakocsai.

Ez szemrehányó hangon volt mondva. A vitéz a város kékvörös szinét viselte. Egyet szuszszant és a fejét megrántva felelte:

— Kapitány uram, én hozhattam volna hármat is.

— Hát miért nem hoztál?

— Hát csak azért, mert én szétvágtam a fejét mind a háromnak.

A teremben nagy derültség áradt el. A hét katona közül négy be is volt kötve. Dobó maga is elmosolyodott.

— Hát Komlósi fiam, — mondotta, — nem a törökfej itt a hiba, hanem a ti fejetek. Nektek nem az volt a kötelességtek, hogy verekedjetek, hanem az, hogy hirt hozzatok. A Bornemissza hadnagy ur katonája hozta meg a hirt. Ti azonban előbbre valónak gondoltátok, hogy mosakodjatok, meg fésülködjetek, inget váltsatok, meg bajuszt pödörjetek. Micsoda katona vagy te, Komlósi Antal!

Komlósi busan nézett maga elé. Érezte, hogy Dobónak igaz a szava. Azonban felemelte a fejét és igy felelt:

— Hát majd meglátja kapitány uram, hogy micsoda katona vagyok.

Az örök jelentéséből kétségtelenné vált, hogy a török huzódik felfelé. Dobó uj örséget rendelt, s megparancsolta, hogy ne csapjanak harczot a török őrséggel, csak jelentsék óránkint a közeledést. Azután kiküldte öket, és az asztalhoz ült.

Már akkor ott voltak a teremben az összes hadnagyok, a vártisztek s az öt német tüzmester. Ott volt továbbá a pap is, meg az öreg Cecey.

— Barátaim, — kezdte Dobó az ünnepi csendben, — hallottátok, hogy bekövetkezett, amit évek óta várunk.

A hangja olyan volt, mint a nagyharangé. Egy perczre elhallgatott. Talán egy gondolatát hallgatta el. Aztán mintha rövidre akarná fogni a mondani valóját, igy folytatta:

— Mekcsey kapitánytársam az imént adta át teljes jegyzékét a vár erejének. Körülbelül ismeritek ugyan, de én mégis szükségesnek látom, hogy felolvassuk és halljátok. Kérlek, Gergely öcsém.

Átadta az irást Gergelynek, aki könnyebben és gyorsabban birta az effélét, mint Sukán bácsi. Gergely készséggel olvasott.

— Az egri vár ereje 1552. szeptember 9-én.

— Vagyis ma, — szólott Dobó.

— A várnak van ma belső lovasa kétszáz, belső gyalogosa ugyanannyi, behivott egri és környékbeli puskás 875; — Nagyságos Perényi Ferencz ur küldött 25 embert; Serédy György ur küldött vagy kétszázat.

— Abból nincs több, csak valami ötven, — szólt Mekcsey. És egy sunyorgó szemü, arczban erősen csontos hadnagyra pillantott.

— Nem tehetek róla, — felelte az. — Én itt vagyok.

És a kardjára csapott.

Dobó békitő hangon szólt a hadnagyra.

— Hegedüs barátom, ki beszél itt ról? Hunyadinak is voltak hitvány katonái.

Gergely tovább olvasott.

— Megint Kassáról jött kétszáztiz fölkelő. Nohát itt van, — szólt Hegedüsre pillantva. — Kassán is vannak vitézek.

És folytatta:

— A néma barátok négy drabantot küldtek. Az egri káptalan kilenczet.

— Kilenczet? — mordult fel Bolyky Tamás, a borsodi puskások hadnagya. — Hiszen azoknak száznál is több a katonájuk!

— Fizetésre se adták, — felelte röviden Dobó.

Fügedi, a káptalan hadnagya felállt, Dobó azonban leintette:

— Kérlek, öcsém, majd máskor. Az ördög se bántja a káptalant. Folytasd, Gergely öcsém csak röviden és hamar.

Gergely hát szaporán, barátosan olvasott tovább. De jó hosszu volt a litánia. Sáros, Gömör, Szepes, Ung, a szabad városok mind küldtek egy-egy kis csapat drabantot. A jászai prépost negyven embert küldött egymaga. Meg is éljenezték.

Végül Gergely ismét felemelte a hangját és igy szólt:

— Vagyunk tehát összesen száz ember hiján kétezren.

Dobó végigpillantott az asztalnál ülőkön, és a tekintete Hegedüsön állott meg. A kassai hadnagyra nézve folytatta:

— Ehhez még hozzászámithatjuk azokat az embereket, akiket várbeli szolgálatra hivtam be: a tizenhárom borbélyt, nyolcz mészárost, három lakatost, négy kovácsot, öt ácsot, kilencz molnárt és a harmincznégy parasztembert, akik majd az ágyuknál segitenek. Ostrom idején ez mind fegyvert ragadhat. Azután számitsuk még Nagy Lukácsot, akit Szent János fejevétele napján Szolnok alá elküldtem huszonnégy lovassal. Ezeknek már régen itthon kellene lenniök, — szólt Mekcseyre emelve a tekintetét.

És folytatta:

— Hát volnánk igy is meglehetősen, de én a király ő felségétől várom a legfőbb segitséget.

Az öreg Cecey a levegőbe csapott és hümmögött.

— Nono, Cecey bátyám, — szólt Dobó. — Nem ugy van már, mint volt régen. A király nagyon jól tudja, hogy ha Eger elesik, hát beteheti a szent koronát a régiségtárba.

— És akkor nincs többé Magyarország, — toldotta hozzá Mekcsey, aki Dobó melltett állott.

— Lesz német, — duhogta az öreg.

— A király hada két nagy seregben jön, — folytatta Dobó, — ötven-ötvenezer, talán százezer jól táplált és jól fizetett katona. Egyiket vezeti Móricz szász herczeg, a másikat Miksa herczeg. A király kétségtelenül utánuk küld, hogy hozzánk siessenek. S ma talán már annak a két tábornak a jelszava: Eger!

— Hiszi a miskolczi pék, — morgott Cecey.

— Hát hiszem én is, — mordult viszsza Dobó. — És ezennel megkérem kegyelmedet, hogy a szavamba ne vagdaljon. Az én követem, Vass Miklós még ma ujra elindul Bécsbe, és ha nem találja utban a király hadát, értesitést viszen a török megérkezéséről.

Gergelyhez fordult.

— A gyülés után rögtön megirod a kérelmet ő felségének, s mellékeled a török levelét. Ugy megirod, hogy még a kösziklák is ide jőjjenek Eger alá.

— Megirom, — felelte Gergely.

— Semmi okunk sincs, hogy nehéz szivvel várjuk a törököt. A falak erősek. Puskapor, meg élelem van annyi, hogy akár esztendeig is kibirjuk. A király, ha csak az erdélyi hadát ideküldi is, minden török Mohamedhez megyen Eger alól. Dehát olvasd fel most a második számu jegyzéket, — szólt Gergelynek.

Gergely olvasta:

— Nagy bombaágyu egy; másik nagy bombaágyu, Béka nevü és Baba nevü kettő; a királytól három ágyu; Perényi Gábortól négy ágyu; Serédi Benedektől egy ágyu.

— A puskaport nem mértük meg, mert nem is lehet, — szólt közbe Dobó. — Tavalyról is maradt, a királytól is kaptunk. A sekrestye alja szinig van kész puskaporral. Ezenkivül van salétromunk és malmunk a puskapor-csinálásra. Folytasd.

Gergely olvasta:

— Öreg réztaraczk, faltörő öt; vastaraczk ugyanilyen öt; ő felségétől réz faltörő négy; golyóöntő a faltörőkhöz és szakállasokhoz huszonöt; dupla prágai szakállaságyu kettő; seregbontó szakállas ágyu öt.

— No, urak, — szólt Dobó, — azt hiszem, felelhetünk a töröknek. De ez még semmi. Olvasd tovább.

— Prágai és csetneki réz és vas szakállas háromszáz; kézi puska kilenczvenhárom; német kézi puska százkilenczvennégy.

— Ez nem ér semmit, — szólt Cecey Dobóhoz fordulva. — A jó ijj többet ér minden puskánál.

Ezen egy kis vita támadt. Az öregek Cecey szavát helyeselték. A fiatalok a puska pártján voltak.

Végre is Dobó azzal vágta ketté a vitát, hogy a puska is jó, az ijj is jó, de legjobb az ágyu.

Kristóf apród ekkor egy remek mivü aranyos sisakot és egy kis ezüst feszületet tett az asztalra. A karján még egy palást-féle köpönyeg is volt. Dobó háta mögé állva tartotta.

Gergely még egy jó sort olvasott. Benne volt a jegyzékben minden fegyver: kópja, gerely, paizs, csáklya, csákány, buzogány, kanócz, dárda és minden hadiszerzsám, amit nem a segitség hozott magával.

Akkor aztán Dobó felállott.

Az előtte levő aranyos sisakot a fejére vette, a vörösbársony kapitányi mentét a vállára. És balkezét a kardján nyugtatva szólott:

— Kedves barátaim, és védő társaim! A falakat láttátok, most már a falakon belül levő erőt is ismeritek. Ebben a várban van most a maradék ország sorsa.

A teremben csend volt. Mindenki érezte, hogy Dobó igazat mond.

— Ha Eger elesik, utána nem állhat meg se Miskolcz, se Kassa. Az apró várakat lerázza a török, mint a diót. Nincs többé ellenállás. És akkor Magyarországot beirhatja a történelem a halottak könyvébe.

Komor szemmel nézett körül és folytatta:

— Az egri vár erős, de itt van a szolnoki példa, hogy a falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében. Ott pénzen fogadott idegen zsoldosok voltak. Nem a várat mentek védeni, hanem hogy zsoldot kapjanak. Itt az öt pattantyus kivételével minden ember magyar. Itt mindenki a hazát védi. Ha vér kell, vérrel, ha élet kell, élettel. De ne mondhassa azt ránk a jövendő nemzedék, hogy azok a magyarok, akik 1552-ben itt éltek, nem érdemelték meg a magyar nevet.

Az ablakon besütött a nap és végigjátszott a falon függő fegyvereken, s a falak mellett rudakon álló pánczélokon. Tündöklött tőle a kapitány aranyos sisakja is. Gergely mellette ál-

SOUTH BETHLEHEMEN

„A Bevándorló“ egyes számának ára 3 cent.

A UNITED FURNITURE STORES CO.

522—524 East 3-ik utczai üzletében kapható.

Rimaszécsi SZEGEDY GYULA urat felhatalmaztuk a *„Bevándorló“* képviseletére. Mint ilyen, előfizetési és hirdetési dijakat felvehet.

CSATLAKOZZUNK AZ AMERIKAI MAGYAR SZÖVETSÉGHEZ. Minden amerikai magyarnak erkölcsi kötelessége, hogy az *Amerikai Magyar Szövetséghez csatlakozzék.* Felvilágositással szolgál a titkári hivatal. 515 *Superior Building, Cleveland,* Ohio. Minden pénz a pénztárnokhoz küldendő, akinek czime: *George M. Kovächy* care of Woodland Ave., Savings & Trust Co., *Cleveland,* Ohio.

New York, Hazleton, Wilkesbarre

NÉMETH JÁNOS

v. cs. és kir. konzuli ügyvivő

Hajójegyekre, pénzküldésre és közjegyzői ügyekre a legmegbizhatóbb és legpontosabb banküzlet

Levélczim: NÉMETH JÁNOS
457 Washington St., NewYork, N.Y.

HUSZEZER DOLLÁR BIZTOSITÉK.

A MAGYARSÁGNAK ÁLLAMILAG ENGEDÉLYEZETT PÉNZKÜLDŐJE. — MAGYAR KÖZJEGYZŐ.

WÁRADY LAJOS

449 S. BROAD ST., --- TRENTON, N. J.

PONTOSAN, OLCSÓN és GYORSAN küld pénzeket az ó-hazába.

HAJÓJEGYEKET, mint MINDEN hajóvonalnak jogositott képviselője, minden vonalra elad.

ELAD és vesz házakat és telkeket.

HAZAI peres és katonai ügyek elintézését elfogadja és gyorsan lebonyolitja.

Elve: PONTOSSÁG, LELKIISMERETESSÉG ÉS JUTÁNYOSSÁG.

Ügyeljen mindenki erre a czimre:

WÁRADY LAJOS, 449 S. Broad street, TRENTON, N. J.

lott. Egy pillantást vetett az ablakra, aztán a szeméhez emelte a tenyerét, hogy a vezérre nézhessen.

— Azért hivattam össze kegyelmeteket, — folytatta Dobó, — hogy mindenki számot vethessen az állapotával. Aki többre becsüli a maga egészségét, mint a nemzet jövendőjét, nyitva van a kapu. Nekem férfiak kellenek. Inkább kevés oroszlán, mint sok nyul. Akinek reszket az ina a közelgető zivatartól, hagyja el a termet, mielőtt tovább szólnék, mert meg kell esküdnünk a vár védelmére olyan esküvel, hogy ha azt megszegi valaki, meg ne állhasson holta után az örök Isten orczája előtt.

Félrenézett és várt, hogy mozdul-e valaki?

A teremben csend volt.

Nem mozdult senki.

A feszület mellett két viaszgyertya állott. Az apród meggyujtotta.

Dobó tovább beszélt:

— Meg kell esküdnünk egymásnak az örök Isten szent nevével ezekre a pontokra.

Egy iv papirost ragadott fel az asztalról és olvasta:

— Először: akármiféle levél jön ezentul a töröktől, el nem fogadjuk, hanem a község előtt olvasatlanul megégetjük.

— Igy legyen! — hangzott a teremben. — Elfogadjuk!

— Másodszor: mihelyt a török megszállja a várost, senki neki ki ne üvöltsön; bármit kiáltozzanak is be, arra semminemü felelet ne hangozzék, — se jó, se rossz.

— Elfogadjuk!

— Harmadszor: a várban a megszállás után semmiféle beszélgető csoportosulás se kint, se bent ne legyen. Se ketten, se hárman ne suttogjanak.

— Elfogadjuk!

— Elfogadjuk!

— Negyedszer: a közemberek és altisztek a hadnagyok tudta nélkül, a hadnagyok a két kapitány intézkedése nélkül a csapatokon nem rendelkeznek.

— Elfogadjuk!

Egy érdes hang szólalt meg Fügedy mellett:

— Valamit ide szeretnék betoldani.

A szóló Hegedüs volt, a Serédy hadnagya. Az arcza ki volt vörösödve.

— Halljuk, — szóltak az asztalnál.

— Azt ajánlom, hogy a két kapitány viszont a hadnagyokkal mindig egyértelemben intézkedjék, valahányszor ugy fordul a sor, hogy akár a védelem dolgában, akár más fontos intézkedésekben, a hadnagyok közül csak egy is tanácskozást kiván.

— Az ostrom szünetében elfogadom, — szólott Dobó.

— Elfogadjuk! — zugták rá mindannyian.

Dobó folytatta:

— Utolsó pont: aki a vár megadásáról beszél, kérdez, felel, vagy bármiképp is a vár megadását akarja, halál fia legyen!

— Haljon meg! — kiáltották lelkesen. — Nem adjuk meg a várat! Nem vagyunk zsoldosok! Nem vagyunk szolnokiak! — hangzott mindenfelől.

Akkor Dobó levette az aranyos sisakot. Hosszu, szürke haját végigsimította. Intett a papnak.

Bálint pap felállt. Szintén levette a süvegét, és felemelte az asztalon álló kis ezüst feszületet.

— Esküdjetek velem, — mondotta Dobó.

A teremben mindenki a feszület felé nyujtotta a kezét.

— Esküszöm az egy élő Istenre...

— Esküszöm az egy élő Istenre, — hangzott az ünnepélyes mormolás.

— Hogy véremet és életemet a hazáért és királyért, az egri vár védelmére szentelem. Sem erő, sem fortély meg nem félemlit. Sem pénz, sem igéret meg nem tántorit. A vár feladásáról sem szót nem ejtek, sem szót nem hallgatok. Magamat élve sem a váron belül, sem a váron kivül meg nem adom. A vár védelmében elejétől végéig alávetem akaratomat a nálamnál feljebbvaló parancsának. Isten engem ugy segéljen!

— Ugy segéljen! — zugták egyhanggal.

— És most magam esküszöm, — szólt Dobó, két ujját a feszületre emelve. — Esküszöm, hogy a vár és az ország védelmére forditom minden erőmet, minden gondolatomat, minden csepp véremet. Esküszöm, hogy ott leszek minden veszedelemben veletek! Esküszöm, hogy a várat pogány kezére jutni nem engedem! Sem a várat, sem magamat élve meg nem adom! Föld ugy fogadja be a testemet, ég a lelkemet! Az örök Isten taszitson el, ha eskümet meg nem tartanám!

Nem kételkedett itt azon senki. Lángolt mindenkinek az arcza, mert tüz volt mindenkinek a szivében. A Dobó esküjére minden kard kivillant. Egy szivvel, lélekkel kiáltották:

— Esküszünk! Esküszünk!

Dobó ismét feltette sisakját, és leült:

— Hát testvéreim, — mondotta egy árkus papirost a kezébe véve, — most még azt beszéljük meg, hogy a falak őrségét hogyan helyezzük el? A falak védelmére nem egyforma beosztás kell, mert a város felől, meg az uj bástya felől sik a föld és völgyes. A keleti meg az északi bástyák felől vannak a dombok meg a hegyek. Kétségtelen, hogy oda állitják az ágyukat, és ott törik majd a falat, hogy beronthassanak.

— Nem törik azt át sohase, — mondotta Cecey.

— Nono, — felelte Dobó.

Aztán ismét folytatta:

— Ácsot meg kőmivest azért rendeltem jó számmal a várba, hogy amit a török ront, éjjel berakják. Hát itt lesz a legnagyobb munka, és ha az őrséget most el is osztjuk, az majd az ostrom szerint változik.

— Csak intézze kegyelmed, kapitány ur, mi elfogadjuk, — kiáltották többfelől.

— Hát én azt gondolom: négy seregre oszszuk a védelmet. Egyik sereg lesz a fökapunál; másik a szeglettoronyig való részen; harmadik a külső várban; negyedik a tömlöczbástya körül éjszakon. E négy csoportnak megfelelően, négy részre oszlik bent az álló sereg is. Ezeket Mekcsey kapitánytársam fogja igazgatni. Ostrom idején az ő gondja lesz a katonák váltakozása, valamint a belső vár védelme is.

— Hát a város felőli oldal? — kérdezte Hegedüs.

— Oda csak egyes őröket állitunk. A kapunál elég, ha husz ember lesz. Az ugy is szük gyalogkapu, s onnan nem is próbálhat a török támadást.

És egy iv papirost vett fel.

— A legények számát hozzávetőleg igy osztottam el. Az ó-kapunál, vagyis fökapunál az uj bástyáig legyen állandóan száz drabant. A tömlöczbástyán százegyven, a tiszttel százegyvenegy. A Sándor-bástya mentén százhusz a kapu nélkül. Onnan vissza a kapuig százöt.

— Ez négyszázhatvanhat, — mondotta Gergely.

— A templom két tornyán tiz-tiz drabant. Ez a belső vár védelme.

— Négyszáznyolczvanhat, — számitotta hangosan Gergely.

Dobó folytatta:

— Most következik a külső vár. A Csabi bástyán legyen kilenczven ember a Bebek bástyáig. Onnan a szegletoronyig százharmincz. Az ó-kaputól a szegletig ötvennyolcz. Ott még egy keskeny kőfal van, amely összeköti a belső várat a külsővel. Ott inkább szemmel kell őrködni, mint fegyverrel. Hát oda elég harmincznyolcz drabant.

Mekcseyre pillantva folytatta:

— Oda lehet állitani a gyengéket, s ostromok alatt a könnyü sebesülteket is.

— Egy hiján nyolczszáz, — mondotta Gergely.

— Már most hogyan oszszuk szét a tiszteket? Hogy magamon kezdjem, én ott akarok lenni mindenütt.

Lelkes éljenzés.

— Mekcsey társam dolgát már tudjuk. A négy főhadnagy ur közül egy az ó-kapunál lesz. Oda erő kell, és rettenthetetlen lélek, mert hogy a török a kapun be akar jönni, azt hiszem, az kétségtelen. Ott a halállal farkasszemet kell nézni.

Pető Gáspár felállt és a mellére csapott:

— Kérem azt a helyet!

A nagy éljenzésben csak a Dobó beleegyező fejmozdulatát lehetett látni. Az öreg Cecey átnyujtotta Petőnek a balkezét.

— Ezenkivül, — mondotta, — a külső vár a legveszedelmesebb pont. A török ott az árok betemetésén fog mesterkedni. Oda is a főtisztek bátorsága, hazaszeretete és halálmegvetése kell.

Három főhadnagy volt még Petőn kivül; mind a három felállott:

— Itt vagyok, — mondotta Bornemissza.

— Itt vagyok, — mondotta Fügedy.

— Itt vagyok, — mondotta Zoltay.

— Hát hogy össze ne vesszetek, — szólott Dobó, — ott lesztek mind a hárman.

A tüzmesterek már előbb megkapták a maguk ágyuját, különben se tudtak egy szót se magyarul. Dobó azonban még egy főágyumestert akart. Ki legyen az?

Senki se volt értője ennek a szerszámnak, csak Dobó. Hát Dobó magára vállalta.

Hogy erre ujabb éljen-riadalom támadt a teremben, s hogy a tüzmesterekre is néztek, azok nyugtalanul kérdezték:

— Was ist das? Was sagt er?

Bornemissza erre hozzájuk fordult és igy magyarázta meg az öt németnek:

— Meine herrn. Kapitány Dobó virdzein der haupt bum-bum! Ferstanden?

Dobó ezután összetrombitáltatta az egész katonaságot. A vár terén azoknak is elmondta az öt pontot, amire odabent megesküdtek, s felszólitotta őket, hogy amelyikük félelmet érez, tegye le inkább a kardot, hogysem meggyöngitse a többit is, mert — ugymond, — a félelem olyan ragadós nyavalya, mint a pestis, sőt még ragadósabb, mert egy pillanat alatt átszáll a másikra. Hát itt a bekövetkezendő nehéz napok alatt, erőslelkü emberek kellenek.

Azután kibontotta a vár kékvörös zászlóját és összefogta a nemzeti szinüvel.

— Esküdjetek!

Erre a szóra a városbeli székesegyház harangja megkondult.

Csak egyet kondult, többet nem.

Mindenki a város felé pillantott. Ez a kondulás olyan volt, mint egy jajkiáltás. Csak egy. S utána figyelő csendesség áll az egész tájon.

IX.

Ezen az estén Dobó vendégül látta mindazokat, akik vele délelőtt a teremben megesküdtek.

Az asztal egyik végén Dobó ült, másik végén Mekcsey. Dobó mellett jobbfelől Bálint pap ült, balfelől Cecey. A pap mellett Pető. Petőt különben is meg kellett becsülni ezzel a helylyel. A bátyja, Pető János udvari méltóság volt: a király főpoharasa. Ennek a révén kapták a puskaport meg az öt tüzmestert Bécsből. Csak aztán következett vagy kor, vagy rang szerint részint Mekcseytől, részint Dobótól számitva a sort: Zoltay, Bornemissza, Fügedy. Aztán Koron Farkas, az abaujmegyei gyalogosok hadnagya; Kendy Bálint és Hegedüs István, a Serédy György hadnagyai, akik ötven drabantot hoztak; Fekete Lőrincz, aki Regéczből jött tizenötödmagával; Lőkös Mihály, akit száz gyaloggal küldtek a szabad városok; Nagy Pál, Bátori György harmincz drabantjának hadnagya, bikaerejü, merész ember; Jászay Márton, a jászói prépost negyven drabantjának hadnagya; Szency Márton, szepesi hadnagy, — ez negyven gyalogost hozott; Bor Mihály, kitünő puskás, Sárosmegye küldte hetvenhat gyaloggal; Ugocsából ott volt Szalaesky György és Nagy Imre. Ez utóbbit Homonnay Gáborné küldte tizennyolcz gyaloggal. Eperjesről Blaskó Antal jött el.

Zeisler Zsigmond

Államilag engedélyezett pénzküldő

20.000 dollár biztositék

Állami postahiratal. Közjegyző.

LEGOLCSÓBB HAJÓJEGYEK.

711 S. Broad St., TRENTON, N.J.

KÖZVETLEN CSOMAGSZÁLLITÁS AZ Ó-HAZÁBA.

HONFITÁRSAIM ÉS AZ Ó-HAZÁBAN MARADT HOZZÁTARTOZÓIK ÉRDEKÉBEN KÖZVETLEN EXPRESSZ CSOMAGSZÁLLITÁSI OSZTÁLYT SZERVEZTEM, AMELY A LEGKISEBB SULYU CSOMAGOT IS A LEGGYORSABBAN, A LEGOLCSÓBB DIJTÉTELEK MELLETT SZÁLLITJA AMERIKA BÁRMELY VÁROSÁBÓL AZ Ó-HAZA BÁRMELY HELYSÉGÉBE.

A KÖZELGŐ *KARÁCSONYI ÉS UJÉVI ÜNNEPEK ALKALMÁBÓL* AJÁNLOM EZEN OSZTÁLYOMAT HONFITÁRSAIM SZIVES FIGYELMÉBE!

DIJTÉTELEK VÉGETT SZIVESKEDJENEK KÖZVETLEN HOZZÁM FORDULNI.

ÁLLANDÓ ÜGYFELEIM PÉNZKÜLDEMÉNYEIT BÁRMILYEN MAGASSÁGBAN

KÉT NAP ALATT KÉZBESITEM

AZ Ó-HAZÁBAN CSEKÉLY 68 CENT LEFIZETÉSE ELLENÉBEN.

IRJANAK PROSPEKTUSÉRT ÉS MEGRENDELŐ LEVÉLÉRT. *DIJMENTESEN KÜLDÖM!*

LÁNG JÓZSEF

a „NEMZETKÖZI UTAZÁSI IRODA ÉS PÉNZVÁLTÓ TÁRSASÁG" igazgatója.

1496 SECOND AVENUE, Cor., 78th STREET, NEW YORK, N. Y.

ÖLVASÓINKHOZ.

Dr. Pólya László ur belépett lapunk munkatársai sorába. Mint ilyen, előfizetési és hirdetési dijakat felvehet és nyugtázhat. Ajánljuk öt honfitársaink figyelmébe és pártfogásába.

BENCZE JÁNOS ur

PASSAICON, N. J. képviseli a Bevándorlót. Előfizetési dijak felvételére és nyugtázására fel van jogositva. Melegen ajánljuk öt passaici honfitársaink pártfogásába.

MAGYAR FONOGRÁF ÜZLET

280 BOWERY, NEW YORK City.

Nagy és dus raktára a legjobb és legujabb éneklő gépeknek.

A LEGKIVÁLÓBB ÉS LEGVÁLTOZATOSABB MAGYAR DALOKKAL.

— Egy gép ára 3 dollár 50 centtől felfelé. — Magyar dalok darabja 35 cent. — MEGBIZHATÓ MAGYAR ÜZLET. — Magyar levelekre magyarul válaszolnak.

ENTERPRISE LIGHT CO.,

280 BOWERY, — NEW YORK CITY.

THE ORIENTAL BANK

182—184 BROADWAY, fiók a Bowery és Grand st. sarkán, NEW YORK

TŐKE és FELESLEG $1,850.000

R. W. Jones, Jr. elnök, Nelson G. Ayres, első alelnök, Ludvig Nissen, Erskine Hewitt, Carles J. Day alelnökök, R. B. Estabrook, helyettes pénztáros, Geo. W. Adams, pénztáros, Leopold Friedrich, a külföldi osztály vezetője.

SZIVÉLYESEN MEGHIVJUK ÜZLETI ÖSSZEKÖTTETÉSRE
KÜLFÖLDI PÉNZEKET VESZÜNK ÉS ELADUNK
UTAZÓK SZÁMÁRA HITELLEVELEKET FOLYÓSITUNK
IMPORTÁLÓ KERESKEDŐKNEK ÜZLETI HITELT BIZTOSITUNK
— VESZÜNK ÉS ELADUNK —
MAGYAR ÉS OSZTRÁK ÉRTÉKPAPIROKAT

UJDONSÁG! MOST VEGYENEK! **UJDONSÁG!** MOST VEGYENEK! **UJDONSÁG!** MOST VEGYENEK!

200 KÜLÖNBÖZŐ SZÉP AJÁNDÉK 7 DOLLÁRÉRT. - ELŐRE CSAK 2 DOLLÁRT FIZET.

EURÓPÁBA KÜLDVE EGY DOLLÁRRAL TÖBB. — IRJA MEG A CZIMÉT.

FIGYELEM!

Küldjön levelében a rendelésnél KÉT DOLLÁRT ajánlott levélben, vagy money orderen. Azután minden czimre küldve megkap. A másik ÖT dollárt csak akkor fizeti, ha megkapta és meg van elégedve. Aki nincs megelégedve, visszakapja pénzét.

SOHA AZ ÉLETBEN NEM VÁSÁROLHATNAK ILY OLCSÓN!

Egy szép, jótállás melletti kitünő óra, egy szép revolver, egy bélyegző 175 betüvel, egy szép gyürü drágakővel, egy gyémánt nyakkendőtü, egy arany (plated) óraláncz egy lógóval, egy pár nagyon csinos kézelőgomb drágakővel, egy zsebkés, egy olló, egy eltörhetlen fésü börtáskával, egy ruhakefe, egy hajkefe, egy női nyakék gyémántokkal és gyöngyökkel, egy medalion gyémánttal arany lánczon, egy gyufatartó, egy harmonika, egy zsebtükör tartóval, egy szagos szappan, egy nagy skatulya bajuszpedrő, két üveg otkolon, *egy kitünő acélborotva*, mely egyedül 3 dollárt ér, egy pamacs, egy borotvaszappan, egy zsebkönyv, *egy tajtékpipa*, gomblyuk-virágok, egy patent lunchbox ennivalót vinni munkába, három szép értéktárgy.

EZT MIND ÉS MÉG SZÁMOS HASZNOS, NAGYON SZÉP DOLGOT. 200 DARAB LESZ AZ EGÉSZ.

LEVELEKET ÉS PÉNZT CZIMEZZE PONTOSAN:

FIGYELEM!

Karácsonyi ajándékkal akarja meglepni barátait, rokonait? Ne forduljon máshoz! Irjon nekünk! Mi olcsó pénzen küldünk 200 darab remek kivitelü ajándéktárgyat, melylyel szeretteit karácsonykor megajándékozhatja. Küldjön KÉT DOLLÁR előleget!

SOHA AZ ÉLETBEN NEM VÁSÁROLHATNAK ILY OLCSÓN!

The American Novelty Co., 95 Liberty St., New York City.

Ezek mind hadnagyok voltak. Ezek után ült Paksy Jób, a legszálasabb tiszt a király seregéből, s Bolyky Tamás, a borsodi ötven puskás hadnagya. Ezek később jöttek, hát oda ültették őket a vártisztek közé, akik voltak: Sukán János, az öreg számtartó; Imre deák kulcsár, a borospincze felügyelője; Mihály deák czipóosztó; Gyöngyössy Mátyás deák, a püspök deákja, (a vár a püspöké volt;) Boldizsár deák irnok s még egynehányan. Mert Dobó nemcsak a tiszteket hivta meg, hanem hogy az egész vár képviselve legyen a vacsorán, egy tizedest, egy közembert, egy egri nemest és egy egri parasztot is felhivatott.

Az ételhordás a Dobó négy-öt szolgájának a dolga volt, de hogy a munkájukat megkönnyitsék, a főtisztek is beállitották a szolgáikat.

Dobó mögött Tarjáni Kristóf állott, az apród. Dobónak ő szolgált. Ő nyujtotta eléje az ételt, ő töltötte mindig tele a poharát, valahányszor kiürült.

Péntek lévén, a vacsorát tormás csukával kezdték, kirántott süllővel, harcsával és kecsegével folytatták, s turós csuszával és fahéjas főtt aszalt gyümölcsesel végezték. De volt az asztalon szőllő is, alma, körte és dinnye is bőven.

Miért rendezte a takarékos Dobó ezt a vacsorát? A mai ünnepi gyülés befejezéseül? Vagy hogy az egymásnak ismeretlen tisztek összeismerkedjenek és összemelegedjenek? Vagy tán a bor világitásánál a lelkek erejét vizsgálta? A levegő kezdetben ünnepi volt, szinte templomi. A hófehér abroszok, a Dobó czimerével vésett ezüst evőeszközök, az asztal fölött lánczon függő faragott hordó, az őszi virágokból készült bokréták, — mindez inkább lakodalmi pompa volt, mint egyszerü vacsora.

Még akkor se melegedett meg a kezekinek, mikor a csuka után a szép hordóból gránátpiros bor ömlött a poharakba. A Dobó mai magasztos beszéde ült a lelkeken, mint ahogy a harangszó után elmélázva hallgatja az ember a haráng után sokáig bugó csendességet.

A csuka után a szolgák kihordták a tányérokat, s mindenki azt várta, hogy valaki beszélni fog.

Dobó elmélázva ült a barna bőrrel bevont karosszékben. Őt nézték.

S ebben a csendességben egyszer csak felhallatszik a sütőasszonyok vidám dalolása:

Csak azért szeretek
Falu végén lakni;
Erre jár a rózsám
A lovát itatni.

A lovát itatni
Magát fitogtatni
Piros két orczáját
Velem csókoltatni.

Egyszerre eltüntek a felhők. Az ég kiderült. Hát komolykodjanak-e a férfiak, mikor az asszonyok a veszedelem bevonulását dalolva várják.

Mekcsey felvette az előtte álló ezüst serleget, és felállott.

— Tisztelt vendégség, — mondotta. — Nagy napok előtt állunk. Maga a jó Isten is az ég ablakában ül és nézi, hogyan fog itt kétezer ember megharczolni kétszázezerrel. Én én mégse csüggedek. Gyáva ember nincs közöttünk egy se; hiszen még az asszonyok is, amint halljuk, vigan dalolnak odalent. De ha nem igy volna is, van közöttünk két ember, aki mellett félni nem lehet. Ismerem mind a kettőt kora ifjuságomtól. Az egyiket azért teremtette az Isten, hogy példája legyen a magyar bátorságnak. A vas ereje van benne. Olyan, mint az aranynyal zománczozott kard. Csupa erő és nemesség. A másik meg, akit szintén ifjuságomtól ismerek, a furfangnak és minden találékonyságnak a mestere. Ahol ez a két ember jelen van, vagy az erő, vagy a furfang bizonyosságában vagyok én magam is. Ahol ők vannak, ott jelen van a magyar bátorság, magyar ész, magyar dicsőség! Nem lehet veszedelemtől tartani. Azt kivánom, hogy ugy ismerjék őket, mint én: Dobó Istvánt, a mi kapitányunkat, és Bornemissza Gergelyt, a mi főhadnagyunkat.

Dobó állva fogadta a koczczintásokat, aztán állva is maradt, és igy felelt:

— Kedves véreim! Ha olyan ijedős volnék is, mint a szarvas, hogy akármiféle ebfalka csaholása megremegtetne, mikor nemzetem sorsáról van szó, megállok és ellenszegülök. A Jurisics példája mutatja, hogy micsoda erősség a leghitványabb vár is, ha férfiak vannak benne. A mi várunk erősebb, mint Kőszeg volt, s nekünk is erősebbeknek kell lennünk. Még a bajuszom is alig ütközött, mikor már ott voltam a mohácsi mezőn, és láttam a Szulejmán hadát. Elhigyjétek nekem, hogy a huszonnyolczezer magyar összegázolta volna azt a százezernyi csőcseléket, ha csak egy ember is van, aki a csatát vezetni tudja. Nem vezetett, nem rendezett ott senki. A csapatok nem az ellenség állása szerint bontakoztak széjjel, hanem csak ugy gondolom formán. Tomory szegény, dicső emlékü nagy hős volt, de nem vezérnek való. Azt gondolta szegény, hogy a vezérség ebből a szóból áll: Utánam! Hát egyet imádkozott, aztán meg egyet káromkodott, és azt mondta: Utánam! Azzal megindult a seregünk, mint őszszel a fecskék tábora, neki a török közepének. A török ugy széledt előttünk, mint a lud-falka. Mi meg rohantunk vakon, neki az ágyusornak. Persze az ágyuk, a lánczos golyók megtették, amit emberi erő nem tehetett. Négyezren maradtunk a huszonnyolczezerből. De ennek a rettenetes szerencsétlenségnek két nagy tanulsága volt. Az egyik az, hogy a török tábor nem vitézek sokasága, hanem mindenféle gyülevész népé. Összeszednek mindenféle embert és állatot, csakhogy sokaságukkal elrémitsék a tyukszivü embert. A másik tanulság az, hogy a magyar akármilyen kevés, megzavarhatja és megnyőzheti a törököt, ha a bátorsága mellé okosságot viszen magával paizsul.

Az asztalnál ülők feszült figyelemmel hallgatták a főkapitányt. Tovább folytatta:

— A mi állapotunkban azt parancsolja az okosság, hogy vasból legyen a lábunk, mig a király serege meg nem érkezik. A várat löni és rombolni fogják, s meglehet, ledöntik a falat, amely egy ideig védeni fog bennünket. De ekkor nekünk kell előállanunk. S a hogy a falak védtek bennünket, ugy kell nekünk védenünk a falakat. A falra hágó ellenség ott fog találni bennünket minden résen. A magyar nemzet sorsát nem ejtjük el hitványul soha!

— Nem! Nem! — kiáltották mindnyájan felállva.

— Köszönöm, hogy eljöttetek, — folytatta Dobó. — Köszönöm, hogy elhoztátok kardotokat és sziveteket a haza oltalmára. Valami erős érzés van bennem, hogy az Isten Eger vára fölé kinyujtja a kezét, és azt mondja a pogány tengernek: Eddig és ne tovább! Ez az érzés erősitsen benneteket is, s akkor biztosan hiszem, hogy ugyanezen a helyen vigan fogjuk megülni a győzelem torát.

— Ugy legyen! — kiáltották mindenfelől, s összecsörrentek az ezüstpoharak.

Dobó után Pető állott fel, a gyorsmozgásu hadnagy, aki a vár legjobb népszónoka volt.

Jobbra-balra rántott egyet a nyakán, és igy szólt:

— Mekcsey uram bizik Dobóban meg Bornemisszában, ezek meg biznak mibennünk meg a falakban. Én is megmondom, miben bizok.

— Halljuk! Halljuk!

— Két erős vár esett el az idén a többi között: Temesvár és Szolnok.

— Veszprém?

— Veszprémben nem volt ember. Miért esett el ez a két erős vár? Azt fogják egy idő mulva mondani, hogy azért esett el, mert a török erősebb volt. Nem ugy van pedig. Azért esett el, mert Temesvárt spanyol zsoldosok védték. Szolnokot meg spanyolok, csehek meg németek. Hát most megmondom, miben bizom. Abban, hogy Egert nem védi se spanyol, se német, se cseh. Itt az öt pattantyus kivételével mindenki magyar, s főképpen egri. Saját fészküket védő oroszlánok! Én a magyar vérben bizom!

Itt már kimelegedett minden arcz, felemelkedtek a poharak. Pető be is fejezhette volna a beszédét, de a népszónokok bőségével folytatta:

— A magyar pedig olyan, mint a kova. Mentül jobban ütik, annál jobban szikrázik. Hát azt a kontyos irgalmát annak a Mohamed putrijaiban szedett, fügefáról szakadt ringyes-rongyos sok vizivójának, nem birna-e velük ez a kétezer, magyar anyától, vitéznek született, lóháton nevelkedett, magyar buzán erősödött egri bikavért ivó katona?

Elnyomta az éljenzés, a kardesörgés és kaczagás a szavát, de ő megint csak sodort egyet a bajuszán, egyet nézett oldalt, és igy fejezte be:

— Eger eddig csak derék város volt, a hevesi magyarság városa. Adja az Isten, hogy ezentul a magyar dicsőség városa legyen! Pogányvérrel irjuk a falra: Ne bántsd a magyart! S ha majdan, századok mulva, az örök földi béke mohája zöldellik e vár maradványain, levett kalappal járhasson majd itt az utánunk jövő századok fia, s büszke érzéssel mondhassa: a mi apáink küzdöttek itten, áldott legyen a poruk is!

De már erre olyan riadalom támadt, ugy összecsókolták a szónokot, hogy nem lehetett tovább beszélnie.

De nem is akart.

Leült és átnyujtotta kezét Bolyky Tamásnak, a borsodi legények hadnagyának.

— Tamás, — mondotta, — ahol mi ketten leszünk, zápuljon a feje a töröknek!

— Oly szépen beszéltél, — felelte Tamás a fejét rázva, — hogy már most rohannék száznak ellenébe!

Pető után már senkise érzett magában erőt, hogy köszöntőt mondjon. Gergelyt szólongatták, de ő mint afféle tudós ember, nem szeretett szónokolni. Hát csak mindenki a szomszédjával beszélt, s a vacsora vidám zsongása töltötte be a termet.

Dobó is felmelegedett, hol az egyik szomszédjának, hol a másiknak nyujtotta koczczintásra a poharát.

Egyszer Gergelynek is átnyujtotta, s hogy a pap Pető mellé ült beszélgetni, átintette Gergelyt maga mellé.

— Kerülj csak ide, fiam, — mondotta.

Aztán, hogy Gergely melléje ült, folytotta:

— A Török-fiukról akarok beszélni veled. Irtam nekik is, de ugy-e hiába?

— Bizony, — felelte Gergely, a poharat maga elé téve, — nem hiszem, hogy látjuk őket. Jancsi nem akaródzik várat védeni. Jobb szeret a szabad mezőn viaskodni a törökkel. Feri meg nem jön ennyire el. Nem hagyja ott a Dunántult.

— Igaz, hogy Bálint ur meghalt?

— Az bizony, szegény, már egypár hónapja. A bilincseit csak a halál oldotta le.

— Mennyivel élte tul az asszonyt?

— Jó egynehány esztendővel. Az asszony, tetszik tán tudni, akkor halt meg, mikor mi Konstantinápolyból hazajöttünk. Éppen temették, mikor Debreczenbe érkeztünk.

— Jó asszony volt, — mondta Dobó elgondolkozva.

S a poharáért nyult, mintha érte akarna inni.

— Bizony olyan nem sok terem a földön, — szólt Gergely, szintén a poharáért nyulva.

S hogy némán koczczintották, talán mind a kettőnek az volt a gondolata, hogy a jóságos asszony látja odafenn ezt az érette emelt poharat.

— Hát Zrinyi? — folytatta Dobó. — Annak is irtam, hogy jöjjön Egerbe.

— Az el is jött volna, de már hónanok óta hallja azt a hirt, hogy a bosnya pasa ellene készülődik. Én februárban beszéltem Miklós bácsival Csáktornyán. Ő már tudta, hogy a török nagy haddal jön Temesvárra, Szolnokra, Egerre. Még velem iratta meg a levelet a királynak.

S mig igy beszélt, végigsimitotta az apród haját.

Az ajtók előtt sipok és trombiták zenéje szólalt meg:

Sárga csizmás Miska sárban jár,
Panni a pataknál rája vár.

Mintha uj vért öntöttek volna mindenkibe. Dobó intésére az apród bebocsátotta a siposokat. Három sipos és két trombitás. Köztük van a czigány

Akit utja Pittsburgba vezérel, keresse fel Dvorszky Ede és Takács István társtulajdonosoknak 512 Second Avenuen levő

„AZ ÖREG BÁNYÁSZHOZ"

czimzett szállodáját és vendéglőjét. Ott nemcsak jó szállást és jó magyar konyhát talál, hanem a munkaviszonyok felől is tájékozódhatik.

UJ GAZDA! UJ REND!
— Elsőrendü magyar szakácsné —
PITTSBURGBAN
az egyetlen szépen berendezett magyar
ÉTTEREM és KÁVÉHÁZ a
LITTLE HUNGARY
ahol izletes ételekre, figyelmes kiszolgálásra talál.
EBÉD ÉS VACSORA ALATT
— KITÜNŐ ZENE —
911 FIFTH AVENUE
VAJDA IGNÁCZ, tulajdonos.

HA ELADNI
akarja Magyarországon fekvő vagyonát,
HA VÁSÁROLNI
akar földet Magyarországon, forduljon ezen czimre:
John Majoros
402 So. Washington Ave., Scranton, Pa.

CAFÉ BRESLAU
MAGYAR KÁVÉHÁZ
188—190 második Avenue, New York a 12-ik utcza sarkán.
— Kitünő MAGYAR konyha. —
Tulajdonosok: Rabbach és Schembeck.

TRENTON LEGJOBB FOGORVOSA
Dr. J. S. MILLER
184 SOUTH BROAD STREET.
Olcsó, jó, pontos és fájdalom nélkül
— — dolgozik. — —

VIOLET ARCZCREAM
Májfolt, szeplő ellen legjobb a világon. Üde arczbört ad. Ára 50 cent.
GLADIATOR
legjobb haj- és bajusznövesztő szer. Ára egy doliár. A pénz előleges beküldése mellett bárhová megküldi a feltaláló:
Dr. J. BACKY, 100 Public Square, Cleveland, O.

THE STAR ★ BOOK BINDING CO.,
Alsóvárosi üzlet: 153 East 4 street
Felsővárosi üzlet: 220 East 109 street
NEW YORK.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát.
— JUTÁNYOS ÁRAK. —

HA BAJBA JUTOTT, FORDULJON
NAAR MANFRED
békebiróhoz,
15 E. STATE STREET, TRENTON, N. J.,
aki tanácscsal, segitségel látja el.
MAGYAR, NÉMET, TÓT, LENGYEL stb.
TOLMÁCS MINDIG KÉZNÉL.

KLEIN ISIDOR
MAGYAR BANKHÁZA
101 HAWKINS AVENUE, RANKIN, Pa.
Legbiztosabban küld és kamatoztat pénzt. Legjobb hajókra ad el jegyeket. Pereket, szerződéseket, konzuli hitelesitéseket, katona-ügyeket biztosan elintéz.

A NAP
A magyar ujságirás szenzációja. Magyarország legtüggetlenebb és legelterjedtebb napilapja.
Felelős szerkesztője: Braun Sándor.
Politikai főmunkatársai: Bródy Sándor, Lengyel Zoltán és dr. Kalmár Antal.
A NAP a 48-as eszmény leghivebb katonája s a 67-es politika legkérlelhetetlenebb üldözője.
A NAP nemcsak a legkitünőbb lap, de a LEGOLCSÓBB IS.
Előfizetés Amerika területére egész évre $5.—
Félévre $2.50
Negyedévre $1.25
Mutatványszámokat készséggel küld:
A NAP kiadóhivatala:
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-u. 9. sz.

KAIL G. ÁRPÁD
BANK ÉS HAJÓJEGYÜZLETE
— Alapittatott 1890-ben. —
Közjegyzői iroda ugy hazai, mint amerikai ügyek elintézésére. Pénzküldés az ó-hazába hetenkint kétszer, a legpontosabban és legolcsóbban.
UNIONTOWN, PA. W. MAIN STREET.

RIZSAK JÁNOS
passaici pénzküldő budapesti irodája IV., Süto-utcza 6. szám alatt van.
Irodavezető: RIZSÁK MIHÁLY.

RIZSAK JÁNOS, KÖZJEGYZŐ

MAGYAR PÉNZKÜLDŐ és VÁLTÓINTÉZETE
127—2-ik UTCZA, PASSAIC, N. J.
PÉNZT a legpontosabban és lehetőleg leggyorsabban küld az ó-hazába. Az összes hajótársulatok meghatalmazott képviselője.
Mindennemü közjegyzői okiratok szakszerüen kiállittatnak és konzulátusilag hitelesittetnek. Jogi, katonai és telekkönyvi ügyekben pontossággal járok el.
Reám bizott ügyekben pontosan és lelkiismeretesen járok el.
Az utasokat személyesen elkisérem a hajóhoz.
Utbaigazitást, felvilágositást és tanácsot ingyen adok.
FIÓKÜZLETEK:
ALPHA, N. J. PHILLIPSBURG, N. J.
WHARTON, N. J. SOUTH BETHLEHEM, PA.

DEUTSCH TESTVÉREK
BANKHÁZA
319 East Houston st., New York.
Törvényes képviselői a legjobb hajóvonalnak, Hamburg, Bréma, Rotterdam, Antwerpen vagy Fiumén át a Cunard vonalon.
Pénzküldemények továbbitására az óhazába a legmegbizhatóbb czég.
KÖZJEGYZŐI HIVATAL.
Magyar könyvtár, tüzbiztositás, csomagok kihozatala és hazaszállitása.
Levélczim:
DEUTSCH BROS.,
319 East Houston st., New York.

KARACSONYI AJÁNDEK AMERIKÁBÓL
Ha Magyarországon hagyott szeretteit karácsonyi ajándékkal akarja meglepni, rendeljen nálunk egy ilyen képben bemutatott, aranynyal vastagon futtatott, 15 ékköves órát, melyet mi Magyarország bármely részébe elküldünk. Ára
SZÁLLITÁSSAL EGYÜTT 5 DOLLÁR,
mely összeg a megrendeléskor beküldendő. Amerikai lakosok számára $4.85. Rendeléskor csak EGY DOLLÁRT küldjön, a többit az átvételnél.
LEVELÉT IGY CZIMEZZE:
The American Novelty Co.,
95 Liberty St., New York City.

EGYEDÜLI SZÉN ÉS FAKERESKEDŐ TRENTONBAN.
P. A. SPRACKLEN
356—358 SOUTH BROAD STREET.
Olcsó és pontos kiszolgálás.

D. MOSKOWITZ
Dayton, Ohio. Saját házában.
West sidei üzlet: 1444 Dakota street.
North sidei üzlet: a Kossuth-telepen.
A MAGYARSÁG KIPRÓBÁLT BARÁTJA.
Közjegyző. Az összes hajóvonalak kinevezett ügynöke.
Hajójegyeket elad eredeti áron.
Pénzt küld a világ minden részébe gyorsan, pontosan és olcsón.
Kiállit és hitelesit amerikai és ó-hazai okmányokat.
DAYTON, OHIO.

KNAUTH, NACHOD ÉS KÜHNE
PÉNZUTALVÁNYOK, HITELLEVELEK A VILÁG MINDEN RÉSZÉBE
ÖRÖKSÉGEKET ÉS KÖVETELÉSEKET PONTOSAN BEHAJTANAK
15 WILLIAM STREET - - NEW YORK.

is. Nagy rozsdás sisak a fején s benne három kakastoll. Az oldalán hüvelytelen kard madzagra kötve. Mezteleu két lábán óriási sarkantyuk.

Szépen játszottak. Mindenki rájuk figyelt. Mikor megismételték a nótát, mély bariton hang szólalt meg a hadnagyok sorában:

Török, tatár, bosnya, mind pogány!
Felnyergeltem hóka paripám.
Szomoru füz lombja borulj rám!
Isten veled, gyönge violám!

Az ég alján kék hegy. Messze van.
Az én kis galambom messzebb van.
Mindig a kék hegyre gondolok,
Egyre messzebb-messzebb ballagok.

A hadnagy nagy termetü, kisodrott bajszu legény volt. A bajusza örökké ugy állt keresztben az orra alatt, hogy hátulról is meg lehetett ismerni.

— Ki is ez a fiu, — kérdezte Gergely Dobóhoz hajolva.

— A komáromi kapitánynak az öcsse: Paksy Jób.

— Szép hangja van.

— És azt hiszem: vitéz fiu. Akik ilyen nagyon szeretnek dalolni, azok mind jó vitézek.

A hadnagy még egy harmadik rendet is akart a nótából, de nem jutott eszébe.

A siposok is vártak, hogy mikor kezdi.

Ebben a percznyi szünetben valaki nagyot rikkantott:

— Éljen a papunk!

— Éljen a legöregebb! — kiáltott Zoltay.

Cecey vidáman felelte:

— Öreg a nagyapátok! Én még táncolni is tudok.

— Éljen a vár legfiatalabb védője! — kiáltotta Pető.

Erre már Tarjáni Kristóf is pohárért nyult, és elpirulva koczczintgatott a vendégekkel.

— Éljen az a török, — kiáltott Gergely, — akinek legelőször ütik ki a fogát!

Minthogy erre nem volt kivel koczczintani,, mindenki nevetett és csak a szomszédjával koczczintott.

A piros arczu egri nemes ember állott fel mostan. Galléros kék köpönyegét jobb felén vállára vetette. Jobbrabalra törült egyet a bajuszán, aztán meg hátra az üstökén és szólott:

— Éljen az az ember, aki először fog meghalni Egerért!

Szétnézett nagy büszkén, s anélkül, hogy koczczintott volna valakivel, fenékig üritette a poharát.

Vajjon megfordult-e az eszében, hogy magára köszöntött, s magára ivott a derék egri ember?

X.

A nagy lábas óra mutatója tizenegyen állott, mikor belépett egy őr, és az ajtóban megálva jelentette:

— Kapitány uram, a török már Makláron van.

— Az előőrség vagy az egész had?

— Több mint előőrség. A holdvilágnál ugy jöttek, mint az árviz. Sok sátor és sok tüz látszik.

— Akkor holnap már itt lesznek, — szólott Dobó.

És elbocsátotta az őrt azzal, hogy reggelig már nem szükséges jelentést hozniok.

Ekkor fel is állott. Ez jel volt az oszlásra.

Mekcsey a terem egy sarkába vonta Gergelyt, Fügedyt, Petőt és Zoltayt. Egypár szót szólott nekik, aztán Dobóhoz sietett.

— Kapitány uram, — mondotta a sarkantyuját összecsönditve, — vagy kétszázan kimennénk az éjjel Maklárra.

— Minek?

— Jóestét mondani a töröknek.

Dobó jókedvüen huzott egyet a bajuszán. Aztán az ablakzugba lépett. Mekcseynek utána kellett lépnie.

— Hát, — igy felelt Dobó, — nem bánom. A vár népére biztató lesz, ha az első összeütközés sikerül.

— Éppen azért gondoltam magam is.

— Ha nagy a harczi kedv, rendesen jól fog a kard. De téged nem eresztelek el.

Mekcsey megrándult.

Dobó nyugodtan nézett rá.

— Te olyan vagy, mint a bika. Beleöklelsz minden fába, és egyszer csak majd nem tudod kihuzni a szarvadat. Pedig neked vigyázni kell a fejedre, hogy ha én el találok esni, azonnal átvedd a vezérséget. Ezt csak neked mondom. Hanem Bornemissza meg a többi kimehet. Gergely összes fiu, nehéz törbe eiteni. Hivd csak ide.

Gergely egy perez mulva ott termett.

— Hát kimehetsz, Gergely, — mondotta Dobó, — de nem kétszáz emberrel, hanem csak százzal. Elég ennyi. Rájuk csaptok. Egy kicsit megrezzentitek őket. Azzal visszafordultok. Emberéletben pedig kár ne essék.

— Kapitány uram, — esdekelt a kis Tarjáni, — hadd menjek én is velük.

Dobó megint huzott egyet a bajuszán, mintha onnan huzna ki minden feleletet.

— No, nem bánom, — mondotta. — De mindig Gergely hadnagy ur mögött légy. Ha agyon találnak ütni, elém ne kerülj többet, azt megmondom.

XI.

Gergely rohanva rohant a lovas legények tanyájára. S trombitaszó helyett egyet lött a szobában a pisztolyával.

A legények felugrottak.

— Ide hozzám! — kiáltotta Gergely.

A legfürgébbeket választotta ki a maga számának.

— Egy, kettő! Öltözzetek! — mondotta. — Mikorra hármat pillantok, lent legyetek kardosan, lóháton a kapunál.

Egy hosszukezü legény állt hozzá legközelebb. Annak azt mondta:

— Te fuss az alkapitány urhoz, és kérj egy emberfogót. Magaddal hozod.

A többinek meg azt mondta:

— Apró-puska legyen mindegyiknek a nyeregkápáján!

Még akkor a pisztolyt apró-puskának hivták.

Gergely lefutott a lépcsőn, és az istálló felé sietett. A konyhából kisugárzó vörös lámpafénynél egy sárgadolmányos sisakos embert látott. Az ember egy felforditott dézsán ült, és görögdinnyét tartott a térdén; azt kanalazta.

Az ember mezitláb volt.

— Ez nem lehet más, csak az én czigányom, — mondotta Gergely.

És rákiáltott:

— Sárközi!

— Tessen parancsolni, — felelte a czigány félig felemelkedve.

— Ha velem jösz, lovat szerezhetsz.

A czigány felugrott:

— Hova?

— A törökre, — felelte vigan Gergely. — Alszanak most. Meglepjük őket.

A czigány a fejét vakarta. Visszaült a dézsára.

— Nem lehet, — mondotta komolyan.

— Miért ne lehetne?

— Megesküdtem ma a tebbivel, hogy nem hagyom el a várat.

— De hiszen nem arra esküdtetek, hanem arra, hogy véditek.

— Lehet, hogy a tebbi arra esküdözsött, — felelte a czigány, a vállát csaknem a füléig vonogatva, — én arra esküdözstem, hogy degeljek meg, ha kimegyek a várból. Isten engem ugy segéljen!

Azzal ujra az ölébe vette a görögdinnyét, és a fejét csóválgatva, jó étvágygyal tovább falatozott.

XII.

Tiz percz nem telt belé, Gergely már kint lovagolt a katonáival a makláriuton, a holdvilágos félsötétségben.

Előtte két ember: Fekete István altiszt és Bódogfalvi Péter közember. A Melegvizen tul levezették őket a rétre. Ott már a lovak dobogását elnyelte a puha föld. A száz lovas, száz lengő árnyékhoz hasonlitott.

Az andornaki erdőnél megpillantották az első őrtüzet.

Péter megállt.

A többi is.

A hold az utolsó negyedében volt, s csak éppen annyit világitott, hogy a fák és emberek alakja fekete árnyékokként rajzolódott elő az éjszakából.

Gergely odalovagolt Bódogfalvihoz, és rendelkezően szólott neki:

— Szállj le. Eredj kigyómódra az első őrig. Kerülj a háta mögé, és szurd le. Azután nézd meg a tüzet. Ha nincs mellette senki, vess rá félmarok puskaport. De abban a pillanatban lebukjál ám, nehogy valaki meglásson.

— És a lovam?

— A lovadat idekötöd ehhez a fához. Itt megtalálod, mikor visszatérünk.

— És ha vannak a tüznél?

— Körülnézel gondosan, hogy hol és miképpen feküsznek, és hol vannak legtöbben? Aztán gyorsan visszatérsz.

Jó félóráig álltak a patak partján a füzbokrok mellett, s ezalatt Gergely utasitásokat mondott nekik.

— Ameddig futást láttok, üssétek, vágjátok őket. Senki száz lépésnél tovább el ne táguljon a társaitól, nehogy elvágódjék. Amint a kürtöt halljátok, rögtön visszafordulunk és hazavágtatunk. Ameddig a kürt nem szól, szabad a mulatság.

A legények körben álltak, és minden szóra figyeltek. Gergely folytatta:

— Valószinü, hogy megriadnak, és nem is gondolnak ellenállásra. Ha ez történik, addig vágjátok a sürüjét, mig csak szét nem esnek. Tanuljátok meg egyszer s mindenkorra, hogy aki lovon hadakozik, olyan sebesen csapkodjon, hogy az ellenfélnek ne legyen ideje visszavágni. Mint a záporeső, ugy hulljon a vágás.

Gergely elhallgatott. A törökök felé fülelt. Aztán ismét a legényekhez fordult:

— Hol az emberfogó?

— Itt vagyok, hadnagy uram, — felelt egy hosszu ember a sorban.

— Nálad a szerszám?

— Nálam, — felelte a legény.

S egy villaforma hosszu szerszámot emelt a magasba.

— Tudsz vele bánni?

— A kapitány ur megtanitott rá.

— Hát csak kapd el vele a nyakát valamelyiknek, s gyürd le a kutyát. Az lenne csak a dicső, fiuk, ha egy főtisztet tudnánk fogni. A legszebb sátorban van az ilyen s bizonyosan egy ingben aluszik. Azt is fogjuk meg, ha lehet.

Ismét fülelt. Ismét folytatta:

— A foglyot meg kell kötözni, de csak a kezén. Ha fogunk lovat is, arra rá lehet ültetni, s akkor te, Kristóf, meg te másik kis ember közrefogjátok s a lova kantárát a magatok lovához kötve hozzátok. Ha szökni, beszélni, kiáltani, vagy hátrafelé lecsuszni próbál, azonnal üssétek!

— Hátha nem lesz ló? — kérdezte Kristóf.

— Akkor futnia kell a lovatok mellett, s ti csak siessetek előre. Minket ne is várjatok.

A bokrok mellett megjelent a Péter alakja. Futva jött.

— Az ört leszurtam, — mondotta lihegve. — A tüz a sátorok között ég, és egy török szolgaféle ül mellette. Sárga papucs a kezében, sárga festék mellette.

— Tiszti szolga, — mondotta Gergely. — Tovább.

— A többi százával ott fekszik a gyepen, holmi pokróczokon, a tüztől balra egy kerek térségen.

— Alszanak?

— Mint a medve.

— Jól van, — felelte Gergely. — Hát most fiuk, lehetőleg széjjel egymástól tiz lépésnyire. Amint én elsütöm a puskámat, minden puska közibük roppanjon, s mind rájuk, mint a farkasok. Nagy lármával essünk rájuk, és üsd, vágd, nem apád!

Megvárták, mig Bódogfalvi lóra ült, és széttágultak napkelet felé.

A legszélső most Pető. A sisakjába tüzött három sastollról megismerhető már messziről. Bekanyaritja a lovas lánczot félhold alakban, s a Gergely ügetéséhez szabja a magáét.

Most már Gergely vezet.

Még egy darabig csendesen ügetve halad a bokrok oldalában, aztán egyszerre sebes vágtatást kezd.

Az első török őr üvöltése hangzik fel az éjszakában. Gergely rásüti pisztolyát. A következő pillanatban minden pisztoly eldurran, s a száz lovas fergetegként robog rá az alvó török hadra.

A sátorok erdeje abban a pillanatban ropogva, burrogva elevenedik meg. Török és magyar orditás keveredik egy hangzavarrá. A földön alvók megriasztott foglyokként riadnak fel, s fut, ugrik, tolong a sok török keresztül-kasul egymáson a sátorok között.

— Rajta! Rajta! — hangzik Gergely szava.

— Allah! Allah akbár! — üvölti a török.

— Üsd a kutyát! — bömböli Pető Gáspár valahol a sátorok között.

Pokoli zürzavar. Kardok villogása. Török üvöltés, magyar káromkodás. A kardok, fokosok zuhognak. A lovak dübörögnek. Sátorok recsegnek. A föld is reng és nyög a száz lovas rohama alatt.

Gergely két sátor között egy falka összeszorult pogányt lát. Azokra ugrat. Vágja őket jobbra-balra. Érzi, hogy a kardja mindig testet ér, s előtte hullnak és dőlnek, mint a juniusi buza, mikor az agár benne nyargal.

A holdvilágnál látja, hogy a törökök minden lova egy csoporton legel, s hogy a menekülők felkapnak rája.

— Utánam, fiuk! — kiáltja Petőnek, aki már ideérkezett.

S megrohanják a lovasokat is. Vagnak embert, lovat egyaránt. Csörög a kard, ropog a dárda, zuhog a buzogány. A török rémülten ugrál lóra. Aki teheti, lovon menekül, aki lóra nem tud kapni, gyalog illan el a sötétben.

Gergely azonban nem üldözi őket. Megáll és gyülekezőt fuvat.

A sátorok közein át mindenfelől ugrálnak hozzá az emberei.

— A török fut! — kiáltja Gergely. — Kapkodjatok össze minden elhozható. Lovát a kezéről senki el ne hagyja. Amelyik sátor előtt tüz van, rugjátok a tüzet a sátorra!

A legények megint szétoszlottak. Gergely lesuhintotta a vért a kardjáról, és beleszurkált valami háromszor egy sátor ponyvájába, hogy letisztitsa.

— Pfuj, micsoda utálatos munka ez! — mondotta Feketének, aki hasonlóképpen törülgette a kardját.

Aztán, hogy török már seholse ugrált, maga mellé szólitotta Kristófot.

— Nézzük sorra a sátorokat!

A hold gyenge világánál nem lehetett látni, hogy melyik sátor a főtiszté. A sátorok nem voltak egyformák. Egyik kerek volt, a másik négyszögü. S amelyik sátor diszesebb volt is, mint a többi, az csak előre küldött sátor volt, s közemberek aludtak benne.

Gergely az egyik sátorról lekapott egy lófarkas zászlót, és hogy Kristóf meglátta, rákiáltott:

— No fiu, vágtál-e?

— Kettőt, — felelte lihegve az apród.

— Csak kettőt?

A fiu büszkén felelte:

— A többi elfutott előlem!

A legények ezalatt egypár kocsit és szekeret is keritettek, s azokra dobálták fel, ami már a lovukra nem fért: a szőnyegeket, aranyos boncsokokat, drágaköves kutaszokat (lófarku lónyakdisz), lószerszámokat, sisakokat, fegyvereket, főzőedényeket és mindent, ami a kezükbe akadt. Még egypár sátort is elhoztak.

Hajnalodott, mikor visszaérkeztek a várba.

Dobó már nyugtalanul várta őket a bástyán. Ha ez a kirohanás nem sikerül, a vár népe megfélemlik, s jaj annak a várnak, amelyiknek a népe remegve áll a falon.

Hanem ahogy meglátta a telerakott lovakat, kocsikat, és szekereket, s Gergelyt, amint már messziről felmutatta a lófarkas török zászlót, kigyuladt az arcza az örömtől.

(Folytatás következik.)

MEGBIZHATÓ BANKÁROK.

E rovat alatt oly bankczégeket nevezünk meg, amelyekhez honfitársaink bátran fordulhatnak pénzküldés vagy pénzbetétek czéljából.

NEW YORK ÁLLAM.

Knauth, Nachod és Kühne, 15 William street, New York.

Kiss Emil, 104 Second Ave., New York.
Tiz év óta fennáll.

Németh János, 457 Washington street, New York.

Deutsch Testvérek, 319 Houston st., New York.
Pénzküldés, hajójegyiroda és közjegyzői hivatal.

The Oriental Bank, 182—184 Broadway, New York.
Csekkontó, hitellevelek, külföldi értékpapirok megvétele és eladása.

Nemzetközi Utazási Iroda és Pénzküldő Társaság, igazgató **Láng József, 1496 Second Ave., New York City.**

PENNSYLVANIA ÁLLAM.

B. Hendler, successor to A. Hendler Son & Co. Cassandra.
Pénzküldemények Magyarországba és Európa bármely részébe olcsón, gyorsan és biztosan. Hajójegyek az összes vonalakon az ó-hazába sehol olcsóbban nem kaphatók.

First National Bank, Első Nemzeti Bank, Minersville.
Alaptőke $500,000.00, tartalékalap és szét nem osztott nyeremény $75,000.00. Elnök **Charles** R. Kear, pénztáros Harry F. Potter.

Róth József és Fiai, a Monongahela-völgynek legrégibb bankháza, saját épületében, ötödik Ave. és Locust st. sarkán, **McKeesport.**
Pénzküldés az ó hazába gyorsan, pontosan a legolcsóbb árfolyam mellett. Hajójegyeladás az összes vonalakra a legalacsonyabb árak mellett. Közjegyzői okiratokat szakértelemmel kiállitanak és a konzulátusi hitelesitést beszerzik Czim: **Jos. Roth and Sons.**

Hungarian American Savings & Trust Co. Duquesnei Magyar Amerikai Takarék és Hitel Társulat, **Duquesne.**
Alaptőke és fölösleg 175,000.00 dollár. Pennsylvania állam legerösebb bankházainak egyike s az egyedüli magyar államilag ellenőrzött magyar bank Amerikában. Igazgatói és részvényesei magyarok. Fizet két százalékot csekk számlára, 4 százalékot betét-számlára. Pénzküldés, hajójegy eladási és közjegyzői iroda.

Klein Jakab, magyar bank- és váltóüzlete, 1340 Penn Avenue, **Pittsburg.**
Megbizható pénzküldő és hajójegyelárusitó. Kiállit közjegyzői okiratokat és elvállalja bazai ügyeknek elintézését.

Tomcsányi József, Homestead és Duquesne.

Klein Arthur, Rankin, Pa.
Hajójegyek, pénzküldés, hazai ügyek elintézése.

Kail G. Árpád, Uniontown, Pa.
Amerikai és hazai ügyek elintézése. Közjegyzői hitelesités. Pontos pénzküldés.

MISSOURI ÁLLAM.

The Farmer's & Miner's Trust Company, a gazdák és bányászok trust-kompániája **Bonne Terre.**
Bejegyeztetett 1890-ben. Tőke $100.000.00 R. R. S. Parsons elnök, F. J. Thomure alelnök F. H. Dearing titkár és pénztáros.

OHIO ÁLLAM.

Perczel Lajos, 532—534 Pearl street, Cleveland

The Dollar Savings & Trust Co., Youngstown.
Vagyon: $1,500.000. Pénzküldés gyorsan, olcsón és pontosan. Pénzbetétek után 4 százalék kamatot fizet. Üzletvezető: **Burger B. Lajos.**

WISCONSIN ÁLLAM.

Merchants and Savings Bank, Kereskedelmi és takarékbank, Kenosha.
Wisconsin állam felügyelete alatt. M. B. Robinson elnök. Tőke $25.000. Elad hajójegyeket minden vonalra. Pénzeket elküld a világ bármely részébe. Takarékbetéteket elfogad.

NEW JERSEY ÁLLAM.

Rizsák János, 128 Second street, Passaic.

Chester Frank Dyer urnak, az amerikai Egyesült Államok budapesti főkonzulának irodája Budapesten, V. Wurm-udvar 21. szám alatt van. A főkonzul fiumei ügynökségének irodája: Fiume, Andrássy-ut 22. Magyar amerikaiak, kik az ó-hazában nehézségekkel találkoznak, forduljanak oda.

WÁRADY LAJOS
Hazai peres és katonai ügyek pontos elintézése.
PÉNZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA.
Az összes hajóvonalak képviselője.
HÁZAK VÉTELE ÉS ELADÁSA.
magyar közjegyző
449 S. Broad St., Trenton, N. J.

BORSZÉKI GYÓGYVIZ
A VIZEK KIRÁLYA
— Különleges szer gyomorbaj és köszvény ellen. —
Orvosi szaktekintélyektől a legmelegebben ajánlva, hólyag és vizeleti szervek bántalmainál, vesebajoknál, czukros hugyár, a torok és tüdőszervek bajainál, epekő és gyomor-megbetegedéseknél. Egészségesnek kitünő izü, igen üditő ásványviz, bor, cognac, vagy czitromsavval vegyitve.
EGYEDÜLI KÉPVISELŐ az EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN
VIDDER EMIL
IRODA: 36 Ave. C. RAKTÁR: 40 Ave. C. NEW YORK.
— MINDENKI ÁLTAL MEGTEKINTHETŐ. —

MONOPOL KÁVÉHÁZ
RUDNER és ROTH, tulajdonosok
NEW YORK, 145 MÁSODIK AVENUE, a kilenczedik utcza sarkán
— Kitünő ételek és italok —
A MAGYAROKNAK KEDVENCZ TALÁLKOZÁSI HELYE
— Szombat és vasárnap este elsőrangu czigányzene —

Charles R. Kear elnök. Harry F. Potter pénztárnok.
ELSŐ NEMZETI BANK
FIRST NATIONAL BANK
MINERSVILLE, PA.
Alapittatott 1864-ben. Schuykill-County legöregebb nemzeti bankja.
Alaptőke $50,000.00
Tartalékalap és szét nem osztott nyeremény 75,000.00
Elfogad pénzbetéteket s a pénzt csekk alapján vagy szóbeli felkérésre azonnal visszafizeti.
Pénzküldéseket a világ bármely részébe bank- vagy póstautalvány utján eszközöl.